

ההפצה במספר עותקים מוגבל אין להוציא מבית הכנסת בשום אופן

עד ט"ו אייר

הדפסה מיוחדת לרגל גיליון 400

אספקלריא לקהלת

אספקלריא לפרשת קדושים תשפ"ב

הגות ◊ פרשה ◊ הלכה ◊ חידות ◊ סיפורים

זיון¹ שעולם זה של רצונך יתפוס את המקום המרכזי ביומיום שלי, שחרי וגם ערבי!

באהבתה תשגה תמיד

וממקור קדוש זה נובע גם הקשר המופלא בין היהודי לבין התורה הקדושה, אשר באהבתה ישגה תמיד:

"אשרי האיש אשר וגו' ובתורתו יהגה יומם ולילה", פירש במצודות: "יהגה – בלב". במכתב

ד שאיפת-חיי זו של יהודי – "אל רצונך" – החלום שבעולמו הפרטי יהיה ה' אחד ושמו אחד, אין עוד מלבדו ואפס זולתו, היא גם השאיפה החכמה ביותר שלו מבחינה הגיונית, שכן בעוד ששאר שאיפותיו מקורן מדחף המשתייך לתכונות האופי ול'עולם החיסרון' שבו הוא חי, לשרת את 'שותו' כעבר נרצע – שאיפה זו מקורה זך מן הנשמה הטהורה. בעוד שאר השאיפות אם יוגשמו לא ישיג בכך 'טוב' מוחלט – שאיפה זו הגשמתה היא הטוב האמיתי! ומילוי תכלית קיומו עלי אדמות.

אמר הרמ"מ² מוקצק (מובא במקדש מעט (פרק א') על דברי חז"ל "וכל מעשיך יהיו לשם שמים" שה"לשם שמים" יהיה גם כן "לשם שמים". ונראה בביאור עומק הדבר שגם עצם ה"לשם שמים" נובע לפעמים מתוך רגשי המצפון שבנפש האדם או נטייה טבעית אחרת, ואם כן ה"לשם שמים" עצמו אינו "לשם שמים". והנה, אף הצדיק בצדקתו וחסיד שבחסידים בודאי היתה לו נטייה כלשהי, גופנית או רוחנית, שהטתה אותו לדרכו הטובה, ואיזה מעשה יכשר לפני האלקים? אלא שתהא כוונת האדם בשביל נשמתו ושורשו, שהוא חלק אלוך ממעל, שבמקום לדאוג לגופו ונפשו ברוב החיצוני, שאינם האדם עצמו, ידאג לשורשו עצמו, ומהותו, כמאמר הכתוב (איוב יט, כו) "מבשרי אחזה אלוך", ובה בודאי לא הפסיד.

שאר שאיפותיו של אדם, אם יתעמק בנפשו יראה שהם נובעים מנקודת הישות שלו, לעומתם אוהבי ה' כל ישותם אומרת אהבת ה', ובשונה מכל משאת נפש אחרת – היא הפך האנוכיות. "היודע משאת נפשו, ייקל עליו לעזוב כל הון שבעולם" (המספיק לעובדי ה', שער הפרישות).

בל יפתה האדם שהמניע שלו לקיום תפקידו כיהודי יהיה מה ששיג בעקבות, ש"לי" יהיה טוב, רק מטרה אחת: שרצון ה'"תיקיים, ואם תאמר מה יתן לו את ההמצאה? מה יניע אותו? זה הסוד של יהודי, אין קשר כמו נשמת יהודי ואלוקים.

בימים שהיה בית מקדשנו ותפארתנו על מכוננו. כשהיו אומרים "ציון" אלו אסוציאציות היו עולות? מהו עולם-המושגים של עיר הקודש? מה הם תחומי העניין שם? 'עבודת השם', 'גילוי שכונה', 'כרובים מעורים זה בזה!' 'ציון' בגימטריא 'יוסף' – הקדושה מדת היסוד, נקראת 'ציון' – כי זהו 'הר-הקודש', מקדש מלך עיר מלוכה, שהעניין המרכזי ש'תופס', שמעורר עניין, אחד הוא: "הקדוש ברוך הוא!", אין עוד מלבדו.

למי תרוץ כגלגלי גבוהים?

כל אדם ואדם הוא עולם מלא, ישנם אלפי ורבות פרטים בעולם מושגיו, אך ביניהם בולטים הדברים שהם 'הוא', אלו הם הדברים שמצא בהם את עניינו. יש שאצלו משאת הנפש היא הרצון לבנות ולפעול, יש שאצלו מה שתופס מקום זה העסק, אצל שלישי זה ה'מעמד', ויש שהסיגוריות או האוכל... כשאלו מגיעים הוא 'רץ' כמו אייל".

למעשה לכל יהודי יש תחום עניין נוסף, שמסעיר אותו בתוך תוכו לא פחות מכל אלו: "הקדוש ברוך הוא". לא פלא איפוא שביום הכיפורים למשל הוא מוצא את עצמו דומע מהתרגשות. שאיפתו של יהודי הינה "משוך עבדך אל רצונך", תמשוך אותי שאהיה 'שם' – בעולם של רצונך, שארוץ כמו איל – למי תרוץ כגלגלי גבוהים? לא-ל חיי תשוקת מאויי!³ להשתחוות אל מול הדרך! נפשי בפנימיותה חבוקה ודבוקה בך, והיא 'חולת אהבתך', מתחננת היא 'אנא א-ל נא רפא נא לה בהראות לה נועם

אספקלריא לפרשת השבוע / ישראל
אברהם קלאר (דבר המו"ל)

קדושים תהיו – ירוץ עבדך כמו איל

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ (יט, א-ב)

"ידיד נפש, אב הרחמן, משוך עבדך אל רצונך". "ירוץ עבדך כמו איל" "נפשי חולת אהבתך" "מהר אהוב", זו רק רשימה חלקית של הביטויים הקדושים ששפע בעל ה'חרדים' בפיוטו האלוכי, האם הם שייכים לעולמנו שלנו? – התשובה חד משמעית: כן!

על יהודי להיות בטוח כי בפנימיות נפשו יש בו תשוקה אל אביו שבשמים⁴. מילות הערגה "משוך עבדך אל רצונך, ירוץ עבדך כמו איל וכי" נאמרות בהקדמת קביעה מלאה אימון באהבה אשר מים רבים לא יוכלו לכבותה: "ידיד נפש אב הרחמן" (נתיבות שלום⁵).

"נודע בשערי חכמי האומות, כי אין קשר נפלא משורש פנימיות נפש האדם כמו הקשר של בני ישראל בה' אלקיהם – אור חבוק ומחובר, צפונה בשורש נפש פנימיות של בני ישראל" (יסוה"ע ח"ב, פ"ז מג").

'צהלי ורוני יושבת ציון, כי גדול בקרבך קדוש ישראל'. נתאר לעצמנו את ירושלים של מעלה

¹ אף אם עבים מכסים את רגשותיו אלו, כי אמנם מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה שיש בין קוב"ה וישראל, השטף מים רבים המרמזים על התאוות והתשוקות הרעות הטרדות והבלבולים, לא יוכלו לכבות את פנימיות האהבה והתשוקה (נתי"ש שם).

² מאמרי פורים, מאמר 'ואף גם זאת וכי'. ועיי"ש שיחת פורים תשמ"ה.

³ פיוט שחר אבקשך לר"ש אבן גבירול.

מאליהו מבאר ר"א דסלר זצ"ל את דברי המצודות הללו, שהכוונה כמו דבר שכל חייו תלויים בו, שמתעניין בנושא בכל לבו ואינו מפסיק לחשוב אודותיו, ואינו נפרד ממנו כלל – כך הוא הקשר עם תורת ה'.

“ובתורתו” – דרשו חז"ל (ע"ז יט): שנקראת על שמו, תורה דיליה היא דכתיב ובתורתו יהגה יומם וליילה (קידושין לב). – מרכז חייו. כמו הלב שהוא מרכז האדם. זו הבחינה של “ובתורתו” – דיליה, שניתנת לו ככלה, בחי אישות שהיא בלי הפסקים, שבה יהגה יומם וליילה, באהבתה ישגה תמיד. [ואולי נרמז זאת בכך שדרשת חז"ל תורה דיליה היא היא ברך לב מ'קידושין...].

*

מה אנו ומה חיינו?! הבה נבלום עכשיו את שגרת החיים, נדחוק לפינה את תחומי העניין האחרים, ונבחר – ובשכל – להצטרף לחיים למענך אלקים חיים. את שאר המטלות נמשיך לבצע, אך נקיים כמאמרו הכתוב וחי בהם – ולא בדברים בטלים...

**אבניה ברזל / הרב יהודה אייזנשטיין,
מח"ס 'אהל מועד', ישיבת מיר ירושלים**

**“כי יום זה גדול וקדוש הוא
לפניך”, הטעם שהשבת נקראת
יום גדול, והשייכות של
מזמור שיר ליום השבת
לשבת!**

את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אָנִי ה' (יט)

(א) בנוסח ברכת המזון בשבת אומרים: “כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך”.

ותמה ה'חזון יחזקאל' (תנ"ך עמ' 378) ואלו דבריו: “חזרנו כל כל המקראות ולא מצאנו

ששבת שמה “יום גדול”. “יום קדוש הוא בכל הכתובים, ורב הוא ההבדל בין “גדול” ובין “קדוש” - “גדול” מורה על דבר שבחוביב שישנו במציאות, ו“קדוש” משמעותו שלילה ופרישות. ואולם יום השבת הוא “יום גדול” שמעיד על דבר שבמציאות, שבששת ימי המעשה ברא הקב"ה את עולמו, וגם הוא “יום קדוש” שבשביעי התעלה וישב על כסא כבודו, והוא פרוש וברזל

¹ חלק א, “שיעור על תהלים א”, עמוד 83.
² “אשכנתי דרבי” (ח"א עמ' רנה, הספד הגר"צ רונטברג על מן הסתייפלער זצ"ל).
³ וכמו שמצאנו בנדרים (כט). שאין שייך לקדש אשה באופן של “היום את אשתי ולמחר אי את אשתי”.

⁴ נתיבות שלום עפ"י סנהדרין צט: ורמב"ם ה' ת"ת פ"ג ה"ו. מצד אחד 'כי אם בתורת ה' חפצו' – “חפצו” בתורה, כי תמיד מתגלים לו בה חידושים חדשים והוא מתעניין תמיד לשמוע “היום את אשתי ולמחר אי את אשתי”.

⁵ שהיא “תורתו” שהיא חייו, וכמו שאדם עוסק בפרנסתו גם כשאינו נמשך לכך (רוח חיים, אבות א, טו). ומה כתוב בו? והיה כעץ וגו' ויעלהו לא יבול” וגו' – “שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה תלמוד” (סוכה כא: ע"ז יט); פירש האור החיים הקדוש (ראשון לציון, שה"ש ב, שמאלו): “שהתורה היא תשיחה, ואפילו שיחתו היא תורה, באהבתה ישגה תמיד”.

מהכל ומחיה את הכל, מלאכי מעלה מקלסים אותו בקדושתו” (עכ"ד).

ונבוא להציע בזה ב' ביאורים, וכדלהלן:

“מקדש השבת ומבורך שביעי”

(ב) הנה במאמרי השבת הבאנו שהשבת יש לה גם כח “קדושה” וגם כח של “ברכה”, וכנוסח התפילה במגן אבות: “מקדש השבת ומבורך שביעי”, ובנוסח התפילה בליל שבת: “וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים”. והמקור הוא במקרא (בראשית ב, ג) “ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו”.

ובביאור המושג והחילוק בין “ברכה” ל“קדושה”, כבר ביארנוהו במאמר שם, וכאן נוסף ונביא מה שביאר בזה המהר"ל (תפארת ישראל פרק מ).

שם עומד המהר"ל לבאר את המושג “כלה” ו“קדושה”. ואלו דבריו: “כי השבת קראו חכמים בשם “כלה” וקראו אותו גם כן בשם “מלכה”, וכמו שאמרו ז"ל (ב"ק לב, ב) “בואי שבת כלה מלכתא”.

וזה כי השבת יש בה שתי בחינות, האחת שהיום מבורך מצד עצמו, ולכך נקרא “כלה” שהכלה יש לה ברכה. הבחינה השנית, שהשבת מקודש נבדל משאר הימים, ודבר זה מדרגה בפני עצמו מה שהוא מקודש נבדל משאר ימי החול. ולכך נקרא “מלכתא” שהמלכתא היא נבדלת משאר בני אדם, שזהו ענין המלך שהוא נבדל משאר בני אדם ואינו נכלל עמהם.

וכנגד אלו ב' הדברים אמר הכתוב ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו, קרא אותו שהוא מבורך ושהוא מקודש” (עכ"ד).

ועד"ז מבאר הגר"א בהגדה של פסח את המושג “הקדוש ברוך הוא”, ואלו דבריו: “קדוש” מורה על עשיית הדין בעולם שאז מתקדש שמו, ו“ברוך הוא” מורה על הטובות והחסד שהוא עושה.

ומוסיף הגר"א שזהו מה שכתוב “והתגדלתי והתקדשתי” - התגדלתי בטובות אשר אעשה, והתקדשתי בנקמות אשר אעשה.

ומבואר מדבריו ש“גדול” זה מלשון “ברכה”.

וכן מצינו בדברי חז"ל (עי' רש"י דברים ג, כד) שאמרו עה"פ “את גדלך” זו מדת טובך. ולכן אברהם אבינו הוא מדת “הגדול” בעבור שהוא היה עמוד החסד וכמש"נ (תהלים קמה, ח) “וַיִּגְדַּל חֶסֶד” (זהו ח"ח שמות עד, א; שמות מב, ב; ריאקנטי שמות ג, 1).

ועפ"ז מבואר היטב הנוסח ברצה “כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך” - שזה כנגד ויברך ויקדש” (ממו"ר הגר"כ שליט"א).

וא"ש גם נוסח התפילה במוסף של ג' רגלים שאומרים: “ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת” - ששמו של הקב"ה נקרא “גדול וקדוש”, כאמור “הקדוש ברוך הוא” על שם שתי הנהגותיו הנ"ל.

וכן מצינו שבית המקדש נקרא “גדול וקדוש”, כנוסח הברכה בברכת המזון “רחם נא כו' ועל

הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו”. וכן במוסף של ג' רגלים “ומפני חטאינו כו' בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו”.

מה גדלו מעשיך ה'

(ג) ומצינו בזה ביאור נוסף, והוא מה שכותב האבודרהם (ברכת המזון): “כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך – “גדול” על שם (תהלים צב, ו) “מה גדלו מעשיך ה'", ו“קדוש” על שם “ויקדש אותו”.

הרי שמצינו מקרא על יום השבת שנקרא “גדול”, והוא כמה שנאמר “מה גדלו מעשיך ה'” במזמור שיר ליום השבת.

ובאמת המקרא הזה הוא מקרא מיוחד לשבת, וכפי שמדוקק בנוסח ברכת “יוצר אור”, שבימות החול אומרים: “המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים, ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קניניה. המלך המרומם לבדו מאז, המשובח והמפואר והמתנשא מימות עולם. אלוקי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו אדון עווינו צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו”.

ואילו בשבת (בנוסח אשכנז) אומרים את כל הקטע הנ"ל ומדלגים את המקרא של “מה רבו מעשיך ה'”.

ועמד בזה הפחד יצחק (שבת מאמר ה) ומבאר, שיש הבדל בין שבת לימות החול, שבימות החול המקרא הוא “מה רבו מעשיך ה'”, ואילו בשבת המקרא הוא “מה גדלו מעשיך ה'”. “רבו” מסמל “כמות” של פרטים רבים, ואילו “גדול” מסמל “איכות” דבר שלם שמרכיב בתוכו פרטים רבים.

ולכן מצינו שנאמר “כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראינו אליו”, ודרשו חז"ל (ר"ה יח, א) שתפילת הצבור אינה חוזרת ריקם. אשר מבואר מינה, שהשם “גוי גדול” היינו צבור, כי כאמור “גדול” הוא סמל של איחוד של הפרטים לדבר אחד.

ויעו"ש בפחד יצחק מה שהרחיב בביאור מערכת ששת ימי בראשית, ומש"נ בסוף “וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד”, שה“מה גדלו מעשיך ה'” הוא כנגד ה“כל” הזה מקום של איכות ולא של כמות, וזהו אמרינו בא-ל אדון “גדלו וטובו מלא עולם”.

ולכן מוצאים אנו שיעקב אבינו אמר (בראשית לג, יא) “יש לי כל” לעומת עשו שאמר (שם, ט) “יש לי רב” (אפיקי מים ביהמ"ק עמ' קצ בשם הגרמ"ש; וע"ע ברש"י ובכלי יקר שם).

שייכות “מזמור שיר ליום השבת” לשבת

(ד) ונעתיק כאן מה שכותב השפתי חיים (מועדים ח"ג עמ' תיד) לבאר את הענין הנ"ל בטוב טעם ודעת באר היטב, ואלו דבריו:

תחילה יש להבין את השייכות של פרק תהלים צב אשר פותח “מזמור שיר ליום השבת” ליום השבת, שהרי לכאורה אין בתוכן המזמור שום רמז על יום השבת, כולו מדבר על שנראה כאילו הרשע טוב לו “בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי אוץ”, ואמנם “כסיל לא יבין זאת”, אך

האמת שכל פריחתם כעשב שנובל להשמדם עדי עד, ובסופו של דבר ישאר אך צדיק כתמר יפרח עוד בשיבה, וכל זה מגיד ומורה "כי ישר ה' צורי ולא עולתה בו". ומה השייכות של כל זה ל"יום השבת"?

בכדי להבין זאת, נקדים להתבונן בתפילת 'יוצר לשבת'. הנה תחילת הברכה "יוצר אור כו' ובורא את הכל", "הכל יודוך והכל ישבחוך והכל יאמרו", "הכל ירוממוך סלה יוצר הכל", מדוע כאן חזרה מספר פעמים על המילה "הכל".

עוד יש לעיין בהמשך הברכה, שהושמט "מה רבו מעשיך ה'" בנוסח התפילה בשבת (בנוסח אשכנז). וגם צריך להבין את הפסוק "מה רבו מעשיך ה'", מה טעם לשינוי הלשון הנ"ל "מה גדלו מעשיך ה' וגו'".

ובסוף הקטע "אין בעולם הזה העולם הבא לימות המשיח לתחית המתים, הכרת ה' בכל שלבי הבריאה מתחילתה ועד תכליתה, מה ענינה ליום השבת?

ומבאר הגר"ח פ: "הנה בראיה שטחית אין מבחינים בקשר שבין כל חלקי הבריאה. הרמח"ל כותב (דע"ת סי' קכח): "חלקי הבריאה הזאת מי שמביט עליהם לפי ראות עיניו בתחילה, לא יראם אלא ענינים מפוזרים ומפורדים, פירוש בלתי מתקשרים כולם אל תכלית אחת, אלא כל אחד ענין בפני עצמו לתכלית מיוחדת נשלם בעצמו בלתי שיצטרך לחבורו, כי כל כך מינים בדומם, כל כך בצומח, כל כך בעלי חיים, אין ביניהם קשר ויחס שיצטרכו להעזר זה מזה ושיתקבצו לתכלית אחת, אלא כל אחד נברא למה שנברא, ועניניו משלימים לתכלית המכוון בו לא יותר".

כי בהתבוננות בכל נברא בנפרד, מוצאים בריאה מושלמת, באריה, רואים שלימות בכך שיש בו כל הכישרים והתכונות הנצרכים לו כחיה טורפת וחזקה. בבריאת הזכוב למשל, רואים נפלאות ה' וגדולתו, היאך יצור קטן כזה טמון בו כל הנצרך לו לקיומו עם כל האמצעים להתמודד על חייו כנגד כל בעלי החיים הגדולים ממנו עשרות מונים. וכך בכל נברא ונברא, מתגלית שלימות בפני עצמו. א"כ יש כאן ריבוי עצום של בריות מושלמות, ואפשר לומר "מה רבו מעשיך ה'", ואף להכיר כי "כולם בחכמה עשית" על רוב חכמת הבורא הצפונה בכל אחד. ולאחר הכרת גדולת הבורא, שרק הוא יתברך יכול לברוא בריות רבות כל כך בחכמה נפלאה כזו, שכל אחד

² כבר עמד בזה המהר"ל (נצח ישראל פרק יט) ואלו דבריו: "ועל דבר זה יסוד דוד עליו השלום ה"מזמור שיר ליום השבת וכו'", ולא נמצאו בכל המזמור הזה שזכור יום השבת שאמר "מזמור שיר ליום השבת". אבל מפני כי השבת בו השלים השם 'יתברך העולם, ומפני כי יש שהם בוראים, כי נמצא דברים שהם חסרון בעולם, ובפרט שיש צדיק ורע לו רשע וטוב לו, דבר זה יחשב חסרון. ועל זה אמר "מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'", כי יש להודות השם יתברך על שלימות הבריאה, ושלא ימצא חסרון בבריאה, רק הכל בהשלמה. ומפני כי השלמה הזאת אינה רק מצד עולם הבא, ועל ידו יושלם הכל, כמו שיתבאר, ולכן אמר "מזמור שיר ליום השבת", ופירושו ז"ל (סוף תמיד) ליום שכולו שבת, והוא מנוחה לחי עולמים. כי אף אם נראה בעולם הזה דבר מה שהוא חסרון, אבל מצד עולם הבא יושלם הכל. ועמד בזה גם בחי' הגר"י עה"ת (פרי' בראשית), ובסמוך יובאו תורף דבריו.

ואחד הוא שלם לעצמו, אנו מכריזים "מלאה הארץ קנייך"!

נמצא שכל הבריאה על כל פרטיה, היא כלי לעבודת ה' שלנו להכיר גדלות השי"ת, בזאת אנו מקרבים את הבריאה לתכלית יצירתה. ובמבט זה אנו רואים, רק ריבוי של פרטים נפרדים. וזוהי ההכרה של ששת ימי המעשה "מה רבו מעשיך ה'".

אך ממשיך הרמח"ל (שם): "אך מי שיעמיק בחכמה, ימצא היות כל הנמצאות כולם מתקשרים קשר גמור זה בזה, שכולם צריכים להשלים הענין שאליו כיוונה החכמה העליונה בבריאה, וכולם מתקבצים לתכלית אחת שתנאיו רבים וסדרם עמוק מאוד, והם הם כל חלקי הבריאה הרבים האלה, ודבר זה כבר אמרתי, עמוק הוא כי כאן החכמה מתרחבת והולכת עד אין תכלית, לדעת פקודת כל הנמצאות ומה הגיע אליהם בכוונה הכללית הזאת שזכרנו - ידיעת כל פרט בבריאה מה תפקידו בגילוי כבוד ה', ואיך הוא משתלב בתוך הכלל, היא חכמה עמוקה.

"ורז"ל אמרו (אבות פרק ו) "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו", ועתה די לנו לדעת רק בכלל אחד ההקדמה הזאת, שודאי כל דברי הבריאה מתקשרים הם ומתקבצים אל תכלית האחד, ונדע על כן, כי אין שלימות ענינם כמה שהם נמצאים איש לדרכו מקצתו שלימות כל בריאה בפנ"ע, אלא כמה שהם מתקשרים זה בזה ומתאחדים לתכלית האחד שזכרנו, כי זה לבדו הוא ודאי שלימות ענינם".

ומוסיף הרמח"ל: "ובאמת תראי שגם במעשים אין רע נמצא בעולם, אלא בחלקי הדברים טרם התחברם להשלמת הדבר, אך אין דבר מושלם שיהיה רע". דהיינו שלאמיתו של דבר גם בריאת הרע היא בבחינת טוב שמביא לתכלית הנרצה, כאשר משתמשים בו כרצון ה' בהתגברות עליו וכדו'.

ואלו דבריו (שם אות קכד): "ואמנם הרע מצד עצמו לבדו אינו אלא קלקולים והפסדים והשחתה, אך עם שאר הכוונות (המכונה), אדרבא ממנו נמשך תועלת לאדם עצמו, כי בו תלוי כל הזכות ומציאות העבודה, וזה בעמדו לא לנצח אלא להנצח".

ולמדנו, כי כאשר הרע משולב בתוך כל הבריאה, במקומו ושיעורו הנכון ככלי לעבוד ה' כדי להיות מנוצח, ולא נותנים לו ערך עצמי כדבר נפרד לעצמו, אזי הוא בבחינת טוב מאד. וידועים דברי חז"ל עה"פ (בראשית א, לא) "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" שזהו יצר הרע. כי כולם בהיותם מתפקדים כדבעי במסגרת המיועדת להם בתוך מערכת הבריאה הכוללת, נקראים הם טוב מאד, כי על כן הם מביאים את האדם לשלימות ולריבוי כבוד שמים בעולם. "וירא אלקים את כל אשר עשה" בגמר הבריאה, לאחר ראייה מושלמת של כל הפרטים, אף השליליים לכאורה המצטרפים למכלול אחד שלם שמטרתו כבוד ה' אז מתגלה "והנה טוב מאד".

ונוסח הברכה "ובורא את הכל" ששינוי חז"ל מלשון הנביא (ישעיה מה, ז) "ובורא רע"

(כמבואר בגמ' בברכות יא, ב), אין זה משום לישנא מעליא גרידא שלא להזכיר רע, אלא בכדי להגדיר את תכלית בריאת הרע. וזהו ששינוי באבות (ו, יא) "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו" - שזה כולל גם את הרע. והדא הוא דכתיב (ישעיה מה, ז) "עושה שלום ובורא רע אני ה' עושה כל אלה" (שפתי חיים מועדים ח"ב עמ' רנד).

וזה נתגלה בשבת, כי שלימות הבריאה כמקשה אחת על כל חלקיה הטובים והרעים, שמטרתה גילוי וריבוי כבוד ה' בעולם, באה לידי ביטוי בשבת בראשית כאשר נסתיימה. ומלאכת הבריאה כולה ניתנה האפשרות להכיר שהכל טוב מאד אף לדורות עולם. וכמבואר בזה"ק (שמות קלה; תפילת כנוגא): "רזא השבת איהי שבת דאתאחדא ברזא דאחד".

נמצא שיסוד וסוד השבת הוא, בסוד האחד כלומר ההכרה המושלמת שכל הבריאה על כל חלקיה היא שלימות אחת ויש לה מטרה אחת ויחידה, ריבוי כבוד שמים, במבט זה אין רע כלל, כי גם הוא משמש רק לשלימות עבודת ה', ובוזה מתגלה יחודו יתברך שאין דבר החורג מרצונו יתברך.

ולכן איתא בזה"ר שם: "כד עייל שבתא, איהו אתייחדת ואתפרשת מסטרא אחרא, וכל דינין מתעברן מינה, ואיהי אשתארת ביחודא דנהירו קדישא" - כאשר נכנסת השבת, נכנסת ישראל מתייחדת במבט היחודי שעל ידי זה נבדלת מסטרא אחרא, וכל הדינים חלקי הרע עוברין ממנה, והיא נשארת ביחוד האור הקדוש".

תוכן תפילות השבת

ה) והיסוד האמור הוא תוכן השבת ותפילותיה, שזוהו גם הנושא של "מזמור ליום השבת" ללמדנו "מה גדלו מעשיך ה'", כי בשבת מכירים שכל מעשי ה' כולם מקשה אחת המהוים בנין אחד גדול ושלם ואינם מתפצלים בריבויים, לעומת ימי החול בהם מכירים אנו רק בחינת "מה רבו מעשיך ה'" אך מאד עמוק מחשבותיך, כדברי הרמח"ל שידיעת כל הפרטים כיצד משתלבים הם בשלימות זו דבר עמוק הוא מאד.

"איש בער לא ידע", במבט שטחי שהבריאה נראית כחלקים הנפרדים זה מזה, נדמה כי "בפרוח רשעים וגו'", אבל במבט השבת הכולל הכל מכירים "כי הנה אויבך יאבדו כו' צדיק כתמר יפרח". והמסקנא "להגיד כי ישר ה' צורי ולא עולתה בו".

¹ וכ"כ הגר"י עה"ת (פרי' בראשית): "שאז (בשבת) היה תכלית הבריאה ואז הוא דנאמר בה "כי טוב" על כל הבריאה בכללה, ועד עכשיו נאמר "כי טוב" רק על כל דבר בפרט, ועל כן כשהגיע יום השבת אמר אדם הראשון "טוב להודות כו' ולומר כו'", כי עכשיו כבר הבריאה גמורה והגיע זמן מעשיך ה'" דהיינו שבח והודאה על כל מעשי בראשית כולם. וסיים עוד ואמר "מאד עמוק מחשבותיך" כו' - שיר על ההנהגה כו', דהיינו כל הנהגת הקב"ה בעולמו מתחילת הבריאה ועד סופה שהוא יום שכולו שבת כו'. וזהו עיקר יסוד זו השירה וזה המזמור, שהוא שבח והודאה על כל הבריאה שנגמרה ביום הכשת, ועל כל ההנהגה שתכליתה ביום שכולו שבת".

ומתוך איבוד הרשעים וביטול כח הרע, אפשר להכיר את יחוד השי"ת ואת שליטתו הבלעדית, ומבינים שזהו תכלית הרע להדגים לנו את ה"ואתה מרום לעולם ה" ע"י ביטול הרע, כמבואר בפסוק "להשדם עדי עד".

ולכן קבעו חז"ל את נוסח תפילת יוצר בשבת בפתחת "הכל יודוך" ובהדגשה חוזרת של "הכל", ללמדנו את מהות השבת, שבה מתעלה האדם להכרה שכל חלקי הבריאה מאוחדים ומתאחדים לגילוי כבודו יתברך, אף כל תקופות הבריאה כסדרן יחד מביאים לכך "אין כערכך ה' אלוקינו בעוה"ז בעוה"ב לימות המשיח לתחית המתים", עד לגילוי השלם של אחדות זו שיהיה לעתיד לבוא".

ולכן יום השבת מוגדר "יום הגדול" בו באים להכרה ש"מה גדלו מעשיך ה'!"

לתגובות: 5322906@gmail.com

האזנה לשיעורים: 0733-718134

אדמה לעליון - רום מעלות האדם / הרב חיים שולביץ, ר"מ בישיבת תורת רפאל, ע"ה"ק ירושלים

קדושת האדם

קדשים תהיו פי קדוש אגני ה' (יט ב)

אדם השלם - קדוש

במדרש (כ"ר ח י) אמר רבי הושעיא, בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, טעו בו מלאכי השרת ובקשו לומר לפניו קדוש, וכן עתיד להיות אחר התיקון, כמו שאמר רבי אלעזר (ב"ב עה:): 'עתידי צדיקים שאומרים לפניו קדוש, כדרך שאומרים לפני הקב"ה, שנאמר והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו'.

ענין קדושתו של האדם התבאר במסילת ישירים (כו) שהוא כאשר האדם נבדל ונעתק מן החומריות לגמרי ומתדבק תמיד בכל עת ובכל שעה באלהיו, ואפילו בשעת התעסקו במעשים הגשמיים המוכרחים לו מפאת גופו הנה לא תזוז נפשו מדביקותה העליון. והיינו שהקדושה היא בהשלטת שכלו על גופו, כי השכל הוא משכן הנשמה, ובה חל קשר הקדושה אל העליון¹, כמבואר בפנפ החיים (א ה, יז)².

¹ אמנם הקדושה חלה גם על הזמן, כשבת ומועדים, ועל המקום, כדוגמת עיר הקודש והמקדש, ואף בהם ענין הקדושה הוא הכולל ויחוד אל הקודש, עד אשר אף החומר נעשה שותף לגילוי הקדושה. אולם אין בהם חיבור מצד עצמם אל הקודש, אלא שהוא מתגלה בהם, ולכן שייך בקדושתם חילול על ידי האדם, אשר הוא ממשיך את הקדושה לו ולעולם, בדבקו על העליון ית'. וכמבואר בדברי הגר"א (חבקות ב ח) שקדושת ג' מתנת היא בזכות ג' אבות.

² גם בניא (אגה"ק פ"ז) כתב בביאור מאמר 'עתידי צדיקים שאומרים לפניו קדוש', כי ה'קדוש הוא בחינת מובדל, שאינו בגדר השגה ודעת, כי הוא למעלה מעלה מבחינת החכמה ודעת שבג"ע, כי החכמה מאין תמצא כתב, הוא בחינת כתר עליון הנקרא אין בזה"ק, והשפעתו והארתו בבחינת גילוי הוא דוקא כשהנשמה תתלבש בגוף וך וצח אחר התחיה'.

מעלת הקדושה וחיוב השגתה

והנה במסילת ישירים (בהקדמה, ובסדר הפרקים), מוצבת מעלת הקדושה, כדרגה הנעלית מכל חלקי העבודה, שכן הובאו שם דברי רבי פינחס בן יאיר 'תורה מביאה לידי זהירות, וזהירות מביאה לידי זריזות, וזריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי רוח הקדש, רוח הקדש מביאה לידי תחית המתים'.

אכן, בפירוט מדרגות העבודה מתחלתם עד סופם (שם פ"א), כתב שהם 'הזהירות, הזריזות, הנקיות, הפרישות, הטהרה, החסידות, הענוה, יראת החטא, והקדושה', ולא מנה אחריהן את רוח הקודש והחסידות. וטעם השמטה זו הוא, לפי שסדר העבודה נמשך עד קנין הקדושה, ואילו רוח הקודש ותחית המתים אינן תלויות בעבודה, אלא הן מעלות הנתנות למי שהגיע לשלימות מעלתו, וכן מבואר בפרק הקדושה (פרק כו) כי כאשר יכין עצמו אל השראת קדושתו, הנה בדרך שרוצה לילך בה יוליכוהו, ובעזר האלהי אשר יותן לו תתגבר נפשו בו ותנצח את הגופניות, ותדבק בקדושתו יתברך ותשלם בו ומשם יעלה אל מעלה גבוהה יותר, והוא הרוח הקדש שכבר תגיע השכלתו להיות למעלה מחק האנושי, ויוכל להגיע דביקותו אל מעלה כל כך גדולה שכבר ימסר בידו מפתח של תחיית המתים'.

ואמנם אף סדר המעלות חלוק הוא, כמו שכתב רמח"ל (שם פ"ג) 'הפרישות היא תחלת החסידות. וכל מה שביארנו עד עתה הוא מה שמצטרך אל האדם לשיהיה צדיק, ומכאן ולהלאה הוא לשיהיה חסיד', הרי שהקדושה היא קצה קצהו של רום מעלת החסיד.

אולם עם זאת, צינתה התורה על הקדושה, וכמו שביאר שם 'הפרישות ודאי צריך ומוכרח והזהירו עליו חכמינו ז"ל, הוא מה שנאמר (תו"כ ריש פרשתן) 'קדושים תהיו, פרושים תהיו. ואמנם הדבר טעון טעם ודעת, אם היא תחילת דרך החסידות, איך שייך ציווי על מה שאינו בגדר החיוב של 'צדיק', וביותר יפלא איך יכלול הציווי להגיע עד המעלה העליונה של קדושה.

ועל כולנה, כי הרמב"ן (דברים כא ח) כתב שחטאו של בן סורר ומורה, בהיותו 'זולל וסובא', הוא שום שבכך 'עובר על מה שנצטוונו קדושים תהיו', הרי שהעובר על ציווי זה חטא גדול בידו, ואילו מידת חסידות היא, איך יתכן עד שעל העדרו יקבע חיוב מיתה, אתמהה.

¹ במקור ברייתא זו (ע"ז כ:): שנינו סדר אחר 'טהרה מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי רוח הקודש, רוח הקודש מביאה לתחיית המתים, ואמנם הגירסא לפנינו היא 'טהרה מביאה לידי חסידות' ובסוף המעלות 'קדושה מביאה לידי רוח הקודש', אך המהרש"א תקנה לפי מה ששינונו בשלהי סוטה (פ"ט מט"ו) 'חסידות מביאה לרוח הקודש', ובהגהות הגר"א (ע"ז שם) כתב שכן משמע ממה שאמר שם 'חסידות גדולה מכולן, שנאמר אז דברת בחזון לחסידיך'. וראה תוספת ביאור לגירסאות אלו בשלהי המאמר.

דרגות הקדושה

והנה לעיל (יא מד) נאמר 'והתקדשתם והיייתם קדשים פי קדוש אגני', ודרשו (יומא לט:): אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, מלמטה, מקדשין אותו מלמעלה, בעולם הזה, מקדשין אותו לעולם הבא, וביאר הגר"א (ח"א ברכות נג:): שבמקרא זה כלולים שמות עצם תואר ומקרה, ויש בו את עצם ה'קודש', ותואר 'קדוש', ומקרה של 'קדושה'.

וביאר דבריו, כי כמה רבדים יש בקדושת האדם, ובסדרי עבודתה השגתה וחלותה¹:

א. 'והתקדשתם' היא עבודת הקדושה שסדרה הוא 'אדם מקדש עצמו מעט, מקדשין אותו הרבה', כמבואר במסילת ישירים שם, 'ענין הקדושה כפול הוא, דהיינו, תחלתו עבודה וסופו גמול, תחלתו השתדלות וסופו מתנה. תחלתו הוא מה שהאדם מקדש עצמו, וסופו מה שמקדשים אותו, ההשתדלות הוא שיהיה האדם נבדל ונעתק מן החומריות לגמרי ומתדבק תמיד בכל עת ובכל שעה באלהיו, ואמנם לפי שאי אפשר לאדם ישיש הוא את עצמו במצב הזה כי כבד הוא ממנו, כי סוף סוף חומריו הוא בשר ודם, על כן סוף הקדושה מתנה, כי מה שיוכל האדם לעשות הוא ההשתדלות ברדיפת הידיעה האמתית והתמדת ההשכלה בקדושת המעשה, אך הסוף הוא שהקב"ה ידריכהו בדרך הזה שהוא חפץ ללכת בה, וישרה עליו קדושתו ויקדשוהו, ואז יצלח בידו זה הדבר, שיוכל להיות בדביקות הזה עמו יתברך בתמידות, כי מה שהטבע מונע ממנו יעזרהו יתברך וסיועו יתן לו. וזהו 'אדם מקדש עצמו מעט' הוא מה שיוכל האדם לקנות בהשתדלותו. 'מקדשים אותו הרבה' הוא העזר שעוזר אותו השי"ת².

ב. 'והיייתם קדושים', היא השגת הקדושה, כאמור 'מקדש עצמו מלמטה, מקדשין אותו מלמעלה', והיינו שעם היותו בעולם הזה, יחול עליו תואר 'קדוש' בזכות הקדושה הנמשכת עליו מלמעלה, והוא שפע קודש השורה עליו למעלה מיכולת קבולת גבולות החומר³, והיא ענין

¹ וכבר כתב הגר"א בהגר"א (בביאורו לח"א ברכות שם) כיג' דרגין אלו הם כנגד נר"ן, קדושה למטה, קדוש באמצע, וקודש למעלה.

² וראה לשונו באדרי במרום (עמ' קמח) 'יש קדוש ויש קודש, והקודש הוא מקבל הקודש, והקודש הוא המקבל או הניתן'. וגם במחברת הקודש כתב 'וקודש למעלה מן קדוש, ושניהם בחכמה סתימאה לכן הם ב"פ גאות וגאת, והם גימטריא קדוש קדש'.

³ וראה לשון רבנו בחיי (ויקרא יא מד) 'והתקדשתם בגוף, והיייתם קדושים בפנפ, לעולם הבא, כי קדוש אגני. ויתכן שכוונתו כמו שכתב מהר"ל (ח"א ב"ב עה:), שבעוה"ז קדושת האדם מוגבלת בגוף, ולכן אין אומרים בו קדוש לפני הצדיקים, אבל לעתיד יהיו הצדיקים קדושים לגמרי, ולא יהיו מוטבעים בגוף, ואז יהיו המלאכים אומרים לפניו קדוש, כי קדושתם תהיה יותר מן המלאכים, כמו שאמר במדרש (ויק"ר כד ח) שהמלאכים לפי שאין יצה"ר מצוי בהם קבלו קדושה אחת שנאמר (דניאל ד) 'ובמאמר קדישין שאלתא', אבל ישראל לפי שיצר הרע שולט בהם הלואי בשתי קדושות יעמדו, ולכן נתן להם שתי קדושות שנאמר 'והתקדשתם והיייתם קדושים'. וראה עוד במדרש (שמו"ר טו ו) 'המלאכים אומרים קדוש קדוש קדוש בכל יום, וישראל בזהר (ח"א צג). שקדושת ישראל היא ביהוד ברכה וקדושה, כנגד ג' אבות, וכהיינו אמור (חולין צא:): שהמלאכים יש להם השגה ב'קדוש' והאופנים ב'בורך', אך רק ישראל מוסיפים 'מלוך', כי רק הם מייחדים וממשיכים את גילוי שמו ית' אף

תוספת הנשמה, כמבואר בנפש החיים (א טז) 'סוד המוחין. שהן פעמים מתנוצצים פעמים מסתלקין ובאים בסוד תוספת למי שזוכה לזה כידוע".

ג. 'כי קדוש אני', הוא הדבקות בעצם הקדושה, עד שהיא חלה בו להיותו כחלק מן הקדושה, ועליה אמרו 'מקדש עצמו בעולם הזה, מקדשין אותו לעולם הבא', והיינו כי עיקר החפץ הוא בקדושה דלעתיד לבא, בה יגיעו הנבראים לתיקונם ושלמותם, והיו נקראים בשמו של הקב"ה, כאמור, 'עתידיים צדיקים שאומרים לפניו קדוש, כדרך שאומרים לפני הקב"ה, שנאמר והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו', אולם גם קדושה זאת לעתיד לבא, אינה קדושה עצמית הטבועה באדם, אלא רק אם קדם וקדש עצמו בעולם הזה".

אמור מעתה, כי חיוב הקדושה הוא, להשתדל בה, ומסתבר שעל כל שלב בעבודתה בא כנגדו מתנה וגמול, ועל כך חל החיוב, לעמוד על דרך טוב, ואף כי תחילת שלב הקדושה השייך לחסידות היא בפרישות, מכל מקום כבר מהשלב הראשון יש לו גמול, ולכך התורה מביאה לידי זריזות, כי שורש הקדושה הוא בהיות התורה בקרבו", וכדלהלן.

הקדושה גילוי החיים

והנה מצינו חלות קדושה בכל הנבראים, כאשר קדשם האדם בקדושת הגוף למזבח, או בקדושת דמים לבדק הבית, אולם אין באחד מהם קדושה עצמית, אלא רק באדם שנקבעו בו קדושת ישראל, כהנים ולויים, ומעליהם 'כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' וכו' לשרתו ולעבודו, לדעה את ה' וכו' הרי זה נתקדש קדש קדשים".

וכבר אמר הכתוב שסיבת החילוק בין הנבראים היא, כי 'מי יודע רוח בגי האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ' (קהלת ג כא), וביאר מהר"ל (דרוש עה"ת) ש'בהמה' היינו 'בה מה', כי כפי שנבראת הבהמה, כך היא מתקיימת כל ימיה, ואילו האדם נקרא על

בעולם הזה, כמבואר בנפש החיים (א י) 'כי ודאי מלאך גדול מהאדם. הן כעצם מהותו. הן בגודל קדושתו ונפלאות השגתו. אמנם בדבר אחד יתרון גדול לאדם מהמלאכים. והוא העלאת והתקשרות העולמות והכוחות והאורות אחד בחבירו. אשר זה אין בכח כלל לשום מלאך.

" והוא האמור בזר (ח"ג עא): 'תנא ר' יוחנן דאמרן דוכא חולקיהון דצדיקיא דכלא אתקשר דא ברא נפש ברוח ורוח בנשמה ונשמה בקב"ה' אשתכח דנפש צרורה בצרור החיים', ואף דבריו הובאו בנפש החיים (שם יז). " ובוזה יש מובן לדרשת חז"ל (ויק"ר כד ט) 'קדושים תהיו. יכול כמוני ח"ל כי קדוש אני קדושותי למעלה מקדושתכם', שההוא אמינא היתה, כי כיון שהאדם יכול לקדש עצמו ואחריו, הרי שיש לו קדושה עצמית, והיא טבועה בו מעת שנברא האדם בצלם אלהים. וקמ"ל, שאין קדושתו טבועה בו, אלא עליה לעבדה ולשמרה, עדי יזכה למה שעתידיים צדיקים להקראות 'קדוש' ואז יכללו בעצם קדושתו ית'.

" ולכן נקרא ישראל מעת מתן תורה (שמות יט) 'גוי קדוש', כי אף שטרם הגיעו לתיקון השלם, בו יאמרו לפני הצדיקים 'קדוש', מכל מקום העם כולו התקדש בקבלת התורה ללכת בדרך קדושים. וכן הכתוב אומר (דברים ז ו, יד ב) 'כי עמ קדוש אתה לה' אלהיך, כך בחר ה' להיות לו עם סגולה נכל העמים, ובחירה והבדלה זו חלה במתן תורה, כאמור (שמות יט ו), וענין זה כבר התבאר בהרחבה בספר השבת (פר' כי תבא).

שם האדמה, שהיא בכח בלבד, כי מצד בריאתו הרי הוא בור, כשדה שאינה זרועה, עד שיקבל תורה. והוסיף (גבורות ה' פ"ד) כי בעוד הבהמה נמשכת אחר כוחותיה, וכיון שאין לה דעת להבחין אם יש תועלת במעשיה הרי היא 'יורדת היא למטה לארץ', הרי שהאדם, שולט הוא על כוחותיו, כארץ אשר תוציא צמחה, וכגנה זרועיה תצמיח, ובכך 'רוח האדם עולה היא למעלה'.

ועומק הענין הוא, כי כפי החיבור אל שורש העליון, כך קדושת חיי האדם, והיינו כי שפעת החיים נובעת מן הקדושה, באשר היא נקודת החיבור למקור החיים, ואמנם אדם הראשון כל עוד נקרא 'קדוש' לא היתה קצבה לחייו, כי הנשמה העליונה נכנסה בו", והשיג את כל חלקי התורה בשרש קדושתם העליון", והחיות תלויה בקדושה, בהיות קדושת הנשמה מאירה את הגוף", ומעת אשר חטא והסתלקה הנשמה מן הגוף, להיות חופפת על ראש כל אדם, נמשך הגוף כבהמה, והוצרך להזדקך במיתה, כדי לשוב ולקבל אור הנשמה העליונה [ונקודת החיים שנתורה באדם, היא כל עוד משתדל לעמוד על דרך טוב, ולהדבק אל הקדוש, וזה הוא טעם מיתתו של בן סורר ומורה, שראשית דרכו מורה שאינו עומד על דרך טוב, ואינו קשור אל שפע החיים כלל].

נמצא כי כפי שהאדם נשמתו עולה למעלה, כך הוא מחובר אל שורש החיים, ובו הוא ממשין את הקדושה העליונה לעולם, ויכול להתקדש ואף לקדש אחרים, כאמור (מסילת ישרים א) 'אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו, הנה הוא מתקלקל, ומקלקל העולם עמו. ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבודת בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו. כי הנה עליו גדול הוא לבריות כולם בהיותם משמשי האדם השלם המקודש בקדושתו יתברך'.

החיים והקדושה הופעת הצלם

מעלת הקדושה נטבעה ביצירת האדם בצלם אלהים, כפי שנינו (אבות ג יד) 'חביב אדם שנברא בצלם, שנאמר כי בצלם אלהים ברא את האדם', הרי כי אף שהכתוב אומר ש'בצלם אלהים בראו', לא הזכיר התנא אלא שנברא 'בצלם', וביטור, כי בהמשך מנה מעלות שבהם חביבין ישראל, שנקראו בניס, וניתן להם כלי חמדה, ואילו בבריאת הצלם נקט 'חביב אדם'.

2 כמבואר בנפש החיים (א טו) 'בחינת הנשמה היא הנשימה עצמה, שפנימיות עצמותה מסתתרת בעולם ומקורה ברוך כביכול בתוך נשימת פיו ית'. שאין עצמות מהותה נכנסת כלל בתוך גוף האדם. ואדם הראשון קודם החטא זכה לעצמותה. ובסיבת החטא נסתלקה מתוכו ונשארה רק חופפת עליו'.

22 ראה בנפש החיים (ד כ) 'שהשיג בחינת נשמתא לנשמתא דייליה, שבה היה מסתכל בזיהרא עלאה נשמתא לנשמתא של התהוק', והחכמות העליונות היו גלויות לפניו בשורש שרשם העליון וכו', אך ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זהמתן, לא זכו להשיג רק עומק פנימיות הנשמתא דאורייתא, אבל לא בחינת הנשמתא לנשמתא, עד אשר יערה רוח ממרום וישפוך הוא יתברך את רוחו על כל בשר'.

23 כלשון נפש החיים (ד כו) 'שהתורה נתנת השפע חיות וקדושה ואור לכל העולמות', ועוד (שם ל) 'אותה הקדושה וחיותן ואורן של המצות שמקדשים ומחיים להאדם המקיימם, הוא נלקח ונשפע רק מקדושתה ואורה של התורה הקדושה'.

ומבואר שהכוונה היא לאדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, כי בהיות האדם שלם כבריאתו, אזי יש בו 'צלם', בו תלויה חיותו, כאמור 'אך בצלם יתהלך איש', וכוחו של צלם זה הוא בהכלת הנשמה העליונה הניתנת באדם, כשהיא תואמת לגוף, עד שיש בו חיבור שלם ונכון אל שורשו העליון".

וכבר התבאר ענין הצלם בהרחבה בהגהה שבראש ספר נפש החיים, ששלשת היסודות, אש רוח מים, הם כדפוס רוחני המעצב את כלי הגוף, הנוצר מיסוד בעפר שהוא מתפעל ומקבל מהם", וכך גם נפש רוח נשמה שבאדם, שאין להם תפיסה במחשבת האדם, אלא מציאותם ניכרת לפי פעולותיהם ע"י הגוף. ויכולת האדם להכילם תלויה בהתמזגות פנימיות של שלשת היסודות.

ולאמור לעיל, שמהות הקדושה הוא בהשלטת שכלו על גופו, כי השכל הוא משכן הנשמה, ובה חל קשר הקדושה אל העליון, הרי שזה הוא תכלית בריאת האדם 'בצלם אלהים', כי רק ע"י שלמות הצלם, הוא יכול להיות שליט על הכוחות כולם, ובהתמזגות שפע כל יסודות הגוף, יכול למשול על כל כוחותיו, ולהעלותם אל שרשם בקדושה, לבל ימשכו לרדת מטה.

והוא אשר הוסיף וכתב במסילת ישרים (שם) 'ענין הקדושה הוא שיהיה האדם דבק כל כך באלהיו, עד שבשום מעשה אשר יעשה לא יפרד ולא יזוז ממנו יתברך, עד שיותר יתעלו הדברים הגשמיים אשר ישמשו לאחד מתשמישיו במה שהוא משתמש בהם, ממה שיורד הוא מדביקותו ומעלתו בהשתמשו מדברים גשמיים.

הדמיון היפה הקדושה

ככל האמור לעיל, כתב רש"י בביאור הכתוב (במדבר טו לט) 'אלא תתורו אחרי לבבכם', הלב והעיניים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העבירות, העין רואה, והלב חומד, והגוף עושה את העבירות, והיינו כי בעין רואה נפתח כח הדמיון, והוא מפעיל את כח התאוה שבלב, והם חלים על הגוף, שהוא ההולך לפי משיכת כוחותיו, ופועל את העבירות.

22 כי אין חיות לאדם רק עם זה הצלם, ובו יתהלך ויחיה, וכבר אמרו (זרר ח"ג קד) 'ששליש יום קודם פטירת האדם מסתלק ממנו הצלם, כי כל עוד צלם אלהיו עליו אין המיתה יכולה לשלוט בו.

23 וראה במדרש שמואל (אבות שם) שהביא בשם רבי חיים וויטאל, שרק ישראל בכלל 'חביב אדם שנברא בצלם', ולא עכו"ם שאינם קרויים אדם, ומה שנקט התנא 'אדם' הוא לפי שהוא תואר חשוב מ'ישראל', שהרי ואחר שאדם הראשון נברא בצלם, כן כל הקדושים והטהורים אשר בארץ המה ימשך עליהם הצלם. והיינו, כי שלימות האדם היתה בעת בריאת אדם הראשון קודם החטא, ואילו ישראל עוסקים בתיקון רוחם, והשבת הצלם, וגם שלימותם לעתיד לבא. ואמנם בחי"ט (אבות שם) נקט שגם הגויים נבראו בצלם, אך רש"י (דברים כא ג) כתב 'כי קללת אלקים תלוי, ולזולו של מלך הוא שאדם עשוי בדמות דיוקנו וישראל הם בניו, ומשמע שדיוקנו רק בישראל, ועם שהר"ל ברוך חיים שם כתב שהגויים לא נבראו בצלם, שהרי 'אתם קרויים אדם, ואין האומות קרויים אדם', ואף שאדם ונה נבראו בצלם, מכל מקום אחר שבתר השי"ת בישראל נתמעט הצלם הזה אצל האומות. והוסיף (נצח ישראל יא) שאצל האומות צורת האדם בטילה אצל הגוף, כאילו היה כולו חומרי.

24 והם כנגד ד' אותיות הויה, כי השפע נמשך בג' אותיות י"ו של השם ב"ה, וה' אחרונה כפולה.

וכך היה לעולמים, בחטא אדם הראשון, כאמור (זהר חדש רות) 'נטל נחש כמין גמל, ורכב עליו, וירד ופתה אותו, עד שעבר מאמר יוצרו, ויותר מבואר בפרקי דרבי אליעזר (יג) 'מה עשה סמאל, לקח כת שלו וירד וראה כל הבריות שברא הקב"ה בעולמו ולא מצא בהם חכם להרע כנחש, והיה דמותו כמין גמל, ועלה ורכב עליו, משל למה הדבר דומה לאדם שיש בו רוח רעה, כל מעשים שהוא עושה וכל דברים שהוא מדבר מדעתו הוא מדבר, והלא אינו עושה אלא מדעת רוח רעה שיש עליו, כך הנחש כל מעשים שעשה וכל דברים שדבר לא דבר אלא מדעתו של סמאל'.

והיינו כי הנחש מייצג את כח הדמיון, המקיף בעקלתון את כל היקום, והוא שורש שאיפת הניחוש, בה יוצא שכל האדם מן המציאות הקיימת לפניו, וכאשר הוא רוכב ומפעיל את כח התאוה, ונתפס להעמיד את רצונו המופשט כמציאות מוחשית, הרי הוא כגמל המהלך בלא מים, ומוליך את רוכבו אל ארץ ציה וצלמוות, וכאשר תיאר הגר"י מסלנט 'האדם חפשי בדמיונו ואסור במושכלו, דמיונו מוליכו שובב בדרך רצונו, הדמיון נחל שוטף, והשכל יטבע'.

השכל קובע צורה לחומר הגוף

וכבר כתבו הרמב"ם (מו"נ ח"ב פ"ד) וכל הראשונים¹², כי השכל הוא הנותן צורה לחומר הגוף, והמהר"ל הרחיב בזה במקומות רבים (גבורות ה' פ"ד, נתיב הלשון, השתיקה, ועוד), והביא שהכתוב אומר 'ויהי האדם לנפש חיה', לאמור שהנשמה היא צורה לחומר האדם, כי החומר משותף לכל הדברים, וההבדל הוא מצד הצורה בלבד, שמצד הצורה יוכר הדבר מה שהוא. וכיון שהנשמה שורה בשכל, הרי שבו חלה צורה ייחודית לאדם.

ולפי ערכנו, נקודת החילוק בין הצורה לחומר, הוא בהיות החומר נפעל, ללא תכלית עצמית, והצורה פועלת, וקובעת את תכלית החומר, והוא ענין היסודות הרוחניות, המשפיעות לגוף, שהוא מתפעל ונפעל על ידם.

וקודם החטא היה גוף האדם זך, ומואר ע"י הנשמה בשכל העליון, וכיון שהיה שולט על כוחותיו, היה פועל להמשיך אור השי"ת כתכלית בריאתו לחבר שמים וארץ, אך מעת שחל בו פגם החטא, ונפרד מן הצלם, נותר האדם להיות נפעל, ודמיונו מוליכו שובב בדרך רצונו, ונמשך אחר תשוקותיו, ואין הצלם נגלה בו, אלא בישראל לעתיד לבא, בקיום 'והייתם קדושים'.

מעלות האדם בסדר הפרשיות

המתבונן בסדר פרשיות התורה, כפי שהתבאר בעז"ת עד כה, יבחין ויראה שמתגלה בהם סדר התיקון לחטא האדם, וממנו יתד ופינה לקיום הציזוי של 'קדושים תהיו'.

ספר בראשית, בו הכיר אברהם את בוראו, עד שהוציא י"ב שבטי יה 'שבעים נפש', והוקף היכל הקודש במחנות שכינה, וכל עבודה זו הוא

¹² המאירי בחיבורו התשובה (מאמר ב פ"ד), הרשב"ץ במגן אבות (פרק תחיית המתים), ה"לכ"ג (מלחמות ה'), הכוזרי (מאמר ה'),

כהעמדת החומר של ישראל. אולם רק בספר שמות נחה עליהם הצורה, כאשר התגלתה ראשית מחשבה בסוף מעשה, והתברר שבכורת האדם היא בישראל, ואז יצאו לפועל בעולם, והקימו את המשכן. וספר ויקרא הוא תורת כהנים, הכולל את סדר העבודה, בטהרה ובקדושה, לכהנים במקדש, ולכל ממלכת כהנים וגוי קדוש.

ולכך קדמו פרשיות הטהרה לקדושה, וכמו שדרשו בירושלמי (שבת פ"ט ה"ג) מהכתוב (טז ט) 'וטהרו וקדשו', שיש טהרה המביאה לקדושה, והיא הטהרה של תיקון הלב והמחשבות¹³. ועניינה מבואר במסילת ישרים (טז) 'שלא יניח האדם מקום ליצר במעשיו, אלא יהיו כל מעשיו על צד החכמה והיראה ולא על צד החטא והתאוה', ואכן כל הטומאות היוצאות מגופו של אדם [האמורות בפרשיות דלעיל], נובעות מחסרון תיקון הלב והמחשבות. ורק אחר השגת מעלה זו, נוספת מעלת הקדושה, להיות 'נבדל ונעתק מן החומריות לגמרי ומתדבק תמיד בכל עת ובכל שעה באלהי'.

וכך הוצבו הדברים במסילת ישרים (שם) 'הפרש שבין הטהור לקדוש, הטהור, מעשיו החומריים אינם לו אלא הכרחיים, והוא עצמו אינו מתכוין בהם אלא על צד ההכרח, ונמצא שעל ידי זה יוצאים מסוג הרע שבחומריות ונשארים טהורים, אך לכלל קדושה לא באו, כי אילו היה אפשר בלתי, היה יותר טוב. אך הקדוש הדבק תמיד לאלהיו, ונפשו מתהלכת בין המושכלות האמתיות באהבת בוראו ויראתו, הנה נחשב לו כאילו הוא מתהלך לפני ה' בארצות החיים עורדנו פה בעולם הזה, והנה איש כזה הוא עצמו נחשב כמשכן, כמקדש, וכמזבח'.

לתגובות: h0527690963@gmail.com

הכי איתמר / הרב איתמר טעפ, מח"ס 'הכי איתמר', קריית ספר

מהי תורה ???

דְּבַר אֵל כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרָם אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. (ויקרא יט ב)

הנה קדושת כל הקדושות שלמעלה מכל העולמות היא תורתנו הקדושה, ונראה לחדד קצת את הידוע ואת שאינו ידוע על המושג

¹² ואמנם משמעות 'טהרה' האמור שם נדרש (וימא נח): שיש להזות 'על טהרו של מזבח', ובגמרא שם 'מאי טהרו, אמר רבה בר רב שילא, על גלויה דמזבח, כדכתיב וכעצם השמים לטהר', לאמור כי הטהרה המביאה לקדושה, אינה רק טהרה מטומאה, אלא הכנת מקום פנוי לחלות הקדושה.

¹³ הרמב"ם בהקדמת ספרו בעלי הנפש, דן 'מה היא טהרה ומה היא קדושה', וכתב שהטהרה היא קדושת המעשה, שלא יגע בטמא, ואם נגע יטהר, והקדושה היא נקיית הלב והמחשבה, והיינו, שהטהרה היא להנקות מכל טומאה. והתוספת בקדושה היא, בהיותו נבדל לגמרי, עד שאינן לו תשוקה כלל לצד אחר. ובזה יובן מה ששינוי בשלהי סוטה (פ"ט מט"ו) בתחילת סדר המעלות 'טהרה מביאה לידי פרישות', כי שלב הטהרה מטומאה, מביא לידי פרישות, ואילו הקדושה תלויה בהקדמת יראת חטא כסדר שנקטה הברייתא (ע"ז כ:). אך במסילת ישרים נקט שרבי פנחס בן יאיר עוסק בטהרה שהיא שלימות המעשים, בהתגברותו לעשותם על צד החכמה והיראה, ולא על צד החטא והתאוה, והיא טהרה המביאה לידי קדושה. [אמנם גם הרמב"ם נקט כסדר המסילת ישרים 'טהרה מביאה לידי קדושה'].

"תורה", עד כמה שאפשר לקרב את זה למושגינו. וגם הזמן גרמא בימי ספירת העומר שסופרים ומתקברים ליום קבלתה.

לא להאמין למה ניתן לנו רשות לגשת, ולא רק לגשת אלא להתקשר ולהתחבר ולהיות עמה חד! עמה ועם נותנה! להראות ולגלות כי איננה רק היכי-תמצוי להעביר מסרים, אלא היכי-תמצוי להעביר לתוכינו את קדושת המסרים! וכפי שניווכח - אפילו להעביר את קדושת המוסר אלינו, היינו הבורא יתברך בכבודו ובעצמו!!!

מקובל להמשיך את התורה ל"הוראות יצרן", זה הרבה יותר מזה, בהוראות היצרן הוא לא מעביר את כל היכולות הכלכליות שלו או את כל הסמכויות והאפשרויות שבידו, ב"הוראות היצרן" שבתורה מועברת אלינו כל הקדושה של המצוה (נפש החיים ד ל). ויותר מזה, בהוראות התורה מועברת קדושת היצרן!!!

כך נראה מכמה ציטוטים, שאם אנחנו היינו אומרים אותם היינו בין אפיקורס לשוטה, אבל אחרי שחז"ל ורבותינו כתבו כך, מצוה לומר אותם!!! וכגון מאי דאיתא בשבת (קה). "אנא נפשי כתיבת יבית". ובמדרש רבה (ריש תרומה) נאמר "אמר הקב"ה לישראל, מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה". ובמדרש תנחומא (תשא יז) "בנוהג שבעולם אדם שובה מחברו כסף וזהב ובגדים, שמא יכול לשבות מה שכליבו? ואתה שבת את התורה שבתוך לבי הוי שבת שבי".

הרמב"ן כתב במאמר פנימיות התורה (כתבי הרמב"ן חלק ב' עמ' תסז): "אין תורת ריקנית כפשוטה, אבל יש לה נשמה שנפחתי אני בתורה, והוא העיקר!"

והרמב"ם בספר דרך ה' (חלק ד פרק ב), כותב נוסח שאם לא שהוא כתב כך היה אסור להעלותו על הדעת:

"כי התורה הקדושה מעין המציאות האמתית שלו יתברך, ויקר ומעלה מעין אמיתת מעלתו יתברך, והוא הוא מה שמחלק האדון יתברך שמו מכבודו ויקרו אל בראויו".

ת"ת כנגד כולם, וכל חפצין לא ישו בו, כי פשוט מאד היא מעין "המציאות שלו יתברך", ומעין "מעלתו יתברך", וכשאנו עוסקים בה אנחנו כביכול עוסקים בו ישירות, בלא מעטפות ומחיצות, ולא ע"י שליחים וכח כוחו. וכדברי הרמ"ק דלהלן: "והיא היתה המצאה אלוהית להדבק האדם באלהותו... וזו היא ההתבודדות הגדולה המקרב אותך אל קונך, בלי מסך מבדיל בינך ובינו"!!!

והרמב"ם ממשיך וכותב שם (אות ה):

"שהוא היותר עליון ונשגב שבעניינים הנמשכים ומגיעים ממנו יתברך אל הברואים... שנמצא הוא נגש לפני אליקו, ומתעסק בהמשכת האור הגדול ממנו אליו".

בכל ספר שפותחים, בכל מחשבה שמתבוננים (!!) בדבר מדבריה, אין כאן קריאה או הרהור, אלא משהו אחר לגמרי, המשכת הגדול והנשגב שבעניינים המגיעים ממנו לברואים.

ובעל הלשם כתב (הקדמות ושערים דף ז.ז):

"אבל גילוי רצונו שנתגלה אלינו בו [=בתורה], הנה הוא גילוי מאלוהותו עצמו! ... שכל התורה כולה הנה היא אור רצונו ממש, והיא אור קדושתו גופה".

והשפת אמת (פסח תרל"ח) באר את התואר "למוד הוא" ששרים בליל הסדר (בפיוט "אדיר הוא"):

"שצמצם כביכול כוחו, והלביש עצם קדושתו באותיות התורה".

ועוד כתב (פרשת יתרו, תרל"ב):

"שהתורה היא העצה להתלבש חיות השם יתברך תוך מעשים גשמיים גם כן, שיוכל האדם להתדבק בו ית' אף בעולם הזה. וזהו "משיבת נפש" - לשוב הנפש להיות מקושר בשורש חיות שלו".

והחפץ חיים בס' שם עולם (שער ההתחזקות פ"ה) גם הלך בדרך זו, שלגבי הקב"ה אפילו הנפש היותר קדוש הוא רק כחומר נגוד, ואיך יכול להתדבק כלל אליו? ולכן נתן הקב"ה תורתו הקדושה לעמו ישראל, שהיא האמצעי בין הקב"ה ובין הנפש, וצָנַם שיתדבק נפשם בה והוא ישרה אור שכינתו על תורתו, ממילא יש מקום לאור ה' לחול על נפש האדם".

ובשער החזקת התורה (פי"ב בהגה"ה) כתב, כשראה אותה הנביא זכריה בעולם היצירה שהוא עולם המלאכים, וצייר אותה כפי מה שהיא שם היא מחזקת יותר משלשת אלפים פעמים מכל העולם שלנו!... וכשנצייר כפי מה שהיא בעולם הבריאה שהיא הרבה יותר גדול מעולם היצירה כידוע, ובפרט בעולם האצילות שם גדול אורה הוא עד אין סוף ועד אין תכלית! וכבר כתב במדרש אותיות דר' עקיבא, שאור שמותיו של הקב"ה עולה עשרים ואחד רבבות פרסאות כמנין שם אהי"ה".

ויעויין שם כל מתיקות חשבונותיו באריכות והרחבה.

*

כולנו יודעים ש"איסתכל באורייתא וברא עלמא", בפשטות הכוונה לעולם הגשמי שלפנינו, אבל הרמ"ק מחדד שזה גם כלפי כל העולמות הרוחניים, וכל המידות וכל הספירות! הכל-בכל-מכל-כל מתחיל ונוצר רק מכת התורה, והכל-בכל-מכל-כל ממשיך ומתקיים בגללה. היא המצע והפלטפורמה להכל והיא האנרגיה שממשיכה ומפעילה את הכל. כך כותב הרמ"ק בספר אלימה (פרק טו).²²

*

ומה השייכות שלנו לכל זה?

הב"ח (סימן מז ס"ב) כותב, שכשבאים ללמוד צריך לכוון ולחשוב: "שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה".

השייכות שלנו לתורה היא לא רק בירור טכני של שאלה ותשובה מותר ואסור, אלא דביקות בקדושתה, היא ישות והווייה שאמורים להתלכד ולהתרקם איתה ביחד, לעלות ולנסוק עד קדושת השורש והמוצא שלה! הלימוד הוא כאן אבל זירת ההתרחשות שלו הוא אי שם ב"מקור מוצא התורה", שם מתבצע קשר גומלין עצום ממדים של "התעצמות הנשמה" שלך ב"מוצא התורה".

כך גם נמצא בחכמי הסוד על השייכות שלנו לאותה "עצמות" ו"רוחניות".

הרמ"ק כתב באור יקר (כרך ט"ו דף פח): "ולזה אם חשק האהבה שקוע בליכך להדבק בו, צריך שתחפש אחר הקושיא ותשבר אותה ותבטלה, ותדבק בתורה הנעלמת בתוך אותם הקליפות. והעושה כן הרי הוא דבק תכלית דיבוק! וזו היא ההתבודדות הגדולה המקרב אותך אל קונן, בלי מסך מבדיל בינך ובינו"!!!

ובאור יקר על תיקוני זוהר (ח"ג רלא.) כתב:

"ורבים חקרו על מציאות ההתבודדות ונכספו אליו בזמנינו זה, ואין דרך לו אלא חידושי תורה וסתרי תורה - שזה דרך הדבקות כעת"!!!

והן הן דברי האר"י הקדוש לרבי חיים ויטאל (פרי עץ חיים, שער הנהגות הלימוד):

"גם העוסק בתורה צריך לכוון, כי כל קושיא שמתרץ כהלכה, מסיר קש ותבן מהלכ"ה שהוא אותיות הכל"ה העליונה. ומקשטה בכ"ד קישוטין י"ב שלו וי"ב שלה, והם סוד מז"ה ומז"ה הם כתובים. ובקראו הלכה ישים לנגד פניו שמקשט הכלה".

ובאור יקר על שיר השירים (דרישה ו' חקירה ג') כתב הרמ"ק:

"שאם יתקבצו כל מלאכי מרום לא יוכלו להוסיף חידוש בתורה, ולא לגלות סוד מן הסודות, אלא האדם שהוא אחוז בתורה, ועל ידי נשמתו נעשה דלי לשאוב סודות התורה"!!!

"אף אם יעמוד מיכאל כל ימיו בתורה! ולא יחדש בה אפילו אות אחת - שאין בידו כוח"!!!

מלאכי מרום לא, ואנחנו כן?!

כן, כי לנו יש "דלי" לשאוב סודות התורה"!!!

*

יש שני ציטוטים נוספים של הרמ"ק, שכדאי להשקיע בקריאתם.

בספר אלימה (עין הקורא פי"ט) הוא כותב:

"שעבודה זו שהיא התורה לא נתנה אל המלאכים, נבראים, נוצרים, ונעשים, אלא דווקא אל עם ה', והיינו סוד התורה הניתנת דווקא אל בני אדם. ואפילו יהיו המלאכים צועקים ימים ולילות, אינם גורמים סוד השחוק או השעשוע אלא כל מציאותם להמשיך או שפע אין-סוף למטה להאיר להם. אבל סוד הזווג שהוא קשר הספירות והתגלותם למעלה עד שיהיו כולם

אחדות אחד לפני אור אין-סוף בסוד התורה, אינם גורמין ייחוד זה הנקרא שעשוע או שחוק אפילו שיתקבצו כולם... למלאכים אין עבודה כלל ולא טובה שבעבודה, ישאלו מאת אין-סוף - תן שפעך! אמנם יש להם ענין אחד, והוא שהם נמצאים עליונים קדושים נמצאו מאת הממציא, ישאלו: המצאתנו - תן לנו מחייתנו... אבל סוד החכמה העליונה נתנה תורה אל בני אדם, שיעשו בני אדם העבודה ותעלה נשמתם בסוד מיין נוקבין, כדפרשנו בעין יעקב, וממש בסוד קיום התורה הם גורמין לעורר סוד התורה ממצאות אל מציאות, עד מציאות עליון. ולכך יתקשרו הספירות אלו באלו, עד התקשרם בסוד הזווג, עד החכמה [ה]קדומה, עד אין-סוף, והינו שהייחוד הזה יקרא שעשוע, והם "שעשועי את בני אדם" בסוד התורה הניתנת להם".

ורבי אברהם אזולאי בחסד לאברהם (מעין שני נהר י) מביא מספר אלימה (עין הקורא), ממה שלא נדפס לפנינו:

"והנה המסור לנו היא קצה חוטי שלהבת של התורה עליונה, והמשל בזה התורה, היא ראשה אחד תקועה למעלה את פני הפנים הראשונים המאירים מאין-סוף, ומשתלשלים בהספירות ומגיעים מהספירה האחרונה היא מדת המלכות, אלינו, היינו התורה הכתובה ושבעל פה שהיא ניתנת אלינו. והיינו סוד אומר ה' קנני ראשית דרכו וגו' עד ועתה בנים שמעו לי, דהיינו אותן הנאחזים בקצוות החוטים האלו. והיינו לקח טוב נתתי לכם תורתא אל תעזבו. והנה סגולת התורה שכולה אחת, מה שנאחז בידינו עם מה שנאחז בקצה העליון, ולכן יש בכח מעשינו לנענע הספירות ולהכינם אל השעשוע והשחוק כפי מה שאנו נהיה מעוררים בקצוות החוטים האלו אשר בידינו, במעשה התורה והמצוה לעבדה ולשמרה.

ולכן לא היתה התורה ברואה כשאר הנבראים ח"ו, שאלמלא כך לא היה בנו כח לעורר הספירות מלמעלה אלא המתעסק בה כמתעסק בשאר ענינים הנבואים, אבל היתה התורה "נתונה" לנו, וירצה לשון "מתנה" זו - שתהיה נתונה שלא כדרך השתלשלות אלא בדילוג, שדלגה התורה מאצילות אלינו ממש. וזה סוד לשון "נתנת התורה" המורגלת בפי רז"ל. וכן הכתובים מורים התורה בלשון "מתנה", ראה נתתי לכם וכו' וממתנה נחליאל וכיוצא באלו, זה הכלל כל הכתובים המורים על התורה בלשון נתנה הוא מן הטעם הזה, שבנתנה ממש היה ענין התורה מלמעלה במתנה לא בדרך הטבע, והכונה בנתינתה להיות עבודתנו עבודה היותר מובחרת - שהיא עבודת היחוד, וממש בנו תלוי התעוררות העליונים, אנחנו ממש המעוררים המייחדים היחוד העליון".

ועל דרשת חז"ל "יקרה היא מכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים" (הוריות יג.), ביאר בספר בת עין (בשלח ד"ה נבוכים הם): שהכהן הגדול היה נכנס רק "בין הבדים" של הארון, אבל מי שלומד תורה הוא בבחינה שנכנס לארון ממש !!!

ומכל זה מתחוויר כשמלה גודל הקשר וההשתייכות שלנו לאותה "המצאה אלוקית",

²² וז"ל: אמנם היה ענין זה לתורה שהיתה ראשונה לפנינו בראש כל מצוי, ומטעמה ועניינה המצוי הכתר וכל סעיפיו ותיקוניו. הורידה מציאות שני, ושם הוציא ממנה החכמה וכל נמצאיה פרטיה וענייניה, וכן הורידה אל הבינה...

שכל כולה נועדה כדי שנדמה אליו כפי האפשר !!!

*
האר"י הקדוש מגלה שייכות נוספת בין התורה לכל אחד מישראל (שער הגלגולים, הקדמה יז):
"שהתורה היא שורש נשמות ישראל, ולכן יש בתורה ששים ריבוא פירושים, ומכל פירוש מן הששים ריבוא פירושים ממנו נתהווה נשמה אחת של ישראל".
וכ"כ המבי"ט בהקדמת ספרו קרית ספר, שהמקום שבו נגזזה התורה קודם בריאת העולם היה בנפשות ישראל:
"ברא כסא כבודו ונפשות הצדיקים החצובות מתחתיו, ותורה שבעל פה הגנוזה וסדורה בהן".
אם אותה קדושה שהיא "מעין מציאותו" ו"מעין אמיתות", היא גם שורש נשמתנו, עכ"פ ככמה בחינות ממנה, והיא היתה גנוזה בנו בהיותנו תחת כסא הכבוד, כמה מוכן החיבור וההתמזגות בקדושה זו כשאנחנו שבים ועוסקים בה בעולם הזה.
ובהקדמה לדרך עץ החיים כתב הרמח"ל דרך נוספת המסבירה את עוצמת החיבור והמיוזג שיכול להיות בין האדם לקדושת הקדושות:
"כי שנים הם בתכונה אחת נבראו - שכל האדם והתורה המשכלת אותו" !!!
"תכונה אחת", כמו אש הנמשכת לאש, או מים החוזרים למים, כך בדיוק השכל נמשך ומתערב עם התורה! הם בתכונה אחת!

*
דיבורים עצומים נמצא בזוהר הקדוש (ח"א קל:): על מי שמדייק בכל מילה של תורה: "מוכרים לאדונם!" "אדונם משתבח בהם בכל יום!"
"כָּמָא דְאֵת אָמַר (איוב לב) חֶפֶה אֶת אִיּוֹב בְּדַבְרָיו. וְאֵלֵינוּ אֵינֵנוּ דְדַחְקִין לְמַלְאָה דְחֶמְתָּא, וְדִיּוּקֵינוּ לָהּ, וּמְחַפְּאָן לָהּ לְמַנְדַּע פְּרִירָא דְמַלְאָה, וְאַשְׁתְּמוּדְעָא לְמַאֲרִיהוֹן, אֵלֵינוּ אֵינֵנוּ דְמַאֲרִיהוֹן מְשַׁתְּבַּח בְּהוֹן כְּכָל יוֹמָא, אֵלֵינוּ אֵינֵנוּ דְעָאֵלֵינוּ בֵּין עֲלָאֵינוּ קְדִישֵׁינוּ, וְאֵלֵינוּ עָאֵלֵינוּ כָּל תְּרַעֵי דְלַעֲלָא וְלִית מָאן דִּימְחֵי בִּידְהוֹן, וְכַפָּא חוּלְקִיהוֹן בְּעֲלָמָא דִּין וּבְעֲלָמָא דְאֵתֵינוּ".
[תרגום: והם הדוחקים למילה של חכמה, ומדייקים לה, וממתינים לה לדעת דבר ברור, והם מוכרים לאדונם! הם אלו שאדונם משתבח בהם בכל יום! הם אלו שעולים בין עליונים קדושים, והם עולים בכל שערים שלמעלה ואין מי שימחה בידם. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא].
להנ"ל זה מוכן, זו לא מילה כזו או אחרת, אלא מעין "אמיתות ומעלתו", וככל שיותר מתאמצים ומשקיעים בתוכן כזה, כביכול מתאמצים בו יתברך, ועליהם נאמר "אשרי איש... וכן אדם יתאמץ בכך" !!!

*
אספקלריא לפרשת קדושים תשפ"ב
עמוד ח

התורה מגדירה את עצמה בהגדרה שאם היא לא היתה מפורשת אי-אפשר להעלותה על הדעת: "ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו בכל עת" (משלי ח ל).
פגישה עם מלך היא דבר גדול, היא דורשת הכנה מרובה ולימוד טכסיסי-מלוכה. להשתתף עם מלך בארוחה זה כבר אירוע נדיר, שמור לאנשי-מעלה שרים ונכבדים, וגם אז יש את כללי-הטקס ושמירה על כבוד המלוכה. אבל יש משהו למעלה מזה, יותר מפגישה ואפילו יותר מארוחה, ענין של קירוב-לבבות, של ידידות-אמת, ודוקא שם אין כללים ואין טקסים! ?
ל ה ש ת ע ש ע עם המלך - -
ל ש ח ק איתו - -
דרגה עליונה של קשר וידידות, מקום שאין בו כללים וגינונים, כבוד וריחוק, רק שמחה וידידות. ודוקא דרגה גבוהה זו לא תלויה בחשיבות של המוזמן, בגודל המשרה או המשכורת שלו, אלא בקירבה שהמלך חש כלפיו, בהנאה שלו לשהות במחיצתו.
וזה מה שקורה בכל קטע גמרא... !!!
בכל דיבור של רש"י וקושיא של ראשונים ואחרונים... !!!
לא פגישה עם אלוקינו-מלך-העולם, לא ארוחה עם מסובב-הסיבות-כולם,
ש ע ש ו ע... !!!
ל ש ח ק ל פ נ י ו... !!!
בכל עת! מתי שתרצה! הדלת תמיד פתוחה בשבילך, ועוד בשביל משחק! !! רק תשחזר את המימרא האחרונה שלמדת, הלכה, קושיא, ואתה ממצה את המקסימום שהעולם הזה יכול להציע: להשתעשע עם מי שברא אותו!! שברא אותך!! שברא את כל מה שאתה רואה ושומע ברגע זה!!
שלדמיות שגרמו את השעשוע הזה לפניך, קראו... אברהם יצחק יעקב משה אהרן דוד!! נתאים, אמוראים, גאונים, ראשונים, אחרונים.
וזה זוהר מפורש (פר' ויקהל ח"ב דף ריז, מתורגם):
"ועל זה אמרה תורה ואהיה שעשועים יום יום, והייתי לא כתיב אלא ואהיה, בכל זמן ובכל עידן שמילים עליליות עלולות לפניו".

*
ובדברי אליהו הנביא נוספים בזה כמה פרטים (תנא דבי אליהו זוטא פרק י):
"ושנו חכמים תקע"ד דורות קודם שנברא העולם ישב הקב"ה, ודרש, וחקר, וצרף, ובחן, את כל דברי התורה רמ"ח פעמים... ואח"כ הוציא הקב"ה את כל דברי התורה וקבע אותה בתורתו".
גם אם התורה היתה "רק" מחשבותיו ודיבוריו כביכול, ו"רק" רצונותיו ובקשותיו, לא היה לה שיעור ומידה, אבל הנה זה הרבה יותר מזה - כל פרט ממנה הקב"ה דרש! חקר! צרף! בחן!

לא חזר על כל התורה, לא שינן בעל-פה... אלא דרש, חקר, צרף, בחן, 248 פעם !!!
לא עליו גאוני 'לעס' אותה כל כך הרבה פעמים, ולא נביא או שרף, אלא הקדוש ברוך הוא !!!
וזה כל סוגייה שלפנינו, התוס', המהרש"א, מפרשי התורה או המשנה, הסעיף בהלכה, כל דברי התורה, כל ידיעה וכל סברא, הם משהו שהקב"ה צירף וזיקק אותו בכבודו ובעצמו 248 פעמים !!!
וכמו שכתוב בזוהר (במדבר רכא). "וְלִית מְלָה זְעִירָא דְאֵתְיָא בְּאֹרְיֵתָא, דְלֹא נִפְקַת מִפּוּמִיָּה דְקַתְּשָׂא בְּרִיף הוּא". [=אין מילה קטנה הבאה בתורה, שלא יצאה מפיו של הקב"ה].
עם ה'חומר' הזה אנחנו מתעסקים, בזה אנחנו לשים את המוח והלב !!
ואליהו הנביא (שם, רבה פרק ב') ממשך ומגלה את השייכות שלנו לענין:
"תשע מאות ושבעים וארבע דורות קודם שנברא העולם, העביר הקב"ה את כל דבריו לפני זרעו של אברהם יצחק ויעקב, אמר, מתי יגיע וישמע דבר מפייהם".
דרישה, חקירה, צירוף, ובחינה, מאתיים ארבעים ושמונה פעמים... וכל זה לשם מה!! מה היא כביכול המטרה בכל השלבים הללו!!
- מתי יגיע וישמע דבר מפייהם
כלומר - מפיו...
*
מכיוון נוסף נוכל להסביר את מעלת התורה, ואת גודל הקשר בינינו אליה, מהאמור בגמ' ששכינה שורה בד' אמות של הלכה (ברכות ח.), ובספר גבעת שאול (פרשת תרומה) ניסח את זה באופן שמאד מחדד את המאמר:
"כי כאשר נתן ה' את התורה, ציווה שיעשו לה בית כבת מלך אשר נשאת להם מאורשה קהלת יעקב, ובהיות התורה שם אז מאליה תבוא השכינה להשיגח מן הבית הזה בפרטות מן הפרטות!! כי מטבע התורה היא להמשיך השכינה במקום שהיא עומדת!!"
כמו שבטבע הגשמי יש את "כוח המשיכה" שמושך את הכול לקרקע, כך ממש יש עוד "כוח משיכה", עוד "חוק טבע" שמושך אליו את... השכינה הקדושה!!!
הוא כוח משיכה כל כך חזק, כל כך טבעי, שהשכינה באה לשם "מאליה" !!!
ומשיגחה שם "בפרטות מן הפרטות"!! לא ביקור חפז, ולא בשביל הפרוטוקול, אלא בחיבה יתירה!! בשימת לב ל"פרטי פרטים"!!
ועוד שם:
"מושכים אותי לשבת ביניהם עם ביתי"!
ל לרבי שאול הלוי מורטירא זצ"ל מחכמי אמסטרדם לפני כ-400 שנה. ביבאר הגולה על השו"ע הביא מפקיו ביורה דעה (רכא ע) ואבן העזר (טז). נדפס מחדש לפני כמה שנה בהסכמת מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל.

הלכתא מאורייתא / הרב יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף וש"ס, בני ברק

ישמרתם את כל חקתי ואת כל משפטי ועשיתם אתם אני ה' (יט לז).

דיני ספירת העומר זמן ספירת העומר ובדין ספירת העומר בכתיבה

אם ספר ספירת העומר בכתיבה יצא יד"ח ויכול למחרת לספור ספירת העומר בברכה, (ראה מה שהרחבתי בכ"ז באריכות בשערי יוסף ספירת העומר עמ' 53 יעו"ש, וכן מה הדין בכתוב בבין השמשות נחלקו האחרונים האם יצא יד"ח או לא ע"ש). ואם כתב במכונת כתיבה חשיב מעשה, (שם) אבל אם כתב במחשב יש להסתפק. וצ"ע לדינא.

ושוב ראיתי להגרמ"ב זילברברג שליט"א רב שיכון ה' בכ"ה בגליון חוותא פסח תשפ"ב עמ' 23 ששאל למרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל מה דינו של כותב ע"ג מחשב האם גם כתיבה כזאת בכלל או לא, ואמר לו הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל שאין השאלה האם יוצא בכתיבה כזאת אלא אם ספק הרעק"א כולל גם כתיבה כזו או לא וא"כ הוא ספק ספיקא ויכול להמשיך ולספור יעו"ש, ומ"מ יש לומר דלא יצא יד"ח מצד ספק ספיקא כיון שהמצוה היא הדיבור, וממילא אם כתב במחשב היום כך וכך יכול באותו יום לספור בברכה. ויש לפלפל ולהביא ראיה בכ"ז מדין כתיבה בחול המועד במחשב שהארכתי בזה בספרי שערי יוסף חול המועד, וחכ"א שליט"א כתב לי בטעם הכתיבה, האם הוא מדין הרהור או לא, ולכאורה מדברי הפוסקים נראה שהוא משום דין הכתיבה ולא מדין הרהור, וכיון שכן לכאורה נראה שלא יצא יד"ח, ויש להוסיף שיש כאן ספק ספיקא וכמו שאמר הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל וכיון שכן נראה שאפשר לברך, וגם אפשר לומר סב"ל כמו שידוע הכלל של הרידב"ז שאם יש ספק במצוה לא אמרינן סב"ל וא"כ ה"ה כאן שאם כתב במחשב כמה ימים לעומר שיכול אח"כ לספור בברכה, אבל שנקרא שספר אם ספר במחשב ואח"כ שכח לספור גם ביום וגם בלילה, יש לפלפל, ועדיין צ"ע לדינא בכ"ז.

ואם כתב כמה היום ספירת העומר, נראה לחלק בין היכא שכתב במכתב שאין כוונתו לספור וממילא לא יצא יד"ח, אבל היכא שכתב בסתמא וכוונתו לספור שיצא בזה יד"ח ואין יכול לספור באותו יום בברכה, אלא יספור בלא ברכה (ראה מה שהרחבתי בכ"ז בשערי יוסף שם).

מנהג הספרדים לספור ספירת העומר רק לאחר עלינו לשבח, אבל מנהג בני אשכנז לספור ספירת העומר ישר אחרי קדיש התקבל וכן יש עוד הרבה עדות שנוהגים לספור ספירת העומר לפני עלינו לשבח (כ"ז ראה בהרחבה בשערי יוסף שם), ומ"מ במקומות שאנשים ממהרים לצאת לפני עלינו לשבח (כגון בשטיבלאך וכל כה"ג) לכאורה יש לומר שיש לספור ספירת העומר אחרי קדיש התקבל, (ראה בשערי יוסף שם) ומ"מ נראה

"תלת אַצְבָּעִין מְתִיחִין בְּקוֹלְמוֹס לְכִתְיָבָה, וְעַלֵּיָהּ אָמַר בֶּן זֹמָא (חגיגה טו.) אֵין בֵּין מַיִם הָעֲלִיּוֹנִים לְמַיִם הַתַּחְתּוֹנִים אֶלָּא כְּשֶׁלֶשׁ אַצְבָּעוֹת, וְתִרְוֵן אַצְבָּעָאן אֵינּוֹן דְּסַמְכִין לוֹן, וְאֵינּוֹן פְּתִירֵי גְלִימֵי דְסַחֲפֵי אֲהָרֵי".

[תרגום: שלש אצבעות מתייחדים בקולמוס לכתיבה, ועליהם אמר בן זומא אין בין מים העליונים למים התחתונים אלא כשלש אצבעות, ושני אצבעות הם שסומכים אותם, והם כשני לבושים שפרוסים זה אצל זה].

לא מובן כלום, אבל כן מובן שאין "סתם" ואין "טבעי", אין "טפל" ולא "אגב", אלא הכל מתוכנן ומחושבן עד הצורה בה מחזיקים עט לכתיבה. כך זה בכל מה שקורה בעולם, כל שכן וקל וחומר במה שקשור לתורה.

*

אחר כל הנ"ל נבין את בעירת הקודש שאחז בה רשב"י כשהוא פגע בסוגיא זו של מהות התורה (במדבר דף קסו ע"ב):

"בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְנָצָא, פֶּתַח וְאָמַר... אוֹרֵייתָא אוֹרֵייתָא, נְהִירוּ דְּכָל עַלְמִין, פְּמָה יְמִין, וְיַחְלִין, וּמְקוֹרֵין, וּמְבוּעֵין, מִתְּפִשְׁטֵי מַנְּךָ לְכָל סְטָרִין. מַנְּךָ פְּלָא, עֲלֵךְ קְיָמִי עֲלֵאִין וְתַפְאִין, נְהִירוּ עֲלֵךְ (וְדָא) מַנְּךָ נְפִקָא. אוֹרֵייתָא אוֹרֵייתָא, מַה אֵימָא לְגַבְךָ, אֵילַת אֵהָבִים אֲנִתְּ, וְיַעֲלַת חֵן (גַּבִּי) עֵילָא וְתַתָּא. דְּחִימִין דִּילְךָ. מֵאן יִזְבִּי לְיַנְקָא מַנְּךָ פְּדָקָא יְאוּת. אוֹרֵייתָא אוֹרֵייתָא שְׁעִשְׁוֵיעִי דְּמֶאֱרָךְ, מֵאן יְכִיל לְגַלְעָה, וְלִמְיָמָר סְתָרִין וְגִיזִין דִּילְךָ. בְּכָה, וְאָעִיל רִישֵׁיהּ בֵּין בְּרַבּוּי".

תרגום: בכה רבי שמעון וגעה... תורה תורה, האור של כל העולמות, כמה ימים ונחלים ומקורות ומבועים מתפשטים ממך לכל הצדדים. ממך הכל, עלך עומדים עליונים ותחתונים. האור העליון - ממך הוא יוצא! תורה תורה, מה נאמר לגבך. אילת אהבים את ויעלת חן עליונים ותחתונים אוהבים אותך. מי יזכה לינוק ממך כמו שצריך. תורה תורה, שעשועי יוצרך, מי יכול לומר סתרים וגוונים שלך. בכה והניח ראשו בין ברכיו.

*

סוף דבר - הקשר שיכול להיות בינינו לבין התורה, אינו קשר של שאלות ותשובות ולא של ביצוע הוראות, אלא זה שער השמים! מסלול המראה לא-הגיוני לקדושת כל הקדושות, שמעל לכל העולמות ולכל המצוות, קדושת התורה!

וכמו שכתב הרמח"ל (הובא לעיל): "כי שניים הם בתכונה אחת נבראו; שְׁקָל האדם והתורה המשכלת אותו!!"!! מילים ספורות המסבירות את עוצמת החיבור והמיוזג שיכול להיות בין האדם לקדושת הקדושות, "בתכונה אחת נבראו"!

ונחתום בלהבת קדשו של הבן איש חי בהקדמה לספרו:

"אורייתא אורייתא, הא אהבה ורישפין דשלהובא דליכא אבתוך, יהא רעוא דתהוי אנת חקוקה בליבך".

לתגובות: 089740740@gmail.com

ובעל התניא (ליקוטי אמרים סוף פל"ז) מדייק דיוק נוראי ממה שעסק התורה מוגדר בלשון "קריאה" - "קורא בתורה":

"שעל ידי עסק התורה קורא להקב"ה לבוא אליו כביכול, כאדם הקורא לחברו שיבא אליו!! וכבן קטן הקורא לאביו לבא אליו, להיות עמו בצוותא חדא ולא לפרד ממנו!!"

והוא ממשיך שם:

שמי שקורא לו שלא על ידי עסק התורה אלא צועק "אבא" "אבא", עליו קובל הנביא "ואין קורא בשמך"!!!

ובדומה לזה נמצא במדרש שוחר טוב (מזמור ל' אות ה'):

"אמר רבי אבא: לכך הם אומרים "אמר מר", שהם קוראים להקדוש ברוך הוא שהוא מריה דעלמא!!! והוא מאיר להם טעותיהם, והוא מחזיר טעותיהם".

והמהר"ל בתפארת ישראל (פרק ע) כתב: "כי התורה בגלותנו - מקום מקדשנו!"

כשנכנסים לבית כנסת, יודעים שנכנסים למקום קדוש. כשעולים לכותל המערבי, מתמלאים ברגשות קודש על השריד שנותר לנו מהמקום הקדוש ביותר בעולם, נתקפים געגועים על הרבבות-רבבות שהיו צובאים כאן לחזק את הקשר עם השוכן בבית.

אז הנה - התורה היא מקום מקדשנו!

פתחת ספר, האזנת לשיעור, נכנסת למקדש! כולך מוקף וטובל בקדושה!

*

והנה לא רק העסק עצמו גדול ונשגב, אלא אף על פרט מפרטיה נמצא בתקוני זוהר (מג סוף ע"א) דברים עצומים, שאמנם הם מסודות התורה אבל גם לפי פשוטם של דברים יש בו משמעות עצומה!

במה בחר הקדוש ברוך הוא לפעול את המעמד הגדול של קריעת ים-סוף?

על מה הוא הורה לעשות את קידוש שמו הגדול?

"מִטָּה דִּילְיָה דְּקָרַע בֵּיהּ יַמָּא דְּאֵ קוֹלְמוֹס, בְּגִין דְּעַלְיָה אֲתַגְלִיָּא וְרוּעֵהּ, דְּאֲתַמַּר בֵּיהּ (יְשַׁעְיָה נג א) וְזָרוּעֵהּ ה' עַל מֵי נְגַלְתָּהּ".

[תרגום: מטה שלו שקרע בו הים זה קולמוס, בגלל שעליו התגלה זרוע ה', שנאמר בו וזרוע ה' על מי נגלתה].

ה"קולמוס" שבו כותבים את דברי התורה - הוא המטה שבו נקרע ים סוף! לא בדברי התורה עצמם, לא בקלף שעליו הם כתובים, רק ב"הכשר מצוה" וב"כלי" שאיתו כותבים את דברי התורה.

וזה לא סוף פסוק. גם ההכשר של ההכשר, האצבעות האוחזות בקולמוס, הם לא משהו טכני גרידא, הם לא פעולה מתבקשת כי כך מחזיקים קולמוס. וכך מגלה הזוהר שם (פט.) על המדרגה העליונה של האצבעות האוחזות בקולמוס לכתיבת דברי תורה:

שהש"ץ יכריז קודם קדיש תתקבל שאחרי עלינו לשבח סופרים את העומר (ילקו"י שם עמ' פג) ומ"מ נראה שבמוצאי יו"ט ראשון של פסח יש להכריז כן קודם התפילה, כדי שלא ישכחו לספור, והבן.

אם הש"ץ התחיל קדיש אחרי שמו"ע ועצר באמצע הקדיש ואמר רק חצי קדיש והתחיל לברך על ספירת העומר ברוך אתה ה' ורק אז נזכרו הציבור שלא גמר את הקדיש, הש"ץ ימשיך לברך על ספירת העומר, והציבור יספרו רק אח"כ כמנהגם.^א

אם מתפלל במקום בבית הכנסת של בני אשכנז סופרים ספירת העומר לפני עלינו לשבח יספור עמהם משום ברוב עם הדרת מלך (ראה מה שהרחבתי בזה בספרי שערי יוסף ספירת העומר ומש"כ כן בשם הפוסקים).

ואם הציבור גמרו לספור ספירת העומר ואומרים עלינו, והוא עכשיו כתב תפילת שמו"ע, האם יש להסתפק אם יאמר עמהם עלינו לשבח שהרי יש לומר עלינו לשבח עם הציבור כמבואר במחצית השקל סימן סה סק"ג (וכ"כ בגם אני אורך תשובות הגר"ש סגל שליט"א ח"א סימן עח) אבל לענ"ד לכאורה יכול לספור לפני עלינו לשבח אם יודע שאולי ישכח יכול לספור ספירת העומר, וגם ע"י כן סופר עם הציבור ומקיים את הדין ברוב עם הדרת מלך.

ולענין אם יש לקצר בתפילתו משום המעלה של ברוב עם הדרת מלך, נראה שאם במקום שמתפללים מהר ואם ירצה לספור עם הציבור לא יכון כראוי אז לא ימהר בתפילתו, אבל אם הוא מאריך בבקשות נראה שיקצר בהם כדי שיספור עם הציבור ברוב עם הדרת מלך, ואח"כ ימשיך בבקשותיו בתפילה, (ראה בשערי יוסף שם שכן כה"ג בשו"ת משנת יוסף, וכה"ג אמר לי זקני הגה"צ רבי אליהו פורת טהרני שליט"א).

אם גמר תפילתו אבל יש מאחוריו אדם שמתפלל שמו"ע יכול לספור ספירת העומר אע"פ שעדיין לא פסע (ראה בשערי יוסף שם מה שהארכתי כן בשם כל הפוסקים, ויעו"ש מש"כ אודות אדם שמאריך הרבה בתפילתו לאחר שכל הציבור סיימו את תפילתם שיכול לפסוע מאחוריו).

ומי שאיחר לתפילת ערבית והגיע לבית הכנסת מתי שהקהל התחילו להתפלל שמו"ע והתחיל להתפלל עמהם (כמבואר בשו"ע סימן רלו ס"ג) יקרא קר"ש וברכותיה ואח"כ יספור ספירת העומר. (ראה בשירת יוסף פסקי הלכות ספירת העומר תשפ"ב מה שהרחבתי בזה)

מי שספר ספירת העומר בביתו ביחידות מכל סיבה שהיא, ואח"כ שמע ציבור סופרים אין שיחזור ויספור עמהם משום שהרי הרי סו"ס כבר יצא יד"ח בספירתו, וממילא לא מקיים כאן ברוב עם הדרת מלך, ורק יש ענין לזכור את יום הספירה כל הזמן כמ"ש בספר החינוך.

^א . כן השיב מרן הגר"ח"ק זצוק"ל בשו"ת ל שם חיים סימן ק.

אם הציבור מתחילים לספור ספירת העומר ואוחזו אחר יהי לרצון אמרי פי הראשון יכול לספור ברוב עם ולא חייב לפסוע ג' פסיעות (ספר שאלת רב ח"א עמ' שנד בשם מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל) אבל יש אומרים שאינו יכול לספור (ילקו"י ספירת העומר עמ' שנב, וראה בשערי יוסף ספירת העומר מה שהארכתי בזה עוד).

השבת של מ"י / הרב יחיאל פישל רוזנר, מח"ס 'מנחת יחיאל' ו'השבת של מ"י'

פניני עיון בפרשת קדושים
יט, ה: וכי תזבחו זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחוהו.

פירש"י לא נאמרה פרשה זו אלא ללמד שלא תהא זביחתן אלא על מנת ליאכל בתוך הזמן הזה וכו'. והחפץ חיים על התורה כהנים כתב לאו דוקא שיחשוב כן, אלא בא לאפוקי שלא יחשוב בזביחה על מנת לאכול חוץ לזמנו דאז לא ירצה.

אמנם כבר העירו דברמב"ם בפיה"מ [פ"ב דזבחים ד"ה כבר ידעת] כתב "וכל שכן אם היתה מחשבתו באותו המקצת כמצוה, כלומר מחשבה כשרה", משמע דצריך באופן חיובי שיחשוב כן, וכן משמע ברמב"ם פט"ז מפסולי המוקדשין ה"א דזו מחשבה נכונה [ואם לא חשב כלום זה נקרא שתיקה].

*
יט, טז: לא תלך רכיל בעמך.

לשון "בעמך" רומז על מי שמדבר את הרכילות על חברו בפני העם ולא בפני חברו והקול הולך מאחד לאחד עד שבא גם לאוזני חברו. וכן פירש האור החיים הקדוש ועל זה הזהירה התורה "לא תלך רכיל בעמך" בפני עמך ולא בפניו.

והגר"מ שטרנבוך שליט"א אמר ששמע מפי הגר"ר צבי הירש פרבר זצ"ל בשם הגר"א ז"ל [נדפס גם בפנינים משולחן הגר"א כאן] שגם במקום שמותר לדבר לשון הרע ורכילות מ"מ יש לצמצם ולקצר את דיבורו כפי יכולתו, ואם יכול לרמוז בידיו ולא לומר בפיו, צריך לרמוז ולא להוציא מפיו דיבורי לשון הרע, והביא לזה ראייה מיהונתן שהותר לו להודיע לדוד ששאל אורב לו להורגו [שמואל א' כ, כא] ומכל מקום אף שהיה מצוה בדבר מסר לו את הדברים על ידי סימן בחיזים ולא אמר לו בפיו, ועשה כן כדי לצמצם בלשון הרע שלא יצטרך להוציאו מפיו.

וכן בחפץ חיים [הל' לשה"ר כלל י' בתנאים שמותר לספר לשה"ר כתב דאם יכול לסבב את התועלת הזאת גופא בעצה אחרת שלא יצטרך לספר הלשה"ר עליו אזי בכל גווי אסור לספר. והביא ראייה בבאר מים חיים מסנהדרין [יא, א] דהקב"ה לא רצה להודיע במעשה דעכ"פ מי החוטא משום "וכי דילטור אני אלא לך והטל גורלות", הרי שאם אפשר בדרך אחרת בלי שיצטרך לספר עליו אסור מן הדין לספר עליו, עיין שם.

אמנם שמעתי מהגר"ר שמואל לאפייר שליט"א דיש מקום לרדן כיון דבידיית החיזים יודע בדיוק הרעה שיש לו מפלוני כמו אם היה אומר ומאי נפק"מ איך יודע לו הענין וצ"ע. ואולי יש לומר דהגם שצריך לספר לתועלת ויכול לעשות זאת בדרך רמז ולא בפה, עדיף בכך מפני ש"כסף נבחר לשון צדיק" [משלי י, כ] וצריך להשתדל לא להוציא דברים מגונים בפיו גם כשמותר.

*
יט, יז: ולא תשא עליו חטא.
פירש"י לא תלבין פניו ברבים.

בספר ארך אפים [להגר"א יעלין זצ"ל סימן א] כתב בזה"ל ובפוסקים מבואר דאפילו בינו לבינו הוי איסור זה שלא יוכיחנו בדברים קשים עד שפניו משתנות, וברבים אפילו להוכיחו בנחת אסור.

וביוסף אברהם [שם סק"ח] כתב ואף שרש"י פירש בחומש ובגמרא [ערכין טז, ב] שם שלא ילבין את פניו ברבים, מ"מ נראה לי דאף הוא מודה דאף בינו לבינו אסור, דהנה הרמב"ם ושאר פוסקים תפסו כאן ב' תנאים שיהא רק בינו לבינו [אפילו בדברים רכים]. ב. שאפילו בינו לבינו לא יוכיחנו בדברים קשים רק בנחת ובלשון רכה ויודיענו שאינו אומר לו אלא לטובתו, והנה רש"י מיירי באופן הראשון שמוכיחו בדברים רכים, ולכן כתב רק תנאי זה שלא יהיה ברבים, אבל הוא הדין כשמוכיח בינו לבינו שלא יוכיחנו בדברים קשים, שהרי לשון הגמרא הוא "שלא ישנה פניו" והרי אף בזה פניו משתנין, וכן משמע מלשון רש"י בגמ' ערכין הנ"ל "שיודע להוכיח דרך כבוד שלא יהיו פניו משתנין" ומשמע מזה להדיא שאף ביחידות צריך לפלס דרכו לדבר אליו בחכמה ודרך חיבה באופן שלא יתבייש חברו, שאם לא כן איזו ידיעה גדולה צריך לזה עד שיתמיה אם יש חכם שיודע זה כדאיתא בגמ' בערכין שם, הרי יכול לקרות חברו אל הצד במקום ששאר בני אדם לא ישמעו דבריו ויוכיחנו שם, אלא ודאי משמע שאף ביחידות נוהג איסור זה שלא יביישנו וצריך לדבר אליו בחכמה שלא יתבייש עכ"ל.

אמנם נראה דכל זה לענין הדרך לקיום מצות תוכחה, אבל כלפי מה דאיתא בב"מ נח, ב דכל המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעוה"ב שהוא עונש חמור מאד, דבר זה דוקא ברבים אמרו ולא ביחיד בינו לבינו ואפילו פניו משתנין וכדיליף ליה בסוטה י, ב מתמר שהיתה מוכנה לישוף ובלבד שלא להלבין פני יהודה ברביים.

וכמה הוי "רבים": הפמ"ג בספרו מתן שחרן של מצוות [חקירה ה'] כתב בזה"ל ומסתברא דרבים כל שיש שלושה דהיינו הוא ושנים עמו ובייש לאחד משוק הוי רבים, כמו בטומאה ברה"ר ספק – טהור, היינו שלושה, ויש רבים עשרה, מ"מ כאן בשלושה נמי כדארמון עכ"ל. ועיין בציון לתיבה שם דמבואר בדבריו דהמתבייש אינו מן החשובין. וכן מבואר בראשונים [רמב"ן, רשב"א, וריטב"א נדה דף ה] שכתבו לגבי ספק טומאה ברה"ר שהאדם שעליו הספק אינו בחשבון השלושה, וא"כ הכא נמי המתבייש אינו בחשבון. ובלא"ה מסברא נראה כן

בענין טלטול כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו כשיש לו כלי של היתר

נְאֻת שְׁבָתִי תִשְׁמְרוּ (יט, ג)

במשנ"ב סי' ש"ח סק"ב כתב חידוש גדול, דמה שמתיר להשתמש בכלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו זה דוקא כשאין לו כלי היתר לתשמש זה, אך אם יש לו כלי של היתר אין לו להשתמש בכלי שמלאכתו לאיסור, עכ"ד.

ולכאורה משמע דסבר שההיתר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו הוא רק כשאי אפשר בענין אחר, ולפי"ז לכאור' אם יכול בנקל לטלטלו כלאחר יד אסור לטלטלו בידים, ותמהו ע"ז המחברים, דבסי' ש"ח סעיף ט"ז כתב השו"ע "חלוק שכבסו אותו ותחבו בו קנה ליבשו יכול לשטמו מעל הקנה אבל ליקח הקנה מתוכו אסור לפי שאינו כלי, ואם תחבו בו כלי מותר ליטלו מתוכו אפילו הוא מלאכתו לאיסור", הרי להדיא דאף דאפשר לשטמו את החלוק מותר ליטול את הכלי שמלאכתו לאיסור, ובתוס' שבת (בהקדמה לסי' ש"ח ד"ה ואגב) באמת הוכיח מזה דמותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אפילו אם בידו להשתמש לאותו צורך בכלי של היתר, ודלא כהמשנ"ב, וצ"ב דעת המשנ"ב.

והנראה בדעת המשנ"ב, דבאמת ההיתר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו הוא היתר גמור, ואי"ז בגדר טלטול מוקצה כלל, אמנם באופן שיכול להשתמש לאותו דבר בכלי של היתר, נמצא שאז אינו צריך דוקא את הכלי שמלאכתו לאיסור, וא"כ אם יטלטלנו אין זה בגדר "טלטול לצורך גופו", שהרי אינו צריך דוקא את הכלי של האיסור, אך באופן שבאמת צריך לטלטל דוקא את הכלי הזה, לצורך גופו או מקומו, אז יכול לטלטלו לכתחילה כדרכו, ואין צריך כלל לטלטל כלאחר יד וכדו'.

ובשעה"צ סק"ג הוכיח דין זה משבת קכ"ד ע"א דאמרי' שבשבת לא היו מפשיטין את הפסח ע"י מקלות משום שאפשר לעשות כדו' אליעזר שנתן ידו על כתף חברו, הרי דאפילו בכלי שמלאכתו להיתר אסור במקום שאפשר לעשות זאת בענין אחר, וכ"ש בכלי שמלאכתו לאיסור, עכ"ד, ולכאורה הוא פלא, שלפי דבריו נמצא דגם כלי שמלאכתו להיתר אסור לטלטל לצורך גופו, אם יכול לעשות אותה מלאכה ביד ללא כלי, וזו לא שמענו מעולם.

ובחוט שני ביאר את דבריו לפמ"ש הרשב"א בסוגיא שם אהא דאמרי' דסידור הקנים לא דוחה שבת משום דבהאי פורתא לא מיעפש, דכתב הרשב"א דגרסי' שם "רבה", ורבה לטעמיה שאסר לטלטל כלי שמלאכתו להיתר מחמה לצל, וה"ע כיון דא"צ לגופו הוי כטלטול מחמה לצל, ולפי"ז ביאר החו"ש דכמו כן י"ל בהא דאמרי' דבמקלות אפשר כדו' אליעזר, דהיינו דוקא לשיטת רבה,

התורה כולה, ואידך - פירושה הוא, זיל גמור. וכתב המהרש"א שם וז"ל יש לעיין בזה מה שאמר לו בלשון תרגום שכן היה לשונם אז בירושלים, מ"מ אמאי שינה לומר לו בלשון שלילה "דעלך שני לחברך לא תעביד" דתרגום מלישנא דקרא, הוי ליה למימר "ותרחמיה לחברך כוונתיך" כתרגום אונקלוס. ותיירך דמשמע ליה דקרא לא איירי אלא בכהאי גוונא בלא תעשה דגביה לא תיקום ולא תיטור כתיב, ועלה קאי ואהבת לרעך כמוך שלא תעשה לו רעה מכל דסני עלך, אבל לגבי לעשות לו טובה לא קאמר ואהבת לרעך כמוך כדאמרינן חייך קודמין לחיי חברך וכן מוכיחין דברי תרגום יונתן עכ"ד.

אולם ברמב"ם [פי"ד מאבל ה"א] כתב דבכלל ואהבת לרעך כמוך נאמר שכל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אותם אתה לאחייך בתורה ובמצוות. ועיין בהעמק דבר.

וברמב"ן כתב לבאר שבלבו ירצה בטובת חברו שיהא טוב לו בכל הדברים ולא רק בעושר או בכחמה בלבד ולא תהא פחיתות הקנאה בלבו עיין שם.

ובפירושו ר"ח פלטיאל כתב:

איתא בספרי כלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך, גדול ממנו כי בצלם אלקים עשה את האדם, ופירש הר"ר יעקב מאורלנ"ש זצ"ל כלל גדול דאמר דעלך שני לחברך לא תעביד, מיהו אם אדם אכזרי ואינו חש על עצמו [האם נימא ד]הוא הדין לא ירחם על אחרים כי היכי דאם חבל בעצמו פטור הוא הדין שיחבול בחבירו או אם הוא מבזה את עצמו הוא הדין בחבירו, להכי נאמר כי בצלם אלקים עשה את האדם עכ"ד.

ובאור החיים פרשת מקץ [מב, ח] בפסוק ויכר יוסף כתב:

"ומטבע אנושי כשתוולד הידיעה בלב אחד מהשנים, גם בלב השני יתעורר בחינת הזכרון, כי הלבבות יגידו סודות נעלמים כאומרם (משלי כז) כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם". ובשמות [לג, יא] הוסיף "על דרך אומרו (משלי כז) כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, פירוש כי הלבבות ישכילו בנעלם אם לאהוב או לשנוא, כי כפי אשר יכין האדם לבו לאהוב חברו, כמו כן יתבונן לב חברו לאהוב אותו" עיין שם.

יט, כג: וערלתם עורלתו.

פירש"י ואטמתם אטימתו, יהא אטום ונסתם מלהנות ממנו. וברש"י במקום אחר [שמות ו, יב ד"ה ערל שפתים] פירש עשו לו אוטם וכיסוי איסור שיבדיל בפני אכילתו, שלוש שנים יהא לכם ערלים, אטום ומכוסה ומובדל מלאכלו.

שדוקא כשמתבייש בפני שלושה וכנ"ל. אמנם המבייש הרי הוא בחשבון השלושה, וכ"כ היעב"ץ בכתובות [סז, ב].

ואולי נדמה לומר לפי האמור דהחומר שיש בהלבנת פנים בפני שלושה שאין לו חלק לעוה"ב לפי דכל מילתא דמתאמרא באנפי תלתא חברך חברא חברא אית ליה, וחברא דחברך חברא אית ליה [ערכין טז, א] וממילא מתפרסם דבר הביוש לאחרני טפי מאם זה היה נאמר רק בינו לבין עצמו לכן העונש חמור יותר.

יט, יח: לא תיקום ולא תיטור את בני עמך.

כתב בטעמא דקרא דכאן לא כתיב "רעך", משמע שאפילו אינו בתורה ובמצוות גם כן אסור בנקימה ונטירה ולשון הרמב"ם סוף הל' דעות "לאחד מישראל", ורק לגוי מותר כדאיתא בתורת כהנים וצ"ע עכ"ל. וציין נכדו דכ"כ המהר"ם שיק על תרי"ג מצוות מצוה רמ"ב.

ובכלי יקר ביאר הדברים בזה"ל לא אמר אמיתך, לפי שהנקימה והנטירה תכונה רעה בגוף האדם ואין מן הראוי לבקש נקמה על שום אדם שהוא מבני עמך אם טוב ואם רע, לפי שמסתמא הנקמה היא על מה שעשה לך בגופך או בממונך, והדברים ההם אינם ספונים וחשובים כל כך שיהיו ראויין לנקום עליהם, אמנם מותר לעשות נקמה בגויים כי המה מסתמא רוצין להעבירך מעל מצות ה' ולהדיחך מעל ה' אלוך וזה דבר חשוב וספון לבקש נקמה על זה כי היא נקראת נקמת ה' לכן נאמר כאן את בני עמך למעט עכו"ם שאינם מבני עמך עכ"ד.

ובעבודת המלך כתב ראיתי מי שרוצה לומר דבנטירה לא בעי חבירו כלל ואפילו אינו עושה מעשה עמך חייבין עליו משום נטירה דעכ"פ מבני עמך הוא והזהירה עליו תורה לא תיטור את בני עמך אף שהוא אינו ראוי ליקרא בשם זה, ואפשר שלפי הטעם שכתב רבינו לקמן שזו הדעה הנכונה שאפשר שיתקיים בה ישוב הארץ ומשאם ומתנם של בני אדם זה עם זה, ולהכי שייכת מצוה זו לכל בני העם עכ"ד.

אמנם בשו"ת בנימין זאב [סימן רפ"ב ד"ה ונחזור] התייר לנקום ולנטור ברשעים ומשום דכתיב את בני עמך ודרשינן בעושה מעשי עמך. ובשו"ת מהרש"ג [ח"ב סימן ד"ה אבל] כתב דממה דכתיב ונשיא בעמך לא תאור ודרשינן בעושה מעשה עמך למעט רשע דמותר לקללו, נתמעט נמי מכל ענינים של בין אדם לחבירו וילפינן מיניה נמי לענין הלאו של תיקום. ועיין עוד בפנים יפות כאן, ובספר בין אדם לחבירו תורת האדם לאדם עמ' 87 שהאריך בזה.

יט, יח: ואהבת לרעך כמוך.

שבת [לא, א]. מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גייריה. אמר לו: דעלך שני לחברך לא תעביד - זו היא כל

שכמו שאסר מחמה לצל כמו"כ אסר לטלטל המקלות היכא דאפשר בידיה, וכוונת השעה"צ דמרבא נשמע לדין דאסור לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אם אפשר בשל היתר, עכ"ד החו"ש.

אך לענ"ד לא משמע כן בשעה"צ, שהרי כתב "ראפ"ה אסור כיון דשלא לצורך הוא וכדלקמן", ופשוט דכוונתו למבואר לקמן סעיף ד' שאסור לטלטל כלי שמלאכתו להיתר שלא לצורך כלל, הרי דסבר דהלכתא היא ולא רק אליבא דרבה.

ולכן נראה דאה"נ לשיטת השעה"צ מה שאפשר לעשות ביד אסור לטלטל עבורו כלי שמלאכתו להיתר (מלבד הכלים שלא נאסרו כלל כדלהלן סעיף ד'), אך זה דוקא אם אין יותר טירחא ביד מבכלי, וסבר דבני חבורה זריזין הן ויכלו בנקל להפשיט ביד, ומה שבחול הפשיטו במקלות לא היה זה כדי למעט בטירחא אלא מטעם אחר, אולי משום דהכי הוי כבוד הקרבן טפי, וכע"ז כתב באילת השחר.

אך לענ"ד אכתי צ"ע, דגם לו יהי כן שבידים אי"ז טורח טפי, מ"מ כיון שהיה עדיף להפשיט במקלות מאיזה טעם שיהיה, א"כ איך אפשר לומר דבשבת הוא טלטול שלא לצורך, וגם נראה קצת דוחק לומר שביד לא הוי טירחא טפי, דמה שכתוב בני חבורה זריזים היינו שהיו זהירים מאוד בפרטי הדינים, אך לא מצינו שהיו קלי תנועה כ"כ כמו שכתוב על הכהנים, וממילא גם מה שדימה זאת החו"ש לדברי הרשב"א על סידור הקנים לענ"ד יש לחלק, דשם כיון דבהאי פורתא לא מיעפש נמצא סידור הקנים אינו צורך שבת כלל, אך בהפשט קרבן פסח שמצותו בשבת והיה עדיף להפשיטו במקלות (כנ"ל), ודאי המקלות הוו צורך שבת, ושוב צ"ע למה היה אסור להפשיט עם קנים בשבת.

ולולי המשנ"ב היה נראה דמעיקר הדין היה מותר להפשיט בשבת ע"י מקלות, אך הרי בתוס' בשבת שם (קכ"ג ע"ב ד"ה לא סידור) כתבו: "אע"ג דאין שבות במקדש כמה שבותים אשכחן במקדש שגזרו פעמים לצורך כי הכא בקנים ומקלות לפי שהיו מחללים את השבת", עכ"ל, וכמו"כ י"ל בעניינינו, דאף דמעיקר הדין היה מותר להפשיט בקנים בשבת, אך ראו חכמים שמרוב עבודה היו שוכחים שהוא שבת ובאים לידי חילול שבת, ולכן תקנו לעשות שינוי לפנים משורת הדין, כדי להזכיר לכל שהוא שבת, ולפ"ז אודא ראיית השעה"צ.

וכמה מחברים הוכיחו כהמשנ"ב מדברי הריטב"א והר"ן שם, שהוכיחו מהא דסידור הקנים לא דוחה את השבת שגם כלי שמלאכתו להיתר אסור לטלטל שלא לצורך כלל, ולא הבנתי כלל מה ענין זה לדברי המשנ"ב, הא שם באמת לא הוי צורך שבת כלל כיון דלא יתעפש בשבת, אך כאן הוי צורך שבת.

ובאילת השחר ר"פ כל הכלים הביא ראייה למשנ"ב ממש"כ רש"י שם "מחט של סקאים לפתוח בה את הדלת. מי שאבד מפתחו", משמע דאם לא אבד המפתח אסור לפתוח עם מחט, כיון שיכול לפתוח עם המפתח, וכ"כ עוד מחברים.

אך לענ"ד דקדוק זה צ"ע, דא"כ היה לו לרש"י לפרש כך גם על שאר הכלים שזכרו במשנה, כגון: "קדרום לחתוך דבילה למי שאין לו מקצוע של דבילה", "כוש וכרכר לתחוב בו למי שאין לו מזלג", "רחת ומזלג לתת לקטן למי שאין לו כף קטנה", ולמה כתב רש"י כך רק על מחט של יד שזכרה בסוף המשנה.

ולכן נראה יותר דרש"י נקט רק אורחא דמילתא שמי שפתח דלת עם מחט הוא משום שנאבד לו המפתח, כי לא יכתוב התנא דבר שאינו מצוי, ועוד אפשר דבמחט של יד אה"נ באמת אם יש לו מפתח אסור לפתוח עמה את הדלת, כיון שפתיחת הדלת במחט משל יד היא מלאכה קשה מאוד (דאל"כ לשם מה צריך להתקין מפתח, הא די במחט, וגם כל גנב היה יכול להכנס לכל בית ע"י המחט), ולכן אם לא נאבד לו המפתח באמת חשיב שלא לצורך כלל, דמי פתי יגע לריק לפתוח את הדלת במחט כאשר יש בידו מפתח הפותח בנקל.

ולפ"ז נמצא דאדרבה יש לדקדק מדברי רש"י להיפך, דמדכתב רק על מחט של יד דמיירי שאבד לו המפתח, ועל שאר הכלים שזכרו במשנה לא כתב כן, משמע ששאר הכלים שמלאכתן לאיסור מותרים בשימוש גם באופן שיכול לעשות אותן דבר בכלי של היתר.

ועוד קשה קצת על עיקר חידושו של המשנ"ב, דבכמה מקומות בפרק כל הכלים מקשינן למה אסור לטלטל מדוכה שאין בה שום, ומתריצין ה' תירוצים: כר' נחמיה, לצורך מקומו, מחמה לצל, מוקצה מחמת חסרון כיס, קודם התרת כלים, ולפי דברי המשנ"ב היה אפשר לתרץ עוד דמיירי שיש לו כלי של היתר.

ובעיקר חידושו של המשנ"ב לכאן הדבר תלוי בטעם האיסור לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור, דמדברי המשנ"ב בכמה מקומות נראה שהוא משום מוקצה, ונראה דלכן ס"ל דההיתר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו הוא היתר מיוחד שהתירו חז"ל לצורך השבת, אך עדיין הוא בגדר טלטול מוקצה, ולכן ס"ל דדבר שאפשר לעשותו בהיתר גמור לא התירו חז"ל לעשותו ע"י מוקצה.

אכן בביאור הגר"א יו"ד סי' רס"ו סק"ג כתב: "כלי שמלאכתו לאיסור שאינו מוקצה שמוותר לטלטל לצורך גופו ומקומו, רק מחמה לצל אסור דהוי שלא לצורך", מבואר דס"ל דאיסורא דכלי שמלאכתו לאיסור אינו משום מוקצה כלל, אלא הוא איסור טלטול בעלמא, שהרי מבואר בשבת קכ"ב ע"ב שבתחילה אסור לטלטל בשבת גם כלים שמלאכתם להיתר ואח"כ התירו את כל מה שמוותר היום, אך מה שלא התירו נשאר באותו גדר איסור שהיה מעיקרא, שהוא איסור טלטול בעלמא ולא שייך כלל לגדר דין מוקצה.

וכן משמע מהלשון הרגיל בגמרא "ר' שמעון לית ליה מוקצה", משמע שלדעתו אין זה מוקצה כלל, ולא רק שמיקל טפי בדיני מוקצה.

וכן מבואר במאירי שבת קכ"ד ע"א שכתב: "מקצת מפרשים כתבו שלא נאסר במלאכתו לאיסור מחמה לצל אלא לדעת האוסר במוקצה,

אבל לר' שמעון שמתיר במוקצה ושאונו פוסקים כמותו בשבת מותר, ואין זה כלום, שאף לר' שמעון ודאי אסור מפני שאין כאן צורך שבת כלל ונמצא מטלטל לצורך חול, ר"ל להצניעו שישתמש בו למחר, ואין ענין זה תלוי במוקצה כלל", עכ"ל [ומקור דבריו בהשלמה שבת קכ"ג ע"ב, שכתב: "ומחמה לצל אסור דבר שמלאכתו לאיסור אפילו לר' שמעון דלית ליה מוקצה, דכיון שמלאכתו לאיסור אינו עשוי בסתמא להשתמש בו בשבת, ואם מטלטלן מחמה לצל כמטלטל משבת לחול הוא, ולא דמי לדבר שמלאכתו להיתר, דהתם כשמטלטלו מחמה לצל סתמו לצורך שבת הוא שהרי עשוי להשתמש בו היום, אבל דבר שמלאכתו לאיסור אינו עשוי להשתמש בו היום, ואם מטלטלו מחמה לצל כמטלטלו משבת לחול דמי"].

ומש"כ הגר"א דכלי שמלאכתו לאיסור מחמה לצל הוי שלא לצורך נראה דכוונתו כמ"ש ההשלמה והמאירי דהוי צורך חול.

ולפי הטעם שכתבו ההשלמה והמאירי (וכן נראה מהגר"א) שכלי שמלאכתו לאיסור מחמה לצל הוא טלטול לצורך חול, לכאן ודאי דלצורך גופו מותר גם אם יש לו כלי היתר, דהא מ"מ מטלטל לצורך שבת ולא לצורך חול.

ובהשגות הראב"ד פכ"ד משבת הי"ג כתב: "עוד אמרו (שבת קכ"ד:) אטו טלטול לאו צורך הוצאה הוא... נמצא כי מפני חיוב הוצאה אסור בטלטול מה שאסרו והוא גדר הוצאה", עכ"ל, וטעם זה שייך בכל הכלים, שכולם אסורים בהוצאה, ולפי טעם זה ג"כ נראה שבאופן המותר אין שום חילוק בין כלי איסור לכלי היתר.

אמנם ברמב"ם פכ"ד משבת הי"ג כתב שטעם איסור טלטול כלי שמלאכתו לאיסור הוא משום ש"אפשר שיתעסק בהן מעט ויבא לידי מלאכה", ולפי טעם זה יש מקום לומר כדברי המשנ"ב דאם יש לו כלי היתר עדיף שלא להשתמש בכלי איסור כדי שלא יבא לידי מלאכה.

ובהשגות הראב"ד על בעה"מ ריש ביצה כתב: "דדבר שמלאכתו לאיסור מה שאסרו בו לא באו לו משום מוקצה, אלא משום מחזי כרוצה לעשות בו מלאכתו, דוק ותשכח", ולפ"ז ג"כ יש מקום להעדיף תמיד שימוש בכלי שמלאכתו להיתר כמ"ש המשנ"ב.

מאור שעשועי - מלה ושתיקה / הרב מנחם צבי גולדבאום, מחבר סדרת 'מוסר דרך'

קדושת השם על ידי תפילות ישראל

דָּבָר אֵל קָל צִדָּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ פִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֲלֵהֶם (יט, ב)

אמרו חז"ל במדרש (ויק"ר כד, ט): "יכול כמוני? תלמוד לומר, 'כי קדוש אני', קדושתו למעלה מקדושתכם."

להלן העתקה מהספר "לאור בקדושת לוי" (המבאר ומעמיק בדברי ה"קדושת לוי"):

מה פשר הדברים הללו? וכי עלה על הדעת לומר שקדושת האדם גדולה, או אף מושוית בדרך כלשהי, לקדושת הקב"ה?
רבי לוי יצחק מברדיטשב מבאר, כי האדם עלול לשאול את עצמו, כיצד יוכל הוא לעמוד בפני אלוקיו בתפילה שעה שהוא עני ממעש, והקב"ה כה נשגב ונעלה? לכאורה הקב"ה לא ישעה כלל לתפילתו, כפי שאדם פשוט לא מעז לפנות אל המלך ולא סבור שהמלך בכבודו ובעצמו הוא המען שבפניו יבוא לשטוח בפניו את בקשותיו הפרטיות והאישיות!

אכן, מחשבה זו עצמה היא עבודת ה' של האדם, היודע בפני מי הוא עומד. בזכות מחשבה זו הוא עשוי להיוושע. "כי כל מה שהוא קרוב יותר אל המלך, נראה יותר בעיניו גודל שפלותו שלו".

יתירה מכך, תפילה של אדם אל ה' היא הכרה בכך כי אנו חיים בעולם מושגח, שבו הקב"ה קובע כל פרט מפרטי חיינו, כשהכול בא מאת ה'. וחלילה, בלי סיעתא דשמיא עלול אדם לאבד ברגע את כל אשר לו. הכול תלוי בקביעת א-ל עליון: חייו, בריאותו, עושרו, שלום-ביתו, ילדיו וכל החשוב לו.

יש גם מעלה רבה בכך שהמתפלל שם לנגד עיניו כי הוא עני ממעש, ניצב בפני יושב תהילות ישראל, אלא שה', רחום וחנון ושומע תפילה, לרבות תפילה של מי שאינו ראוי להישמע כלל, באשר לכל אדם יש זכות עמידה וזכות להישמע. תפילת האדם הניצב בפני אלוקיו שמוט כוחות ויומרה אישית, כשהוא מבקש על כל פרט מפרטי חייו ומכיר בהשגחת הקב"ה על כל פרט ופרט בעולמו ועל היותו קרוב לכל קוראיו אשר יקראוהו באמת, עולה כדי קידוש השם, ויש בה להגדיל ולהאדיר את שמו של הקב"ה.

בהתאם לכך מבאר רבי לוי יצחק את דברי המדרש, 'קדושתו למעלה מקדושתכם'. האות "מ" אינה קיצור של המילה 'מאשר' ואינה מבטאת השוואה, בבחינת קדושתו יותר גדולה מ[אשר] קדושתכם. האות "מ" מבטאת קיצור של המילה 'מחמת'. כלומר קדושת הקב"ה מתעלה מחמת קדושת ישראל. 'דהיינו, שנתקדש שמי מחמת 'קדושתכם'".

עד כאן העתקה מהספר הנ"ל (בשינויים קלים), אשר כאמור מבוססים על דברי ה"קדושת לוי". אלא שהוא מוסיף אלה:

"מה פשר הדבר כי שמו של הקב"ה מתקדש מכוח קדושת ישראל? ועיין שם שהאר"ך".

לב ואת אשר הבנתי בעניות מדברי ה"קדושת לוי" אכתוב בקיצור, כי ההרגשה המתבקשת והראויה כאשר ניגשים לתפילה היא הרגשת ענוה וביטול וזו"ל ה"קדושת לוי": "ואכבר האיריכו הקדמונים בענין הזה, דהיינו במה שיכול האדם לגשת על עבודת הקודש? - איזה עבודה שהוא בלב? הוי אומר, זה תפלה - דהיינו, במה שנתן נגד עיניו גדולת הבורא ברוך הוא אומר, מה אני לבקש ולזעוק לפני המלך הגדול מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא? הלא אני עפר רמה ותולעה מלא ענוות ופשעים...". אלא שדוקא הרגשה זו של ענוה היא קדושת ישראל, והיא גורמת לשמו יתברך להתקדש, וכהמשך דברי ה"קדושת לוי": "והנה מה טוב ומה נעים לכל איש הישראלי להתדבק במדת ענוה וכמאמר הכתוב (משלי כבד), 'עקב ענוה יראת השם', ואז יגרום

והנני בעניותי לכתוב איזו מחשבה:
הנה מציינו בכגון זה על הפסוק (שמות כט, מו),
"וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁכְנִי בְּתוֹכְכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם",
וּכְתַב רַמְבַּ"ן:

"לשכני בתוכם. על מנת לשכון בתוכם - לשון רש"י... אבל רבי אברהם (אבן עזרא) אמר כי לא הוצאתי אותם מארץ מצרים - רק בעבור כי אשכון בתוכם, וזהו 'תעבדון את הא-להים על ההר הזה' (לעיל ג, יב). ויפה פירש!"

מוסיף אפוא הרמב"ן: "ואם כן יש בענין סוד גדול, כי כפי פשט הדבר, השכינה בישראל צורך הדיוט ולא צורך גבוה. אבל הוא כענין שאמר הכתוב, 'ישראל אשר בך אתפאר' (ישעיה מט, ג). ואמר יהושע 'ומה תעשה לשמן הגדול' (יהושע ז, ט), ופסוקים רבים באו כן, 'אודה למושב לך' (תהלים קלב יג), 'פה אשב כי אויתיה' (שם יד), וכתוב 'והארץ אזכור' (ויקרא כו, מב)".

כלומר, על פי סוד, שכינה בישראל צורך גבוה (מה שאי אפשר לפה לומר אילולי אמרו הרמב"ן).

[וכן הוא ברבינו בחיי שם: 'וידעו כי אני ה' אלהיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם'. יאמר כי ההוצאה היתה על מנת 'לשכני בתוכם'. כי לולא כן לא הוציאם. וזה יורה כי השראת השכינה בישראל צורך גבוה הוא גם כן, לא צורך הדיוט' וכו', עיי"ש].

והנה 'סוד ה' לַיִרְאִי' ומי אני ועני כמוני, אשר לא זכיתי לפשט, קל וחומר לא לסוד, אך לכאורה מבואר פה שבחינה ו"סוד" זה נאמרים על הפסוק "תעבדון את הא-להים על ההר הזה", דו"ק היטב בלשון האבן עזרא והרמב"ן הנ"ל. ובפשטות עיקר ה"עבודה" הרמוזה בפסוק זה היא עבודת התורה (עיי' מש"כ בס"ד בספר "אפיקי חיים" לפרשת בחוקותי בעקבות הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א). אולם בדרך כלל "עבודה" היא עבודת הקרבנות או עבודת התפילה. ובחפשי בספרים הקדושים מצאתי מקום לומר שאף היא - כלומר עבודת התפילה - רמוזה כאן (עיי' לדוגמא "שפת אמת" לשבועות שנה תרסג).

אמור מעתה: תפילה בישראל היא צורך גבוה. (ואם טעית, והוא רחום יכפר).

ומעתה פנים חדשות באו לדברי ה"קדושת לוי" (כפי שנתבאר למעלה מהספר "לאור בקדושת

לוי"): "תפילת האדם... עולה כדי קידוש השם, ויש בה להגדיל ולהאדיר את שמו של הקב"ה. בהתאם לכך - מבאר רבי לוי יצחק את דברי המדרש, 'קדושתו למעלה מקדושתכם'. האות "מ" אינה קיצור של המילה 'מאשר' ואינה מבטאת השוואה, בבחינת קדושתו יותר גדולה מ[אשר] קדושתכם. האות "מ" מבטאת קיצור של המילה 'מחמת'. כלומר קדושת הקב"ה מתעלה מחמת קדושת ישראל. 'דהיינו, שנתקדש שמי מחמת 'קדושתכם'".

על ידי תפילות ישראל, כביכול מתקדש שמו של הקב"ה!

"יתגדל ויתקדש שמייה רבה!"

מעלת הבטחון / הרב אברהם דניאל עבשטיין, מח"ס 'מי מנותות', לייקווד

בענין אמונה והשתדלות

מֵאֲנִי צֶדֶק אֲנִי צֶדֶק אֵיפֶת צֶדֶק וְהִינִי צֶדֶק יְהִיָּה לְכֶם אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. (יש, לו)

תנאי ביציאת מצרים

ופי' רש"י: "אשר הוצאתי אתכם - על מנת כן", עכ"ל. ומקור לדברי רש"י איתא ממדרש תורת כהנים ז"ל, "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים - על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על תנאי שתקבלו עליכם מצות מדות. שכל המודה במצות מדות מודה ביציאת מצרים, וכל הכופר במצות מדות כופר ביציאת מצרים", ע"כ. ודברי מדרש צ"ב, מהו הקשר בין מצות מדות ליציאת מצרים.

וביאר הנצי"ב דברי המדרש וז"ל, "כפי' תצא נתבאר כי באזהרות משקלות כמוס יסוד, לדעת שאע"ג שאנו מתנהגים בהליכות עולם הטבע במשא ומתן, מכל מקום השגחתו נסתרת במעטה הטבע גם כן, ומש"ה סמוך ענין שם זכור את אשר עשה לך עמלק כמבואר שם באורך, והכי רמז לנו הכתוב כאן אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, הכונה בזה שהרי הוצאתי אתכם ממקום שהיה לכם פרנסה בשפע, בע"כ על מנת כן הוצאתי אתכם להיות משגיח שלא יחסר לכם פרנסה, והיינו דכתיב כאן אלהיכם דפירושו מנהיג שלכם. ובת"כ תנאי ע"מ כן הוצאתי אתכם שתקבלו עליכם מצות מדות שכל המודה כו', הוא ג"כ בכונה זו באופן אחר קצת, שעיקר יציאת מצרים היה בשביל שתאמינו בהשגחתו על ישראל אפי' בדרך הטבע, ואמונה זו תלויה במדות ומשקלות, דמי שמאמין בזה אינו משקר במדות ומשקלות. ובתורת כהנים: תנאי ע"מ כן הוצאתי אתכם שתקבלו עליכם מצות מדות שכל המודה כו', הוא ג"כ בכונה זו באופן אחר קצת, שעיקר יציאת מצרים היה בשביל שתאמינו בהשגחתו על ישראל אפי' בדרך הטבע, ואמונה זו תלויה במדות ומשקלות, דמי שמאמין בזה אינו משקר במדות ומשקלות", עכ"ל.

אמונה בהש"ת

הרי מבואר מדבריו, שיציאת מצרים מחייב להאמין בהש"ת שהוא ית' הון ומפרנס כל אחד

שיתקדש שמו הגדול בזה על ידי אנשים אשר הם בוודאי חשובים ועושים מצות ומעשים טובים ואף על פי כן הם בעיניהם כאין נגד הבורא וזהו שנתגדל שמו ברבים" וכו'. שוב ראיתי ב"אש דת" שביאר את דברי ה"קדושת לוי" כך: "כונת דבריו, שעל ידי שרואים שהעבודה להשם יתברך אין לה סוף, בזה גופא מתעלה ומתקדש שמו של הקב"ה, משום שהכל יודעים שאין חקר לגולתו...". ומור' הגאון רבי מרדכי סומפולנסקי שליט"א העיר, "אפשר לפרש על דרך 'נאה לקדוש פאר מקדושים', שאם הקדושים מתפללים ומפארים ועובדים אותו, זה נאה לו, ועל כן מחמת קדושתם שמו מתקדש", עכ"ל, ומצאתי ב"אש דת" שכתב גם כעין זה וז"ל, "כשישראל מקדשים עצמם ומתבטלים אליו יתברך ומיחדים ומקדשים שמו יתברך בעולם, שהי שלמות הקדושה, גורמים להשראת השכינה בארץ, ומתגדל ומתקדש שמייה רבא, וכמו שאמרו 'נאה לקדוש פאר מקדושים', כי חשיבות הקדושה היא בתחנתים".

ואחד. ועיקר הסיבה שאחד עושה דברים אסורים בעסק בפרנסה היינו אך ורק משום שאינו מאמין שהשי"ת הוא הזן ומפרנס כל אחד ואחד.

ובאמת זהו הנסיון של "השתדלות". שידוע מה שהאריך החובת הלבבות (שער הבטחון, פרק ג') לבאר הטעמים שנתחייב כל אחד ואחד לעשות השתדלות. דבאמת, לא יתכן לומר שהטעם שצריך לעסוק בהשתדלות לצורך הפרנסה הוא משום דבלא השתדלותו לא ישיג פרנסתו, זה ודאי טעות גמור. שהרי אנו מאמינים באמונה שלימה שהשי"ת הוא "כל יכול - בעל היכולת", והוא ית' יכול לפרנס כל אחד ואחד אפילו בלי שיעסוק אדם בהשתדלות, ויעזור, כביכול, להקב"ה לפרנס אותו [וכמו שזן את אבותינו במדבר ארבעים שנה בלי שום השתדלות]. וע"כ אין זו הסיבה שחייב כל אחד ואחד לעסוק בסיבות לצורך פרנסתו. ולא עוד, שהרי מי שבאמת בוטח בה' בדרגה גבוהה במדת הבטחון [כמו רשב"י (עי' ברכות לה, ב)] אינו צריך לעסוק בהשתדלות, שהרי השי"ת יפרנסו בלי שום עסק, ואם כן פשוט שאין זו הסיבה מדוע נתחייב כל אחד ואחד לעסוק בהשתדלות לצורך פרנסתו.

טעם לחובת השתדלות

וכתב החובת הלבבות (שם) לבאר אחד מן הטעמים שחייב לעסוק בפרנסתו וז"ל (מפי' לב טוב): "מכיון שחכמת הבורא מצאה לנכון לנסות את האדם, אם הוא יעבוד את האלקים או ימרה אותו, לכן העמיד אותו הבורא במבחן, שיראה באופן ברור באיזה דרך בחר. והמבחן הוא כך: האדם נכרא כשהוא זקוק ונצרך לדברים מהחן, דהיינו, אוכל, משקה, הלבושה, דירה, ואשה. וצוה הבורא לאדם לחזור אחרי דברים אלה ולהשיג אותם על ידי האמצעים שהכין לשם כך, בדרכים מסוימים ובזמנים מסוימים. ואלה הדברים שהבורא גזר שיוכל האדם להשיג אותם, יעלה ביד האדם להגיע אליהם, על ידי שהבורא יזמין לו בשלמות את האמצעים הדרושים לכך. ואלה הדברים שהבורא גזר שלא יוכל האדם להשיג אותם, לא יעלה בידו להגיע אליהם, מפני שהבורא ימנע ממנו את הגורמים הדרושים לכך. ומבחן האדם, אם הוא עבד את האלקים או עבר על רצונו, מתברר מתוך כונתו ובחירתו באיזה משני הדרכים הוא בחר לשם השגת צרכיו, ובהתאם לזה מגיע לו אחר כך שכר או עונש, ואפילו אם לא עלה בידו להוציא את שאיפתו לפועל ולהביאה לכלל מעשה, עכ"ל.

הרי מבואר, שכל עניני העולם שצריך האדם להשתדל בהם, בין בפרנסה, בין בעניינים אחרים, אינו אלא לנסות את האדם אם יעמוד בניסיון. וזהו הבחינה הגדולה, ואיכלל בזה כמה וכמה נסיונות. ואחד מן הנסיונות הוא שהקב"ה רוצה לראות, אם ישא ויתן באמונה, וזו היא השאלה הראשונה ששואלין את האדם בשעת הדין.

השתדלות על פי התורה

ומי שבאמת מאמין באמונה שלימה שכל פרנסתו הוא אך ורק מאת הקב"ה, ועיקר הסיבה שהוא צריך לעסוק בהשתדלות לצורך פרנסתו, הוא כדי לנסותו אם יעשה כל השתדלותו רק על

פי תורה, הרי הוא יעמוד בכל הנסיונות בעסק בהשתדלות, שהרי הוא יודע שאינו צריך לעשות שום דברים האסורים לצורך פרנסתו, שאין שום תכלית בזה כלל, שאינו יכול להרוויח כלום מגזירת השי"ת, ולא יועיל כלום אם יעשה דברים אסורים.

ובעסק ההשתדלות יש כמה וכמה נסיונות, וקצת מהם הם: אם יעסוק באמונה בלי גזל ורמאות, וגם כמה יהיה טרוד בעסק ההשתדלות וכמה פנאי יהיה לו ללמוד תורה. שכל זמן שמאמין שכל פרנסתו תלוי אך ורק בעסק ההשתדלות, לעולם ידאג שלא יהיה לו פרנסה, וע"כ לא יהיה לו שום זמן פנוי לעסק בתורה. אבל מי שבוטח בהשי"ת, תמיד ימצא זמן פנוי ללמוד תורה שהרי אין לו שום דאגה כלל על פרנסתו מחר.

ויש עוד ניסיון בעסק בהשתדלות, האם ירבה לעסוק יותר מדי. שכל זמן שמאמין שהשי"ת הוא הזן ומפרנס לכל, אין לו שום צורך להרבות בהשתדלות יותר מדי, וכל זמן שעשה מה שמוטל עליו לעשות, שוב אינו צריך לעשות יותר, רק יבטח בהשי"ת שהוא יפרנסו. אבל מי שאינו מאמין באמונה שלימה בהקב"ה שהוא הזן אותו ומפרנסו, "חושב" שפרנסתו תלוי אך ורק בעסק ההשתדלות לצורך פרנסתו, וע"כ הוא מרבה יותר מדי בעשיית השתדלות [ומבואר מדברי המדרש ביוסף הצדיק, שרובו השתדלות הוא חטא גדול, וכבר האריכו בזה רבותינו ז"ל לבאר הענין].

אמונה בעסק הפרנסה

ונמצא, דכל הני נסיונות הוא לנסותו הנסיון הגדול - אם יאמין שפרנסתו בא בהשגחה מהשי"ת, ולא יאמר: "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה". שהרי, פעמים רבות פרנסתו באה לו ע"י אותן הסיבות שעסק בהם לצורך פרנסתו. ומ"מ כל אחד ואחד חייב להאמין שכל פרנסתו באה כולה בהשגחת השי"ת ואינו משום "כחי ועצם ידי עשה לי החיל הזה". רק על כל דבר ודבר יש גבול מסויים אשר כבר נגזר מאת הבורא יתברך, כמו שכ' החובת הלבבות (שער הבטחון, פרק ד') וז"ל, "וכמו שאמרנו בחיים ובמות, כן נאמר בחיוב תביעת סבות הבריאות והמוזון והמלבוש והדירה, והמדות הטובות, ולהרחיק שכנגדם, עם ברור אמונתו כי הסבות אין מועילות אותו בזה כלום, אלא בגזרת הבורא יתברך, עכ"ל. ר"ל, הגם דאיכא חובה לעסוק בהשתדלות, מ"מ אין שום כח לעצם ההשתדלות, רק כל מה שמגיע לו, הוא רק בגזירת הבורא. וא"א בשום אופן לשנות גזירת הבורא יתברך [ברובו השתדלות, רק ע"י זכויות, כגון ע"י בטחון, תפילה ותשובה, ומעשים טובים]. ומ"מ הגם שכל דבר נגזר מאת הבורא יתברך, מ"מ הגזירה הוא דוקא אם יעשה האדם ההשתדלות המוטלת עליו לעשות. ואין לומר, דאילו כבר נגזר מאת הבורא אמאי יעסוק בסיבות להשיג פרנסתו, דהא כך הוא רצון השי"ת, לנסותו בעסק ההשתדלות, ואם לא יעסוק בהשתדלות, לא ישיג פרנסתו.

איש אמונות רב ברכות - העוסק באמונה בהשתדלות זוכה לבעשירות

כתיב (משלי כח, כ): "איש אמונות רב ברכות". הרי מקרא מלא דיבר הכתוב, דמי זוכה לברכה - זה שהוא מאמין ובוטח בה'. ועי' במה שפי' האלשיך (שם) וז"ל, "איש אמונות - שאינו בוטח שבעבודת האדמה אשר יעשה כראוי, תוציא צמחה כראוי ברובי על ידי השתדלותו, רק שם כל בטחונו בקונו יתברך אומר בלבו שכל חריצותו כאין, רק שמאמין בה' ישלח ברכה במעשה ידיו שזהו ענין אמונות, על דרך מה שקראו רז"ל לסדר זרעים אמונת מטעם זה, שהוא לא בלבד ישבע לחם כי אם גם יהיה רב ברכות", עכ"ל. הרי מבואר מדבריו ככל הנ"ל, שמי שעוסק בהשתדלות באמונה, והיינו שמאמין שפרנסתו אינה באה לו ע"י עסקו בהשתדלות, רק כל פרנסתו היא אך ורק מאת השי"ת, זהו סיבה שיזכה לברכה במעשה ידיו!

וכעין זה איתא במדרש משלי על הקרא (כח, כ): "איש אמונות רב ברכות ואין להעשיר לא ינקה". וז"ל המדרש: "הנושא ונותן באמונה נכסיו מתרביין, והקדוש ברוך הוא מזמין לו פרנסתו. מפני שבני אדם בוטחין באמונתו ויהיה ממנו מצוי אצלו תמיד. ולא די לו שיתפרנס מן האמונה, אלא שנקרא "צדיק" שנאמר (חבקוק ב, ד): וצדיק באמונתו יחיה", ע"כ.

הרי להדיא בדברי המדרש, שהאופן לזכות לפרנסה - "נכסיו מתרביין", היא ע"י שיעסוק בהשתדלות באמונה. שזהו הכח של אמונה בהשי"ת שיזכה לפרנסה בשפע, וכדברי הגמ' שזוכה גם כן לעשירות!

לתגובות: adebstein@gmail.com

מצוות הארץ בפרשה / הרב אברהם יוסף חבצלת מרביני בית המדרש להלכה בהתיישבות'

לקט דיני פאה ולקט

ובקצקצקם את קציר ארצכם, לא תכלה פאת שדה לקצר; ולקט קצירך, לא תלקט. לעני ולגר מצבב אהם. אגני יהנה אלהיכם. (יט, ט - י)

דיני לקט נתבארו היטב במגילת רות, גם אם לעיתים קשה להבחין בכך. להלן כמה דוגמאות:

*

בדין "מכירי עניים"

ותאמר רות המואביה אל נעמי, אלכה נא השדה ואלקטה בשפלים אחר, אשר אמצא חן בעיניו. (ב, ב).

ותאמר לה חמותה איהא לקטת היום ואנה עשיתי, הני מפרך פרוך (ב, יט).

תמהו מפרשי המגילה, מדוע יש צורך שהעני ימצא חן בעני בעל הבית, הלא כל עני יכול לזכות במתנות עניים. וכך גם להלן בדברי נעמי ציינה: יהי מכירך ברוך. מדוע מעניין את נעמי באיזה שדה קיבלה את המתנות, הרי מן שמיא קא זכו לה. ועי' ברלב"ג ובמלבי"ם מש"כ ליישב.

תירוץ המלבי"ם

על הפסוק והמה באו בית לחם בתחילת קציר שעורים כתב המלבי"ם: זו הקדמה למה שיספר להלן בפרק הבא שהלכה לקחת מתנות עניים, בעוד שהיה לה חלק בשדה. כי באו בעת הקציר שאז אי אפשר לזרוע את השדה והיו עניים באותה שעה. עכ"ל.

אמנם איתא בב"ק (ז, א): תניא הרי שהיו לו בתים שדות וכרמים ואינו מוצא למוכרן מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה. והוי בה מר היכי דמי אי הוול ארעתא דכ"ע ודידיה נמי זל בהדייהו אפילו טובא נמי ליספי ליה, דהא זול דכ"ע נמי, אלא דאוקיר ארעתא דכולי עלמא ודידיה אידי דעייל ונפיק אזווי זל ארעיה אפילו פורתא נמי לא ליספו ליה. אמר מר עלה לא צריכא דביומי ניסן יקרא ארעתא וביומי תשרי זל ארעתא, דכ"ע נטרי עד ניסן ומזבני והאי הואיל ואצטריכא ליה זווי זבין כדהשתא.

הרי שזמן מכירת השדות הוא בניסן, בזמן הקציר.

ביאור ע"פ הרי"ף

הרי"ף פירש הסוגיא שם שבעשיר איירי ולא בעני, אלא שכעת אינו מוצא קונה לשדותיו בשווים אלא רק בפחות מדמיהם. היינו בפחות מן המחיר שנמכרות שדות אחרות. לפיכך אין מחייבים אותו למוכרם עתה. דינו כעני שאין לו מאתיים זוו, עד שימצא קונה בערכם האמיתי.

תוס' והמפרשים שם האריכו בבאור שיטת הרי"ף והעלו שגם אם אינו מוצא למוכרם באשתמו, כגון שהקונים רואים שעייל ונפק אזווי, או מסיבה אחרת, אינו נחשב שפשע ומאכילים אותו מעשר עני.

והנה, רש"י כאן ביאר מדוע נעמי נמנעה מלמכור את השדה, וז"ל, והיא אינה מתרצה אלא אם כן תשאנה.

לפי זה מובן מדוע רות ונעמי היו מותרות במתנות עניים, למרות שהיו עשירות. לשיטת הרי"ף גם מי שיש לו שדות, ואינו מוכרם מנימוק הנראה נכון או מסתבר, הגם שאינו נחשב עני מאכילין אותו מתנות עניים.

בגמ' מבואר עניינם של מכירי כהונה, אותם כהנים שרגילים לקבל מאותו תורם בכל שנה, או כהן שבאותה שנה קיבל הבטחה שהוא יקבל את המתנות, נחשב מעין מוחזק בהן. וכן פסק הרמב"ם (מעשר ז, ה-ו): המלוה מעות את הכהן ואת הלוי ואת העני להיות מפריש על אותן המעות מחלקו מפריש עליהן בחזקת שהן קיימין ואינו חושש שמא מתו הכהן או הלוי או העשיר העני.

כיצד, מפריש עליהן מפריש תרומה או מעשר ראשון או מעשר שני מפירותיו ומזכה בהן על ידי אחר לאותו כהן או הלוי או העני שהלווים. ואם היו רגילין ליטול ממנו והוא רגיל שלא יתן אלא להן אינו צריך לזכות ע"י אחר. ואחר שמפריש מחשב כמה שוה זה שהפריש, ומנכה מן המילוח עד שיפרע כל חובו. עכ"ל.

מבואר ברמב"ם שמכירי כהונה לאו דווקא, והוא הדין למכירי לוייה או עניים.

מסתבר גם שכמו שבתרומה, חלה ופדיון הבן יש עניין לתת דווקא לכהן מיוחס או לכהן תלמיד חכם ולא לכהן עם הארץ כך גם במתנות עניים העדיף הבעלים לתת לעניים אלו.

עתה מבוארים הכתובים. נעמי אמרה לרות אם אין לך "מכירים" אל תצפי לקבל מעשר עני, שכן או שהובטח המעשר לעני מסוים, שדינו כמכירי עניים (דרך אמונה, ביא"ל שם ד"ה ואם היו), או שיש לו חזקה מכמה שנים, או שיחפש עני "מהודר" ליתן לו. ואז ענתה רות, אכן האיש הזה החל מעתה ייתן לי את המע"ע, ככל מכירי עניים. לכן אמרה לה נעמי יהי מכירך ברוך.

במשנה למלך שם מבואר שיסוד זה, אם קיים מושג של מכיר עניים, נתון במחלוקת התלמודים. הירושלמי דוחה מכל וכל ותמה כיצד נדע מראש שאותו אדם שהיה עני אשתקד נותר עני גם השנה ויישאר גם עני בשנה הבאה. יש שרצו לחלק מסבא. בחלה תרומה ופדיון הבן יש טובת הנאה לנותן, שיכול ליתנה לכל כהן שיחפרץ. במעשר עני אין לו כלל טוה"נ וחייב ליתן לכל עני שבא לפניו. האחרונים הקשו על המשל"מ מלשון הרמב"ם. במשנת רבי אהרן (זרעים ו, 1) הוכיח שגם במעשר עני יש לבעלים טובת הנאה בהם ליתנם לכל עני שירצו, ואכמ"ל בזה.].

מתנות עניים לעשיר

ותאמר רות המואביה אל-נעמי, אלכה-נא השדה ואלקטה בשפלים (ב, ב).

ויאמר, לגאל חלקת השדה, אשר לאחינו לאלימלך, מקרה נעמי... ויאמר בעז, ביום קנותך השדה מיר נעמי ומאת רות המואביה אשת המת, קניתי להקים שם המת על נחלתו. (ד, ג - ה).

צ"ב כיצד יכלו נעמי ורות ללקט הרי משנה מפורשת (פאה ח, ח): מי שיש לו מאתים זוו, לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני... אין מחייבין אותו למכור את ביתו ואת כלי תשמישו.

מפורש שאת שדהו כן מחייבים אותו למכור.

הפאה, בשחר, בחצות ובמנחה. בועז הגיע בין הזמנים האלו וראה עניה בשדה. שאל את הנער מה עושה עני שלא בזמן הלקיטה. ענה לו הנער היא עומדת כאן מאז הבוקר, ונכנסה בהיתר.

אכן, לאמיתה של תורה, אפשר שאין צורך להגיע לפלפול זה. מותר לעני ללקט גם שלא בשלושה זמנים אלו, שכן משנה זו עוסקת בפאה ולא בלקט. והוכיח שיטתו מלשון הרמב"ם (ב, יז): בשלש עיתות ביום מחלקים את הפאה לעניים בשדה או מניחים אותה לבזו. מהא דלא הזכיר לקט משמע שללקוט יכולים להיכנס כל היום.

אלא שדין זה במחלוקת ראשונים תליא. במשנה ראשונה מבואר שכלל שלש איבעיות חל גם על לקט ולא רק על שכחה. וכן פירשו הריב"מ ו"הרא"ש על המשנה. לכן מחוורתא כדמעיקרא. עכ"ד.

אמנם, גם התירוץ הראשון במחלוקת ראשונים תליא. יש שפירשו במשנה בטעם התקנה שלא ייכנסו כל היום כדי שלא יגנבו את הקציר.. לטעם זה מה לי אם נכנסו ללקט לקט או ללקט פאה, מה לי נכנסו בשעת ההיתר או לא, הרי החשש קיים.

*

לקט שכחה ופאה שעשאן גורן

ותאמר ותבוא העיר, ותרא חמותה את אשר לקטה. ותוצא, ותתן לה את אשר הותרה משפכעה. ותאמר לה חמותה איהא לקטת היום (ב, יח - יט)

מדוע מפרש הפסוק שחמותה ראתה את אשר ליקטה. מה בא להשמיענו בכך.

איתא בפאה (סוטה מג, ב, ורש"י שם): לקט שכחה ופאה שעשאן - העני - גורן. שכינס הרבה כאחד ועשה מהן כרי: הוקבעו למעשר - מדרבנן. דמאן דחזי סבור שגדל בשדהו.

ביאר המשך חכמה, נעמי ראתה שליקטה כל כך הרבה, כאיפה שעורים, וגם חבטה, הבינה שעשאה גורן, ומאן דחזי, ראתה, סבור שגדלה בשדהו. אלא שהיה ברור כאן מאיזו סיבה שאינו גורן אלא לקט, לכן היתה נעמי לאכול את אשר הותרה משבעה.

נחשבה / הרב יחיאל הלוי נוביק, ראש

כולל דעת יוסף - אשדוד, עורך ספרי מרן

הגר"ש רוזובסקי זצ"ל

וטהר לבנו - לעבדך - ולטהרינו

ולקדשינו | גאולה ואמונה -

הקדמה לתפלה

במדרש רבה שמות פרשה כ"ב פ"ג, ולמה צריך להזכיר קריעת ים סוף באמת ויציב?

לפי שכיון שקרע להם את הים האמינו בו שנאמר ויאמינו בה' ובמשה עבדו ובזכות האמנה שהאמינו זכו לומר שירה ושרתה עליהם שכינה שכן כתיב אחריו אז ישיר משה - לכך צריך אדם לסמוך גאולה לתפלה, כשם שהם הסמיכו שירה אחר האמנה והקריעה.

וכשם שהן טהרו לבם ואמרו שירה שכן כתיב ויראו העם את ה' ויאמינו ואח"כ אז ישיר - כך צריך אדם לטהר לבו קודם שיתפלל.

מתוך עומק דברי חכמינו שבמדרש למדנו דבר גדול, והוא שהשירה מקבילה לתפלה – והאמונה מקבילה לטהרת הלב.

וכן שטהרת הלב היא הקדמה נפלאה לתפלה. ועוד דבר למדנו לדעת שטהרת הלב מושגת על ידי האמונה. ובעצם צריך לומר ביתר דיוק, שהאמונה היא הטהרה בעצמה.

וההוכחה הגדולה לכך היא, שהרי אמרו שעבודה זרה מטמאה, ע"י במסכת שבת פרק אמר רבי עקיבא, ועבודה זרה היא הכפירה במהותה, כאמרם חמורה עבודה זרה שכל המודה בה ככופר בכל התורה כולה, והרי שכפירה מתחברת עם טומאה, ואם כן ודאי שהאמונה היא הטהרה בעצמה.

ועדיין יש להתבונן יותר בעומק הדברים, כי לכאורה נדמה לנו שהאמונה היא דבר שאדם מוסיף ורוכש לעצמו, ואילו הטהרה נראית לנו – וכמדומה בצדק – שהיא רק שלילת הטומאה ולא תוספת כלשהי, ואם כך יש לשאול מה ענין אמונה לטהרה, ויותר היה מתאים לקשר אמונה לקדושה ולא לטהרה, לכאורה.

אולם מדברי חז"ל הללו יש להסיק הבנה חדשה לגמרי, שהאמונה אינה צריכה כי אם לשלול את טומאת הכפירה ותו לא. ושורש הדברים הוא, כי באמת מלא כל הארץ כבודו, וכבודו מלא עולם, ורק פעמים מסך של שטות הכפירה מבדיל בין שכל האדם ובין אור האמונה, וכאשר האדם זוכה לטהר הלב הוא רואה הדברים כהיותן, שהם כעצם השמים לטהור.

ובאמת הדברים מפורשים במקרא בפרשת ניצבים, שאין הכפירה כי אם שורש פורה ראש ולענה. והיינו סוג מסוים של חידקים, שמפיצים כפירה. וממילא אם רק זוכים להסיר החידקים, נשאר האמונה הזכה.

וכאשר ראתה השפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, הרי זה היה מפני שעל הים לא היה לחושך הכפירה מקום לחול, ולכן כל אחד יכול היה להצביע ולומר, זה קלי ואנהו. ומה שאין כן בדורו של יחזקאל על נהר כבר, ששם היה צריך לפתיחת ארובות השמים כדי לראות מראות אלקים. ומה נאמר אנו בדורינו שהחשך יכסה ארץ וערפל לאומים, ולא לנו נפתחו ארובות השמים, ונתקיים מקרא שכתוב והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העיור באפילה.

ואולם כאשר אנו מזכירין בכל יום בברכת אמת ויציב את קריעת ים סוף, זכור נזכור את רגעי הטוהר שחוו אבותינו ואמותינו, ונתפלל שנזכה לטהר ליבנו - לעבודת התפלה - באמת... אמן וכן יהי רצון.

פרחים לתורה / הרב ישראל חיים בלומנטל, מג"ש בכולל תורת מרדכי

כיצד מוכיחין?

הוכח תוכיח את עמיתך (יט, יז)

האם התוכחה יכולה להועיל? איך הדרך הנכונה להוכיח בלי לפגוע, וגם להשיג את המטרה הרצויה?

מאז היווסדה, היתה שכונת שערי חסד בירושלים שכונה של תורה ויראת שמים. בתי הכנסת שבה היו ועודם ספוגים תורה ותפילה, שוקקי חיים של קדושה בכל שעות היממה. רבה של השכונה, היה הגאון הרב יעקב משה חרל"פ זצ"ל.

בימים ההם, עבר היישוב הקטן בארץ ישראל טלטלות רבות. המצב העולמי הכללי, השלטון הבריטי וגזרותיו, השפל הכלכלי, ועוד... כל אלה ערערו את הקרקע מתחת רגליהם של בני ירושלים. במיוחד גדול היה החשש לבני הדור הצעיר, לבל יושפעו מן הרוח הזרה שנשבה מבחוץ. אולם הרוח היתה עזה, והיא סחפה צעירים רבים אל מחוץ לעולמה של תורה.

בנו של אחד התושבים, יהודי ירא שמים ובן תורה, השליך את לבושו המסורתי וגזז את פאותיו. לב ההורים נשבר, אך לא היה לאל ידם לעשות דבר. היו מהשכנים שדרשו מההורים להרחיק את הבן הסורר מהבית ומהשכונה. אך אלה, בעצה אחת עם הרב חרל"פ, החליטו להוסיף לקיים את הקשר עם בנם ולנסות להשפיע עליו. הבן הוסיף אפוא לחיות בשכונה, בהשילו מעליו את שאריות הסממנים שקשרו אותו למסורת. לאחר זמן התנדב ל'הגנה' ובמרוצת הזמן נעשה מפקד בכיר בארגון.

שבת אחת נודעוזה השכונה כולה: הצעיר נראה נוסע להנאתו, במכונית, ברחובות השכונה. מעולם לא העז איש לחלל כך שבת בפרהסייה ברחובות השכונה. היה זה בבחינת פריצת קו אדום. היו בשכונה קנאים, שהעניין העלה את חמתם. אלה הטיחו חרפות וגידופים על ראש הצעיר שחילל וביזה את כבוד השבת. אך הוא לא התרשם מן החרפות וגם לא מאיומים. להפך, נראה היה כי כל אלה רק הגבירו את רצונו להתגרות בתושבים ולהפגין את הכוז שהוא רוחש להם. קנאי השכונה כבר הודיעו כי בשבת הבאה לא יעבור המעשה בשתיקה.

עם התקרב השבת, נעשתה האווירה בשכונה טעונה. ברור היה לכל כי השבת הקרובה עומדת להיות שבת של פורענות. לא הועילו כל תחנוני ההורים על אוזני בנם. הוא היה נחוש ככוונתו לנסוע ברחובות השכונה גם בשבת הקרובה. בצר לו פנה האב שוב אל רב השכונה, לבקש עצה. הרב חרל"פ הקשיב בתשומת לב לדברי האב, והתעניין בעיסוקיו של הצעיר. "אמור לבנך כי אני מבקש לראותו ולשוחח עמו בענין חשוב", אמר לבסוף לאב. בהגיע האב לביתו סיפר לבנו על הזמנת הרב אולם הבן סירב ללכת. "יודע אני מראש את שברצונו לומר לי. אין לי

עניין בהטפות מוסר". ביומיים הבאים הוסיף האב להתחנן לפני בנו ללכת אל הרב, אך ללא הועיל.

השבת התקרבה, והבן עומד בסירובו. נותרו עוד כמה שעות עד השבת, והמתח באוויר גואה. כשדמעות בעיניו ניסה האב ניסיון אחרון לדבר על לב בנו: "אף אם לא תקבל את דברי הרב, עשה נא לי טובה ולך אליו. איך אראה את פניו בעוד כמה שעות בבית הכנסת כאשר אפילו לשוחח עמו לא הסכמת?". לבסוף הסכים הבן לתחנונים. "אל תטפח ציפיות", הדגיש קודם לכתו.

כשהגיע לבית הרב, זו היתה שעה קלה לפני שבת. הרב עדיין לא שב מהטבילה במקוה. להפתעתו הרבה קידמה אותו הרבנית במאור פנים ובחיוך. היא ביקשה ממנו להמתין לרב, ובינתיים פרסה לו מעוגת השבת הטרייה. לאחר כמה דקות הופיע הרב. על פניו נסוכה הארת השבת הממשמשת, וכולו אחוז הרהורי דבקות. בהבחינו בצעיר, רץ אליו מיד ולחץ את ידו בחמימות. "אני מתנצל על שהטרחתי אותך אליו בשעה דחוקה זו", התנצל, "סלח לי". לאחר הפתיחה הלבבית, אמר לו הרב: "שמעתי עליך דברים גדולים. נודע לי כי אתה מפקד חשוב ב'הגנה' ועוסק בהצלת חיי יהודים. יהיה חלקי עם מי שזכו להגן בגופם על עם ישראל. אין לשער את גודל המצווה שבידך, אולם אני מבקש לספר לך, כי יש כמה אנשים בשכונתנו שאינם מודעים למעשיך החשובים. הם אינם יודעים כי אתה עוסק במצווה כה חשובה, הדוחה גם את השבת. בשבת שעברת, סיפרו לי, נסעת במכוניתך בחוצות השכונה. ומן הסתם, כשיהודי נוסע בשבת, הרי זה משום פיקוח נפש. אם כך הדבר, הנסיעה מותרת ואף מצוה. אולם מי שאינם יודעים זאת, זוממים לפגוע בך, ואגב כך להפריע למלאכת הקודש שאתה עוסק בה. בקשתי אפוא ממך כי מחר, אם תצטרך שוב לנסוע בדחיפות כדי להגן על חיי יהודים, אנא הקש על דלתי והודע לי. אני אכנס עמך למכונית, ואסע עמך ברחובות השכונה. כך ידעו כולם שנסיעתך מותרת בשבת, ולא יפגעו בך ובעבודתך".

נכנסו הדברים הרכים לליבו של הצעיר, ומאותו יום לא נסע עוד בשבת ברחובות שערי חסד, והשקט והשלווה חזרו לשרור בשכונה.

*

מעשה בבחור ישיבה כשרוני מאוד, שהיה רגיל לקרא כל יום את העיתון היומי, וקרא את כל הידיעות בעיון רב, עד שהשקיע את ראשו ורובו בענייני הפוליטיקה בארץ ובעולם, ולכן לא הצליח להיות שקוע בלימוד כדבעי.

נודע הדבר לחזן איש. מכיון שהיתה לו היכרות עם הבחור, קרא לו ואמר: מכיון ששמעתי שאתה קורא בכל יום את העיתון, אנא, בא אלי וספר לי את החדשות בכל יום.

הבחור שמע את הבקשה ולא ידע מה לעשות עם עצמו, הוא הרגיש מאוד בזוי לעמוד מול

החזון איש שכל כולו תורה, ולהתחיל לספר לו את כל ההבלים הכתובים בעיתון...

אבל החזון איש לא ויתר לו, וכבר בבוקר המחרת שלח שליח לקרא לו שיבוא מיד כי הוא כבר מחכה לשמוע את החדשות...

כך הלך הבחור כמי שכפאו שד, וסיפר לו את החדשות בשפה רפה ופנים נפולות, עד שהרגיש בעצמו בזיון רב לקרא את העיתון ולעסוק בחדשות הכתובות שם, עד שיום אחד הזניח לגמרי את קריאת העיתון ושקע ראשו ורובו בלימוד הגמרא.

*

היה זה במיאמי שבארצות הברית של אמריקה. רב בית כנסת עמד על הדוכן בפני הקהל שהתכנס לרגל יום השנה לפטירת רבינו הגאון רבי ישראל מאיר הכהן זצ"ל, בעל החפץ חיים, ושרטט בפניהם קווים לדמותו הגדולה של החפץ חיים. לאחר שסיים פרק מנאומו, הרהר הנואם בינו לבין עצמו ושיתף את הקהל בהתלבטויותיו: ידוע לי סיפור מעניין ביותר על החפץ חיים, ובחפץ לב הייתי שוטחו בפניכם, אך לדאבוני ידוע לי רק חלקו הראשון, ובכל זאת, גם חצי סיפור על החפץ חיים הרי הוא עולם ומלואו ולפיכך אחלוק עמכם את הידוע לי.

מעשה בבחור שלמד בעיירה ראדן, בישיבתו של החפץ חיים, שלא עמד בפרץ ההשכלה שהכתה שמות ברבים, עד שנמצא כי אינו מקפיד על שמירת השבת ורובני הישיבה החליטו כי אין כל אפשרות להותירו בישיבה. מששמע זאת החפץ חיים, ביקש כי הבחור יכנס אליו טרם עזבו את הישיבה. פרש הנואם את ידיו והפטיר: עד כאן החלק הידוע לי. עבור ההמשך העלום ממני אני מוכן לשלם אלפי זהב וכסף, אם רק יגלו לי מה שוחח החפץ חיים עם הנער. וכל כך למה? מפני שעל פי עדות מהימנה שהגיעה לאזני, אותו נער לא הוסיף לחלל את השבת! אילו רק יכול הייתי לדעת את הדברים שאמר לו החפץ חיים... הנואם לא הבחין כי אחד היושבים באולם זע על כסאו באי נוחות. עם סיום הערב התפזרו האנשים לבתיהם, ובאולם הריק בלט איש מבוגר שנותר על כסאו, עיניו נעוצות אי שם, כולו שרעפים. הנואם התקרב אליו ושמע מפיו משפט שלא ציפה לו: אני הייתי אותו בחור.

אחר שנרגע האיש סיפר את שאירע בחדרו של הסבא קדישא: בחור צעיר הייתי, וכפי שאתה יודע, גם קל דעת. בכל מאורי בקשתי להמנע מן הפגישה המביכה עם החפץ חיים, אך לא היתה לי כל ברירה. נכנסתי לביתו, הוא היה אז כבר ישיש בן שמונים ומעלה. חשבתי כי יתחיל להוכיח אותי על מעללי. סיגריה בשבת! לתדהמתי הוא נטל את כף ידו, טמן אותה בין כפות ידיו ואפף אותה בחום וברגש שאין לו גבולות. אנו עומדים כך, עיניו נעצמו וידי בתוך ידיו, רגע קדוש, טמיר ומיוחד, החפץ חיים מתייחס אלי כאב לבנו יקירו. הוא פתח את עיניו וגיליתי כי דמעות טריות גדשו את עפעפיו הישישות, זלגו באיטיות על פניו הרכות, והכל בגללי... עודי תוהה באיזה עולם אני שרוי, נשמעה יבכה כבושה, רוויית צער:

"שאבעס...". החפץ חיים בוכה עלי. "שאבעס...". ידי בנות השמונים רטטו. עתה תפס את שתי ידי ובכה כאב הממאן להתנחם על לכתה של בתו יחידתו, "שאבעס... הייליקער שאבעס...", שבת הקדושה. אותה שעה זלגה דמעה אחת מפניו הקדושות ונטפה על כף ידו. האיש המבוגר פקח את עיניו, התנשם עמוקות והעביר בסילוודין את כף ידו. עד היום כשאני מהרהר במה שאירע אז, אני מסוגל לחוש את חומה של אותה דמעה קדושה.

זהו סיפור קדוש. אנחנו לא החפץ חיים. לצערנו. אם נחזיק למישהו את היד ונבכה... אך זכור נזכור, כי עבור כל ילד, האבא שלו הוא "הדמות" שאין בלתה, לא היתה ולא תהיה. אין צורך להמתין עד שיגדל ויתפכח... נצלו את השנים הרכות הללו כדי לטעת בקרבו ברוב רגש ואהבה את היסודות האיתנים עליהם אתם רוצים שישית את חייו. זו התוכחה הטובה והמועילה ביותר לכל נער בכל מצב שהוא.

*

יהודי בעל צורה נסע ברכבת התחתית בניו יורק. התיישב לידו צעיר פרוע תללים עטור עגילים: "כבודו רבאי, מבקש אני ברכה! בשבוע הבא אני מתחתן". "נו, שיהיה בשעה טובה. עם מי? ירחם השם. עם נערה גויה. חביב אדם שנברא בצלם, להבדיל הלאום אין משמעות בעיניו. והדת, ובכן, שניהם אינם דבקים בה.

חושך בעיניים. התפלל בליבו שה' ישים בפיו את הדברים הנכונים, ונענה. אמר: "שמע נא, אמנם אני רב וברכתי ברכה. אבל במה דברים אמורים? בשידוך רגיל. מרובים בו סיכויי ההצלחה, די בו בברכתי. אבל, הן תבין, כשבאים משני רקעים כה שונים. שני לאומים, שתי דתות. כדי שזה יצליח, נחוצה ברכה הרבה יותר חזקה, מצדיק גדול ומיוחד. בוא ואקחך אליו..."

החתן הבין, והסכים. אולי יסכים גם הצדיק לסדר לו קידושיך...

הביאו לפני רבו.

הרבי קיבל פניו בכזו אהבה. עוד בן יחיד של הבורא יתברך. בן אובר, אבל לא בן אבוד... שמע על החתונה המתעתדת, על הכלה בת הנכר. אולי אפשר לשכנעו שתתגייר. "מוטב שיאכלו בשר תמותות שחוטות ולא בשר נבלות" (קידושיך כא:). חקרו למשפחתו, וכהן הוא. גיורת אסורה לכהן...

התרגש הרבי, וקם מלוא קומתו. הצביע על הארונות גדושי הספרים, שהשתרעו מקיר לקיר, עד לתקרה. מאות מאות ספרים. כרכים גבוהים ונמוכים, רחבים ודקים, ישנים וחדשים, בכל מקצועות התורה. נגלה ונסתר, הלכה ופולפל, דרוש וחסידות. אמר בהתרגשות: "רואה אתה את הספרים הללו, זו טיפה בים האוצרות הרוחניים שלנו, אני בקי בכלם". ואז הצדיק התרגש, והוסיף:

יום יום אנו מתפללים שתבוא הגאולה, ויבנה בית המקדש, וכשיבנה, אתה תעבוד בו, ולא אני.

כי אתה כהן, ואני לא, ומעלה זו אתה מוכן להפסיד?!

הדברים היוצאים מן הלב נכנסו אל הלב. הבחור הבטיח לנתק את הקשר.

נמצאנו למדים מכל זה כיצד הדרך הנכונה להוכיח את הזולת ולהשיג תוצאות חיוביות.

שבת שלום ומבורך!

לתגובות: blu.israel@gmail.com

שבט ישראל / הרב ישראל פרידמן, רב קהילת טשארטקוב, מח"ס 'שבט ישראל', מאנשעסטער

חשיבות הפטרת מחר חודש

ראש חודש אייר הבא עלינו לטובה יחול ביום ראשון וביום שני, ועקב כך אין מפטירין הפטרת הפרשה אלא הפטרת "מחר חודש".

הנה לא מצינו שתיקנו כן כשהל יום טוב ביום ראשון שנקרא הפטרה מיוחדת מחמת היום המשמש ובא, וטעמא בעי במה חשוב כל כך יום זה של ערב ראש חודש והלא ערב ראש חודש אינו מעין המאורע ולמה ידחה הפטרת פרשת השבוע, ולא מצינו בספרי הלכה או במפרשים שיסבירו את זה, והוא דבר פלא.

רק בספר ארץ צבי (עה"ת עמ' רלט) מהגאון ר' צבי אריה פרומר הי"ד אב"ד קוזיגלוב, תמה על זה וז"ל "הענין שמפטירין מחר חודש בשבת שלמחרתו ר"ח משמע שיש איזה ענין ושינוי מהות ביום שלפני ר"ח ולא מצאנו כיוצא בו מחר שבת מחר יו"ט" וכתב לבאר ע"פ דרוש בשם האבני נזר, שלפי השיעור שהאדם מכיר שהוא חייב כך לפי שיעור זה יזכה לזכות וכדברי רש"י (ויצא ל, ו) עה"פ "דגני אלקים", "דגני וחייבני וזכני" דאם מכיר את ערכו השפל שאינו ראוי לישועה מזה עצמו תוכל לצמוח לו הישועה.

וכמו כן לענין ר"ח "חידוש הלבנה שהוא אחר מיעוט הלבנה בתכלית ומכוח המיעוט עצמו נצמח אחר כך חידוש הלבנה, ועל כן יום שמחרתו חודש הוא גם כן קצת יו"ט כי ביום זה הלבנה בתכלית המיעוט וכיון שהמיעוט גורם לחידוש הלבנה אחר כך, על כן הוא גם נחשב קצת יו"ט" עכ"ל.

ואולי יש לומר בדרך אחרת על פי דברי הגמרא ר"ה (כה). שרבינו הקדוש אמר לרבי חייא שיקדש החודש וישלח לו סימן שאכן קידש החודש ואמר לו מהו הסימן "ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקים". וביאר שם רש"י שדוד המלך נמשל ללבנה וכמ"ש (תהלים פט, לו) "אחת נשבעתי בקדשי אם לדוד אכזב, זרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש נגדי כירח יכון עולם". וכתב הרה"ק מברדיטשוב זי"ע בספרו קדושת לוי (דרוש לפסח) "יום טוב של פסח הוא נגד אברהם כידוע ושבועות נגד יצחק וסוכות נגד יעקב, וראש חודש נגד דוד ולכן אנו מזכירין במוסף דראש חודש ובשירי דוד עבדך וכו'. וזהו רמז בגמרא (ר"ה כה). זיל לעין טב וקדשא לי ירחא כו' ושלה ליה סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים".

ובספר תולדות יצחק בן לוי מהרה"ק ר' ישראל מפינקוב זי"ע (פר' ויחי) בנו של הרה"ק מברדיטשוב זי"ע גם הזכיר יסוד זה שר"ח כנגד דוד המלך והביא כן בשם האר"י ז"ל, ובזה ביאר שלכן צוה רבינו הקדוש לרבי חייא שילך דוקא **לעין טוב** לקדש שם הלבנה, שזה רמז לדוד המלך שהיה "טוב ראוי" ונאמר טוב עין הוא יבורך".

והנה סימן זה שאמר רבינו הקדוש לרבי חייא שישלח לו, היה בקשר למעשה שקרא בערב ראש חודש, והיינו שמבואר בגמרא שם שתמיד יש כ"ד שעות בין ראיית הלבנה הישנה ובין ראיית הלבנה החדשה, וקרא פעם שרבי חייא ראה הלבנה הישנה בתחלת הבוקר של יום עשרים ותשעה, ואם כן ידע שא"א שיופיע הלבנה החדשה כליל שלושים ונמצא שלא יהא שייך לקדשה ביום שלושים, "שקל קלא פתק ביה ואמר לאורתא בעינן לקדושי כן ואת קיימת הכא זיל איכסי", ומאחר שרבי חייא ראה הלבנה בבוקר של יום כ"ט אמר לו רבינו הקדוש שיסע משם לעין טוב בכדי שלא ירננו בני עירו שראו את הלבנה ביום כ"ט ואיך הוא מקדש החודש ביום שלושים, וע"ז צוה לו רבינו הקדוש שישלח לו לסימן דוד מלך ישראל חי וקיים.

ובמסורות הש"ס הביא גירסא בגמרא "שקל קלא פתק ביה ואמר לאורתא בעינן לקדושי כן ואת קיימת הכא, אזלא ואכסי", כלומר שהיה כאן מעשה ניסים שהלכה ונתכסת הלבנה, וכן איתא בירושלמי (פר' ב הל' ד) **"מיד איחבלע מן קומיו"**, שנעלם הלבנה מן הראייה.

ודברים נפלאים כתב המהרש"א (סנהדרין לח.) בביאור גמרא זו וז"ל בקיצור "א"ל רבי לר' חייא זיל לעין טוב וקדשיה ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים והכונה כמ"ש במדרשות (בראשית רבה טו, כו) שכמו שהלבנה אחר ט"ו יום שנתמלאה תתחיל לחסר כן היה מלכות בית דוד אחר שהיו מזרעו ט"ו מלכים נחסר המלכות בימי צדקיהו ולא נשאר לו רק ממשלה קצת ר"ג בבבל ונשיא בא"י, וכמו שהלבנה הולכת ומתחסרת ט"ו יום עד שתתחסר לגמרי ואחר כך מתחדשת באורה, כן אחר שתכלה ממשלת מלכות בית דוד לגמרי דאף ר"ג בבבל ונשיא בא"י יכלו, שוב יתחדש מלכותו, ולזה כוון שכיסוי הלבנה הוא סימן לרבי שהיה נשיא שיכלה נשיאותו לא רצה הוא לומר כן זיל איכסי רק על ידי רבי חייא, גם לא רצה הוא לקדשה ביום ל' כאלו היא מכוסה אז שזה סימן רע לנשיא, דאדרבה שכל עוד שאינו מתכסה הוא סימן טוב על הנשיאות שימשך.

ועל כן אמר לרבי חייא דלקדשיה אז ע"פ אותו הכיסוי שא"ל זיל איכסי, ולזה אמר ליה רבי שלח לי סימנא דוד מלך ישראל כו' ר"ל דאף שהכיסוי של הלבנה הוא סימן רע לנשיאות שיכלה הנה מצד אחר הוא סימנא טובא דדוד מלך ישראל חי וקיים שאחר שיכלה הנשיאות יתחדש מלכותו ויצמח קרן דוד וע"כ אמר זיל לעין טוב וקדשיה ע"ש סימן טוב".

(וז"ל המדרש בקיצור: החדש הזה לכם, עד שלא הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים ברמז הודיע להם שאין המלכות בא להם עד שלשים

דוד שנאמר החדש הזה לכם ראש חדשים, החדש שלשים יום ומלכות שלכם שלשים דוד הלבנה בראשון של ניסן מתחלת להאיר וכל שהיא הולכת מאירה עד ט"ו ימים ודסקוס שלה מתמלא ומט"ו עד שלשים אור שלה חסר, בשלושים אינה נראית כך ישראל ט"ו דוד מן אברהם ועד שלמה, ומשם התחילו המלכים פותחין והולכין (דה"א ג) ובן שלמה רחבעם ובן רחבעם אביה ובנו אסא יהושפט יהורם אחזיהו יואש אמציהו עזיה יותם אחז יחזקיה מנשה אמון יאשיהו יהויקים. כיון שבא צדקיהו דכתיב (ירמיה לב) **ואת עיני צדקיהו עור חסר אורה של לבנה**):

ובזה מבואר דברי הרמ"א (ס' תכו ס' ב) כתב "ונוהגין לומר (בקידוש לבנה) דוד מלך ישראל חי וקיים, שמלכותו נמשל ללבנה ועתיד להתחדש כמותה, וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא הקב"ה, דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה". ובביאור הלכה שם כתב "ונוהגין לומר דוד מלך וכו' - עיין בפר"ח שכתב שיש לזה סמך מפרק ב' דר"ה דאמר ליה רבי לרבי חייא זיל לעין טוב וקדשיה לירחא ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל וכו' וע"ש בפירש"י":

ואיתא בספר אהבת שלום (לר"ח אדר שני) וז"ל "הנה כתיב (שמואל א כ יח-כה) ויאמר לו יהונתן מחר חודש ונפקדת כי יפקד מושבך וגו', ויפקד מקום דוד, פירוש שבראש חודש יש פקידה למלכות בית דוד, כי פסוק זה נאמר בתחילת חודש ובתחילת החודש הוא מילוי הלבנה, ורומז למלכות בית דוד שלא נמשכה רק ט"ו דורות נגד ט"ו יום של מילוי הלבנה (שמות רבה טו כו)":

ומעתה מבואר שהתחדשות החודש היא סימן להתחדשות מלכות דוד שנמשל ללבנה, ולכן דייקא בערב ראש חודש שאז היא הזמן שהלבנה מתחסרת לגמרי וא"א לראות הלבנה, דייקא אז אנו קוראים הפטרת מחר חודש שבו נאמר שדוד המלך הוצרך להסתיר את עצמו **"ויפקד מקום דוד"**, ולחזק את עצמינו בימי הגלות דאע"פ שעדיין לא זכינו שנתקיים "הקם מלכות דוד ושלמה" אבל אנו בטוחים שכמו "וללבנה אמר שתתחדש, עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו", כן אנו מבקשים שנזכה בקרוב להתחדש כמותה.

ובזה יש לפרש המשך הגמרא בר"ה שם "תנו רבנן פעם אחת נתקשרו שמים בעבים ונראית דמות לבנה בעשרים ותשעה לחדש כסבורים העם לומר ראש חדש ובקשו בית דין לקדשו אמר להם רבן גמליאל כך מקובלני מבית אבי אבא אין חדושה של לבנה פחותה מעשרים ותשעה יום ומחצה ושני שלישי שעה ושבעים ושלשה חלקים, ואותו היום מתה אמו של בן זוא והספידה רבן גמליאל הספד גדול, לא מפני שראויה לכך אלא כדי שידעו העם שלא קידשו בית דין את החדש": ובשפתי חכמים ביאר "לא מפני שראויה לכך" כלומר שלא הרבה בשבחיה, אלא שהרבה לדרוש בדברי תורה.

והנה אדם זה הנקרא "בן זוא" לא מופיע עוד הפעם בש"ס ולא במדרש, ולא נודע מיהו (ובהג'

יד אליהו מהגאון ר' אליהו שולזינגר זצ"ל כתב אולי הוא בר זוא המוזכר בירושלמי פ"ו דב"ק ה"ז) אבל לפי המדרש והמהרש"א הנ"ל שכיסוי הלבנה היא סימן שיכלה נשיאות מלכות דוד אחרי ט"ו דורות, ורבן גמליאל רצה להוכיח לכולם שלא היה יום ההוא ראש חודש אלא ערב ראש חודש ועוד לא נראתה הלבנה החדשה, יש לומר שלזה הדגיש הגמרא שרבן גמליאל בא להספיד דייקא אמו של בן זוא, ששמו בגימטריא ט"ו, שביקש שנזכה שיקויים בנו "נא הקם מלכות דוד ושלמה בעטרה ששעטרה לו אמו". (ויש לציין שהשם "זוא" כבר מוזכר בספר דברי הימים א (פרק' ב, לג) מבני שבט יהודה).

ובזה מבואר למה תיקנו הפטרה לשבת ערב ראש חודש דייקא, ולא תיקנו הפטרה לשבת ערב יום טוב או ליום טוב שחל ערב שבת, ורק בערב ראש חודש שחל בשבת מצינו חשיבות זה שיש ליום זה הפטרה מיוחדת ואנו דוחין הפטרת הפרשה. ונראה הביאור כנ"ל, שכיום זה שבו מתחסרת הלבנה לגמרי וא"א לראותה, אז ביותר צריכים אנו לחזק את עצמינו לעשות "סימנא טובא דוד מלך ישראל חי וקיים שאחר שיכלה הנשיאות יתחדש מלכותו ויצמח קרן דוד" (כלשון המהרש"א הנ"ל) דאע"פ שעבר הרבה מאורעות ואיומים על חיי דוד המלך וכמו שקוראים בהפטרה "ויסתר דוד בשדה" ויחר שאף שאול וכו' ועתה שלח וקח אותו אלי כי בן מות הוא" וידע יהונתן כי כלה היא מעם אביו להמית את דוד" וכו' בסופו של דבר נתקיים דוד מלך ישראל חי וקיים, כן יש לנו לבטוח בסימן זה דאע"פ שכלל ישראל הנמשל ללבנה מתחסרת ועדיין לא נתחדש אורה כבראשונה, בקרוב נזכה ש"את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך" בב"א.

תא שמע / הרב שמעון גרינפעלד, הר יונה

איסור אכילה ושתיה קודם התפלה

לא תאכלו על הדם (יט, כו)

איתא בגמ' (ברכות י:), ואמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב, מאי דכתיב 'לא תאכלו על הדם', לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם. אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן אמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב, כל האוכל ושותה ואחר כך מתפלל, עליו הכתוב אומר 'ואותי השלכת אחרי גויך' אל תקרי גויך אלא גאיך, אמר הקדוש ברוך הוא, לאחר שנתגאה זה קבל עליו מלכות שמים.

וכן נפסק להלכה בשו"ע (סימן פט סעיף ג) 'אסור לו להתעסק בצרכיו, או לילך לדוך, עד שיתפלל תפלת יי"ח... ולא לאכול ולא לשתות, אבל מים מותר לשתות קודם תפלה... וכן אוכלים ומשקין לרפואה, מותר'.

שתית מים וכן אכילה לרפואה אין בו משום גאות

והטעם שמותר לשתות מים קודם התפלה כתב הטור והבית יוסף בשם אבי העזרי, דלא שייך

גאות בשתיית מים, ובגמ' מבואר דהאיסור הוא להתפלל לאחר שנתגאה, ובמים לא שייך כן. ועי' בית יוסף שלמד מהר"י אבוהב גם לאוכל ושותה לצורך רפואה דלא שייך בזה גאות ודינו כמו מים.

ומבואר מזה דבמים וכן לרפואה לא שייך גאות כלל, ואינו בכלל האיסור לטעום קודם התפלה, ולא עוד אלא הוסיף בביאור הלכה (ד"ה וכן) בשם הפר"ח והפמ"ג, דאפילו יכול לאכלם אחר התפלה, גם כן מותר לאכלם קודם התפלה, כיון שמתכוון לרפואה אין זה בכלל האיסור כלל.

ביאור הלכה: האוכל לרפואה יקרא קר"ש

ומעתה צ"ב מה שכתב בביאור הלכה (ד"ה ולא לאכול) דנפקא מינה בין שני הפוסקים שנאמרו בגמ', דמקרא 'לא תאכלו על הדם' נלמד דאסור לטעום עד שיתפלל, אבל 'ואותי השלכת אחר גויך' לא מוכח רק דאסור קודם קריאת שמע שהוא קבלת עול מלכות שמים כמבואר בגמ', לכן מסיק דמי שצריך לאכול לרפואה, יקדים עכ"פ קריאת שמע קודם האכילה כדי לצאת ידי טעם זה. ולכאורה צ"ע דלהמבואר בדברי הפוסקים באכילה משום רפואה אין בו משום גאות כלל, ואם כן מה מקום להצריך קריאת שמע קודם אכילה זו.

ובשלמא מה שכתב במשנה ברורה (ס"ק כב) להקל בשתיית קאווע וטייא ועלה קאמר שטוב שיקרא קר"ש מקודם, כי הנהו משקים לא ברור ההיתר לשותותם כ"כ, לכן כתב דעדיף עכ"פ לצאת ידי טעם זה על ידי שיקרא קריאת שמע מקודם, אבל באכילה לצורך רפואה הלא אין בו שום איסור, ואמאי יש להקדים קריאת שמע קודם אכילתם.

לא תאכלו על הדם' היינו אכילה דווקא

ונראה ליישב, דהנה הקשה הפרי מגדים, האיך כתבו הפוסקים להתיר כל היכא דליכא משום גאות כגון שתיית מים או אכילה לרפואה, הלא בגמ' יליף לדין זה גם מפסוק אחר 'לא תאכלו על הדם' דבזה לא תליא בגאות כלל, וז"ל (א"א ס"ק יב), 'מה שכתב אל תקרי גויך אלא גאיך, להתיר מים ורפואה, וקרא דלא תאכלו על הדם מאי איכא למימר, אלא דמדרבנן הוא'.

אלא דבאמת ייפלא מדוע הוצרכו בגמ' לשני לימודים לדין זה שלא לאכול קודם התפלה. אכן כתב בשו"ת כנף רננה (סימן א) דבקרא קמא 'לא תאכלו על הדם' לא נכלל רק אכילה ולא שתייה, וכן אמרו בגמ' 'לא תאכלו קודם שתתפללו', אכילה בלבד במשמע, ורק מפסוק השני 'ואותי השלכת אחר גויך' נלמד לאסור אף שתייה כיון שהכל בכלל גאות. וראה גם שו"ת קרן לדוד (סימן כא אות א) שנתעורר בזה.

איסור אכילה קודם התפלה - ואיסור תפלה לאחר אכילה

וטעם הדבר הוא, דאיסור 'לא תאכלו על הדם' קאי על האכילה שאסור לאכול קודם שמתפלל, משא"כ הפסוק 'ואותי השלכת אחר גויך' לאחר שנתגאה זה קיבל עליו מלכות שמים, היינו פגם בתפלה שמתפלל אחר האכילה, ואינו מתייחס אל

פעולת האכילה אלא התפלה שבא לאחר האכילה אינו כדבעי.

ולכן כלפי איסור האכילה לא נאמר איסור זה רק באכילה שהוא מעשה גמור, ואף טעימה בעלמא, מכל מקום הוא קבע יותר משתיה ולכן נאסר קודם התפלה, אבל שתיה שהוא עראי בעלמא לא נאסר מצד מעשה האכילה, אבל מאידך יש איסור להתפלל אחר שנתגאה, ובוזה לא שאני באיזה אופן נתגאה, ואף בשתייה שייך גאות דאיכא פגם בתפלה שלאחריה, ולכן שייך האיסור אף בשתייה.

ולפי זה אה"נ בשתייה מן הראוי דניול בתר גאות, אבל באכילה דאסור מקרא דלא תאכלו על הדם, בזה לא תליא בגאות כלל, ובשלמא האבי עזרי שהתיר לשותות מים מטעם שאין במים משום גאות, אתי שפיר דאיירי בשתייה דאסור רק מקרא דואותי השלכת, אבל מהר"י אבוהב שלמד מינה גם לאוכל לרפואה, זאת מנין לו לומר דתליא בגאות דווקא.

לצורך רפואה אין איסור אכילה קודם התפלה

ולזה התיירו דמדרבנן הוא, והיינו דלצורך רפואה מסתבר דלא אסרו רבנן אף לטעם הראשון דלא תאכלו על הדם, ולא הוצרך מהר"י אבוהב לדמות למים אלא לטעם דואותי השלכת דלא נימא דעכ"פ נתגאה ואיך יתפלל אחר כך, לזה קאמר דאין באכילה לרפואה משום גאות.

והנה הרמב"ם (פ"ו ה"ד) לא כתב הך קולא דשתיית מים, ונקטו הפרי חדש וערוך השלחן (סעיף כג) ועוד אחרונים דלא סבירא להקל בשתיית מים, אלא דמכל מקום כתב (פ"ה ה"ב) דהרעב והצמא בכלל החולים, הרי דפשיטא ליה דאכילה ושתייה לרפואה אינו בכלל האיסור אף דשתיית מים אסור לדעתו, הרי דבאכילה לרפואה איכא סברא פשיטא להקל.

אלא דלדעת הרמב"ם אין כאן רק איסור אחד לאכול קודם התפלה הכוללת לדעת הרמב"ם הן אכילה והן שתייה, ולכן לא מהני הא דאין במים משום גאות, אבל מהר"י אבוהב אזיל לשיטת אבי העזרי שהתיר במים משום גאות, שמע מינה דאיכא שתי גדרים כמו שנתבאר, אכילה קודם התפלה דהיינו אכילה ולא שתייה, ותפלה לאחר אכילה הכוללת גם שתייה אלא דתליא בגאות, ולזה מדמה גם אכילה לרפואה שאין בו אף משום גאות.

באכילה לרפואה יש להחמיר שיש בו משום גאות טפי ממים

ומעתה מה שהקיל המחבר באכילה לרפואה אינו דווקא מסברת מהר"י אבוהב, דזה אף להרמב"ם מותר, אלא דלהרמב"ם לא מצינו גדר גאות כלל, אבל לאבי העזרי דואותי השלכת הוא איסור נוסף, אלא שחידש מהר"י אבוהב דמי למים שאין בו משום גאות, על זה כתב הביאור הלכה דנכון להחמיר שיש בזה משום גאות, ולקרות קריאת שמע קודם האכילה.

ומטעם זה אף שהקיל המשנה ברורה בשתיית קאווע וטייא משום כוונת התפלה, אבל כיון דבשתייה איירי הלא אין בזה משום לא תאכלו על

הדם ולא אסור רק לטעם דואותי השלכת, על כן כתב דטוב שיקרא קריאת שמע קודם, דשוב אין בו אף משום 'ואותי השלכת' שמקבל מלכות שמים קודם השתייה.

תובנות / הרב נחמן דרקסלר

את שבתותי תשמרו

"אַתְּ שִׁבְתֵּי תִשְׁמְרוּ וּמִקֻּדְשֵׁי תִירָאוּ אֲנִי ה'" (יט, ל) וברש"י: "ומקדשי תיראו - לא יכנס בהר הבית לא במקלו ולא במנעלו ובאפונדתו ובאבק שעל רגליו. ואף על פי שאני מזהירכם על המקדש, את שבתותי תשמורו אין בנין בית המקדש דוחה שבת".

הנה יכול מאוד להיות שכיבוד שאנו מכבדים את המקדש לא יכנס וכו' באבק שעל רגליו, הוא גם רמז לכיבוד שאנו מצוים לכבד את יום קדשנו - השבת. דהרי כבוד השבת נשנה בנביאים, והרי הוא כמכבד את המלך, כמוש"כ הרמב"ם על המתעטף בערב שבת ומקבל פני השבת כעבד המקבל פני המלך, ובכל סעודה אומרים אנו "אתקינו סעודתא דמלכא", וצדיקים הפליגו בקרבת האדם למלכו ביום הש"ק והמשילו את הדבר שביום זה המלך מכניס את עבדו להיכלו. לכן לא את השבת אנו מכבדים אלא את זה שציווה על השבת, ואנו מכבדים את יום זה בכסות נקיה במצעים ומפה ונר דולק כי אנו מכבדים את השכינה השורה, ממש כמו שמכבדים את המקדש, כי הם כהדדי שבשניהם השכינה שורה, ולכן לא מתאבלים על המקדש בשבת, ואוהבי ה' המחכים בבנין אריאל ביום השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל - משום שהשכינה ביום זה לא בגלותא ובאלמנותא.

בערב שבת מצווה לרחוץ בחמין (שו"ע סי' ר"ס) כדי לנקות את גופנו ובוזה אנו מכבדים את המלך שאנו נכנסים ליום קודשו נקיים מכל רבב.

הגמ' ביבמות (מו:): מצטטת את הפסוק "לך אל העם וקדשתו וכבסו שמלותם", ומנסה להביא ראיה מפסוק הנ"ל שהיו צריכים טבילה לפני מתן תורה, וכמו"כ גר יצטרך טבילה לגירותו וכו' עי"ש, והגמ' אומרת בהמשך שאולי הכיבוס הוא לא היה לטבילה אלא לנקוץ - "ודלמא לנקיות בעלמא", וברש"י: "ההוא כיבוס לאו משום טומאה הוה דלטעון טבילה מק"ו אלא שיהיו בגדיהם לבנים והגונים לקבל פני שכינה", וחזוין מהכא שהדרך הראויה לקבל פני השכינה היא בבגדים לבנים והגונים.

אבל נראה שאדם המקבל פני השכינה במקדש, או בש"ק ויו"ט, ודואג אך ורק לבגדיו ולא לנשמתו אולי הוא חפץ בעיקר אבל את עיקר העקרים השליך מידו, דהרי נאמר בספח"ק שהלבוש רומז לנשמה, ומובא בכמה מהספרים כך בהזכירם את הפסוק "כָּכָל עַת יְהִי כְגֹדְדִי לְבָנִים וְשָׂמֵן עַל רֵאשָׁי אֶל יְחֶסֶר" (קהלת ט, ח) שבכל עת הבגדים - שהם הלבוש לנשמה יהיו נקיים וזכים. ואם הגוף צריך להיות נקי עאכו"כ הנשמה צריכה וחיבת להיות נקיה בקבלתה פני השכינה במקדש או בשבת, ולא מפני קדושת המקדש והשבת גופא אלא מחמת קדושת השכינה

היורדת שירדה במקדש, ועתה היא יורדת בשבת לבתי ישראל, וכמו שמחויבים לרחוץ בחמין את הגוף, כך מחויבים לרחוץ את הנשמה, שתהיה זכה וברה טרם תפוס עלינו שבת המלכה כדי שיהיה לה מקום מכובד לדור, וכדי שנוכל לעבוד את ה' גם לאחר צאתה ומיני מתברכין כל שיתא יומין.

חינוך

חינוך בפרשה / הרב יחיאל מיכל מונרוביץ

שונא 'מתנות' יחיה!

'כותרת' מעידה על הנושאים המרכזיים שיבואו אחריה. פרשתנו פותחת בהכרזה: קְדָשִׁים תִּהְיוּ! וממשיכה ללמד איך ובמה נהיה קדושים. ואכן, "רוב גופי תורה תלויים בה" כדברי חז"ל, והם: הרחקה מעבירה, גרדי צניעות, שבת ומועדי קודש, מדיני מקדש וקרבת, היבדלות מחוקי הגוים, מצות התלויות בארץ, ויסודות חסד ואהבת הבריות.

בימי ספירת העומר משתדלים בתיקון המידות, ונוהגין אבלות לזכר תלמידי רבי עקיבא שמתו על שלא נהגו כבוד זה לזה. כהורים ואנשי חינוך נזכור תמיד כי תורה ודעה אנו מלמדים ע"י הוראה ומסירה, ואילו מידות טובות והליכות מתוקנות מלמדים ע"י הנחיה. בנינו רואים אותנו ומתחקים אחרינו. **המעשים** שלנו הם שנחזקים בלבבם.

נער צעיר הייתי, בחור ישיבה קטנה. ישבתי ושוחחתי עם המשגיח ז"ל בחצר השטיבל'. אברך התייצב ובקול גדול החל לעלוב בו פגין 'חשבון' שהיה ביניהם. כתלמיד נתכרמנו פני מול רבי שכבודו מושפל ונרמס. הלה פנה לדרכו ואני נותרתי 'משותק'. והנה, ראיתי כי פני המשגיח שלווים! הוא פתח והסביר לי "מילים שמוטחות לך דומות למתנה שמוגשת לך. כשמעניקים לך מתנה - אם אתה חפץ בה אתה מקבלה, ואם לאו - אינך מקבלה. ולמי שייכת המתנה? אם קיבלת אותה - היא שלך. ואם דחית אותה - היא נשארת של הנותן. כך בדיוק במילות רעות ועלבונות! כשהחלטתי 'לא לקבל' אותן - הן בכלל לא שלי! הדיבורים הפוגעניים נותרו ברשותו! הם הבעיה שלו!"

כעבור קרוב ל-40 שנה אני משחזר את אותם הרגעים. הוא היה רבני שלי. למדתי ממנו המון, הנחיל לי מפתח זהב לחיים. יתכן ובצעירותי לא פרשתיו נכון, אולי חשבתיו לחלש, ובהתבוננות לאחר - הוא היה גיבור! הוא לא דרש ממני, תלמידו, "להוכיח נאמנות ולהגן על כבודו", ואילו עשה כך היה הוא מועיל בשליחותו! הוא לא התמנה למשרה בשביל 'כבוד', אלא להורות לנו הדרך נלך בה, ואת זאת עשה 'כבוד'.

ככל שאנו מתמלאים בתוכן, שואפים לריבוי תורה ודעת ומשקיעים בפיתוח עצמי, כך נזכה להתעלות במידות, ונוכל לדחות באדיבות "מתנות" שונות שמוגשות לנו, וכשאין אנו מקבלים אותן, הרי שה'קושי' בכלל לא שלנו!

בפתח תקוה לשעתיים, ובערב אני לומד עם החברותא הקבועה בבני ברק את הדרש היומי...

בקיזור, אצלי 'אין מצב' להיות בלי האוטו אפילו שעה אחת. האוטו הוא לא רק כמו הרגליים אצלי, אלא כלי העבודה שבלעדיו אני לא יכול אפילו לדמיין איך החיים שלי יראו.

נכנסתי לרכב במצב רוח מעולה, לאחר שהבאתי את הבן לחיידר ואת הבנות הקטנות לגן, התפללתי שחרית בשטיבל הקבוע שלי, עניתי את ה'ברכו' האחרון, ולמרות שיודעי דבר טוענים כי 'עלינו לשבח' היא לא תפילת הדרך, מצאתי את עצמי מתניע את האוטו כאשר שפתי ממלמלות את הפסוק 'ויהי ה' למלך על כל הארץ'.

מה אני יכול לעשות, מיהרתי. על השולחן במשרד חיכה לי גל של עבודה. גל? ים!

הספקתי לנסוע בדיוק שני רחובות, כאשר מונית הגיעה מאחורי. עד היום אינני יודע מה בדיוק קרה שם באותו בוקר. הייתי צריך לעשות פרסה ונהג המונית, לא הבחין, או שהוא מיהר, עד היום הענין נתון לויכוח. מכל מקום, אני 'שברתי שמאלה' והמונית פתאום נתקעה בי במלוא העוצמה.

ברוך ה', אפילו לא נשרטתי. רק הייתי קצת בהלם. האוטו? זה כבר סיפור שונה לגמרי, הוא קיבל מכה הגונה שקימטה את צד המכונית בצורה מכוערת.

ההלם שלי העמיק כשגיליתי כי המונית לעומתי נמצאת במצב הרבה יותר גרוע ונראית כמו אקורדיון. גם נהג המונית יצא בחסדי שמים ללא פגע, אבל הוא השתולל מזעם וטען כי אני אשם.

שוטר הגיע למקום עם ניידת וסירנה עוד בטרם הספקתי לומר 'פוליס', וגילה עיונות כלפי וסימפטיה גלויה לעבר נהג המונית. "בודאי שאתה אשם" אמר בפסקנות, ולפני שקלטתי מהיכן זה נוחת עלי הכריז "אני עושה לך שלילת רשיון!"

"מה?!" חשבתי שלא שמעתי טוב.

השוטר חזר על דבריו באיטיות ומתוך שמחה לאיד. רשם לי דו"ח מפורט עם כמה העתקים, והודיע לי חגיגתי כי רישיוני יישלל לתקופה בת שלושה חודשים.

למראה יבבותי והיאוש הנורא שהחל לשאוג מגרוני, התרכך נציג החוק, והסכים לתת לי ארכה בת תשעה חודשים עד למימוש השלילה. "אבל לא יעזור לך כלום. בעוד תשעה חודשים רישיוןך יישלל, אתה חייב ללמוד על בשרך את הלקח".

קהל קטן התאסף סביבנו. הרבה מן הצופים טענו כי השוטר היה חד צדדי וגילה נטייה ברורה ובלתי מוסברת לנהג המונית. מה גם שחלק מהם ראו בבירור שאני כן נתתי איתות עם הווניקר לפני שהתחלתי את סיבוב הפרסה, ולא כפי שטענו נהג המונית והשוטר.

חזרתי הביתה ושכחתי מהענין. תשעה חודשים? ילד שלם, בריה חדשה בעולמו של הקב"ה יכולה להיוולד בתשעה חודשים.

מסופר על תלמיד שבא לפני רבו, צדיק בדורות הראשונים, והתלונן שפלוגי יורד לחייו, והוא מאוד שבור ופגוע. ביקש הרבי להביא לו כוס מים ושקיק מלח. ערבב הרבי כפית מלח בכוס המים ונתן לתלמיד לטעום. "אוי! מלוח!" יצאו יחדיו לטייל בשדה, וביד הרבי שקית המלח. בבואם לאגם הגדול והצלול, הטיל לתוכו הרבי כפית מלח. הוא ביקש מתלמידו לטעום ממי האגם. "המים טעימים ורעננים!" הכריז התלמיד. "אמור נא, מה למדת?" אמר לו הרבי. התבונן התלמיד והשיב "בכוס הקטן יש מעט מים, ולכן המלח מורגש. באגם הגדול יש מים רבים, ולכן המלח כלל לא מורגש". ענה הרבי "הרי פתרון בעייתך! תגדיל את הפיקל הנפשי שלך, תתמלא בטוב ובכך לא תחוש כל רע!"

כאשר נדבר עם תלמידינו על 'מידות ודרך ארץ' נזכור כי בינינו פער גילאים, אנו רואים את החיים בזוויות שונות, ולא תמיד מבינים זה את זה. כשהם רואים אותנו ברגעי התמודדות, עוקבים אחר תגובותינו 'בשעת מעשה', הם מפנימים את המסר וקונים קנייני נצח. יראו וילמדו - ויתור, סבלנות, הכנעה, איפוק, עין טובה ואהבת חיים, ועוד.

סיפר לי ידיד שבילדותו השתובבו הוא וחבריו באחת ההפסקות. 'בתוך צחוק' הם הטילו ספל מלא מים לתוך 'תא שירותים' מלמעלה, והמתנינו לראות את חברם יוצא רטוב כל-כולו. לאחר כמה רגעים יצא נוטף מים - מחנך בכיר! הוא התקדם לכיור הנטילה ועיניו מושפלות כדי לא לראות מי ומי ידיהם במעל! מסיים ידידי: "אינני זוכר איזו גמרא לפקדנו וכמה פרקים סיימנו בכיתתו. אך מרבה זה למדתי הכי-הרבה מכל המחנכים שהיו לי בתלמוד תורה!"

לא תִּשְׁנָא אֶת אֲחִיךָ בְּלִבְךָ... וְלֹא תִשָּׂא עֵלְיוֹ חֶטְא, פירש הרשב"ם שאין לנו לשאת כעס ושנאה בלב. הללו דומים לסלע גדול. כאשר אדם נושא על גבו סלע, הוא נעשה שחוח וכואב. כך גם הנושא 'סלע' בליבו. נקל על חיינו! נסלח ונשכח. נזקוף קומתנו מתוך שמחה ואהבת הבריות. נדחה באדיבות 'מתנות' מיותרות... נחיה טוב!

בהצלחה במלאכת הקודש!

סיפור

סיפור לשבת / הסופר הרב יאיר וינשטוק

אחד ממיליון

זה היה יום כל כך יפה. השמש זרחה, הציפורים צייצו, הילדים המתוקים חייכו לקראתי בבוקר כשהערתי אותם לקראת יום הלימודים. הכל נראה מבטיח ומלא תקווה, ואני לא יכולתי לתאר לעצמי כי את היום הזה אסיים בצורה שונה לחלוטין, בלי רשיון!...

ראשית, אני חייב הסבר לקוראים הנכבדים. עבודתי מחייבת אותי להשתמש כל הזמן ברכיבי הפרטי, ואם כל נהג חולה-הגה יודע כי בלי האוטו, הוא ממש כמו בלי רגליים להבדיל, רח"ל. אצלי המצב חריף עוד פי כמה וכמה. אני גר בבית שמש ומתנייד בכל בוקר לביתר, ומביתר אני ממחר לירושלים, ואחרי הצהריים אני חייב להיות

אבל המחשב במטה המשטרה לא שכח...

בהגיע היום מגיעה אל ביתי מעטפה ועליה מוטבע סמל לא מרנין במיוחד, במכתב המצורף למעטפה אני מוזהר כי עלי להתייצב בתחנת המשטרה בבית שמש עד ליום זה וזה ולהפקיד שם את רישונו.

עם המשטרה לא מתחילים. גם לא חלמתי להגיש ערעור כאשר נגדי עומדות עדויות של שני עדים. על פי שנים עדים יקום דבר...

הפקדתי את הרישיון בידי שוטר פלוני בתחנת המשטרה, ויצאתי לדרכי ברגל. "להתראות בעוד שלושה חודשים" לחשתי לכרטיס הפלסטיק עליו מוטבעת תמונתי הצבעונית. לא העליתי לרגע אחד במחשבותי כי לא כך בדיוק יתנהלו הדברים.

לא אומר שחיי הפכו לגיהנום. לא צריך להגזים. אבל החיים שלי בהחלט הפכו לסיוט אחד גדול. פתאום למדתי לדעת כמה קשה לנסוע בתחבורה ציבורית. התחלתי להכיר מחדש את כל המדרכות השכוחות בבית שמש ובירושלים. עצרתי מוניות בלי חשבון והלכתי המון ברגל, ונרשמתי לי איחורים בכל מקום.

התרגלתי. לכל דבר מתרגלים. השאלה היא רק כמה זמן זה לוקח.

ואז צצה הנסיעה לבלגיה.

*

שכחתי לציין כי אני יליד בלגיה. ומפעם לפעם אני חייב לנסוע למולדתי הישנה לכל מיני סידורים ומטלות. והעיקר, ביקור בבית ההורים שיחיו והזדמנות לקיים מצות כיבוד אב ואם מדאורייתא.

הפעם, בניגוד לרוב נסיעותי, כאשר אני מגיע לבלגיה לשבוע בגפי, החלטנו אני וזוגתי שתחיה לנסוע בהרכב מלא, עם כל המשפחה. בעיקר מפני שהדבר היה בחודש אב, כולם בחופש וזו הזדמנות טובה לשלב בצרכים הפרטיים שלי גם ביקור משפחתי, ולשמה את ההורים שיראו את נכדיהם האהובים.

דיברתי עם יואב, חברי הטוב המתגורר בביתר, וסיכמנו שכיון והאוטו שלי בין כה וכה מושבת, ניסע ביחד עם ההונדה שלי לנמל התעופה ואח"כ הוא יחזיק ברכבי למשך חודש. זה נהנה וזה לא חסר.

הכל היה מחושב, רק בעיה אחת קטנה לא לקחנו בחשבון. במקום שהוא ינהג בדרך לנמל התעופה, אני ישבתי ליד ההגה. אני מודה ומתוודה שזו היתה פזיזות וחוסר מחשבה מספקת. אבל אלו הן העובדות הישנות.

נסעתי עם המשפחה מבית שמש לביתר, שם עלה יואב לרכב, ומביתר נסענו הישר לנמל התעופה. כיון שאני כבר ישבתי ליד ההגה, המשכתי לשבת שם, ויואב לידי. מה כבר יכול להיות. עוד נסיעה אחת קטנה וזהו.

נסענו מהר, המטוס בנמל התעופה מחכה.

"נהג ההונדה עצור בצד."

הרמקול הזה מתכוון אלי? עיגולים שחורים צפו מול עיני וידי החלו רוקדות על ההגה ריקודי הורה סוערים.

כן, המכונית הקטנה עם לוחיות הרישוי האדומות והכוכב הכחול שיש "מ" במרכזו בהחלט משרדת אלי. עם רמקול לא ידידותי.

פני החווירו כפניו של נפטר, בר מינן. מה פתאום הוא החליט להתביית עלי, כתוב על המצח שלי שאני נוסע בשלילה? בקושי הצלחתי להחנות את האוטו בצד. השוטר יורד לו בניחוח ואניגש אלי.

"רישיונות בבקשה!"

"מה עשיתי?" ניסיתי להיתמם.

"רישיונות בבקשה" חוזר השוטר על דבריו כמו דיסק מקולקל.

נתתי לו את רישיונות האוטו והראיתי לו את הכיטוחים. הכל היה דווקא בסדר גמור. האוטו עבר טסט בזמן והוא מוחזק בידי כחוק.

רק פרט אחד קטן היה חסר.

"ואיפה הרישיון שלך, אדוני הנהג?"

אני חושב שכוס חלב היתה פחות לבנה מהפנים שלי. כך הרגשתי באותו רגע.

"אין לי" מלמלתי. "אני בשלילה".

השוטר התלקח כמו מדורת ל"ג בעומר.

"אתה נוהג בשלילה! אהה" סינן מבין שיניו. "טוב, תבוא אתי בבקשה לתחנת המשטרה. אתה עצור והאוטו מוחזק לחדש ימים".

במושב האחורי פרצו יללות מפי הטיפ. "אנחנו בדרך לנמל התעופה" ניסתה רעייתי להסביר ללובש המדים. "יש לנו טיסה לבלגיה בעוד שלוש שעות" היא נפנפה לעברו עם הכרטיסים כדי להוכיח את אמיתות דבריה.

אך השוטר היה קשוח כפלדה. "חוק זה חוק" ענה בחדות, "אתם באים אתי כעת לתחנת המשטרה".

הובלנו כשור לטבח אל תחנת המשטרה, ושם לאחר אין ספור ויכוחים והפצרות, הסכים מפקד התחנה לאפשר לי להשתחרר בערבות כדי שלא נפסיד את הטיסה. פרוטוקול מפורט נרשם כדת וכדין, הרכב הוחזר לחודש, ואני הוזהרתי כי יום לאחר שובי מבלגיה בעוד שלושה שבועות (הם בדקו בכרטיס את תאריך הטיסה חזור!), עלי להתייצב בתחנת המשטרה בבית שמש, עיר מגורי, כדי להתחיל הליך של שיפוט מהיר. אחרת יהיה רע ומר והרבה יותר גרוע. כלא כבר אמרנו?

*

החופש עבר כמו חלום. כולם נהנו. ההורים שלי הפיקו רוב נחת אושר מנכדיהם המתוקים, הקטנים צהלו ברוב שמחה בכל מתקני המשחקים והגנים הציבוריים. כולם היו מאושרים.

גם אני, עד לגבול מסוים. זכרתי מה מחכה לי בארץ יום לאחר שאשוב, ודי היה בכך לקחת ממני את כל ההנאה גם במרומי הגלגל הענק

בלונה פרק, כשהילדים צופים מגובה של עשרות מטרים בעולם למטה, וצורחים באושר מהול בפחד כאשר הגלגל עוצר בפסגה ומתנדנד באוויר שתי דקות הנה והנה כדי להגביר את האפקט...

כל דבר טוב נגמר בסוף. החופשה הבלתי נשכחת באנטוורפן הסתיימה. הגיע יום הטיסה הביתה. נפרדנו מההורים בברכות ואיחולים וידיים מלאות מתנות פרידה ומיהרנו לנמל התעופה. אבא שיחי' היה הנהג. ולשם שינוי בארנקו שכן רישיון בלגי כשר למהדרין.

נחתנו בארץ, שמנו את הכל במקום וכבר היה לילה. הילדים העייפים מן הטיסה וטלטולי הדרכים נרדמו בן רגע, ורק אני התגלגלתי על יצועי ולא הצלחתי לישון.

שיפוט מהיר. נהיגה בשלילה!

ראיתי מול עיני רוחי את השופט מנפנף לעברי באצבעו, יכולתי לשמוע באוזני את קולו המתכתי ואת פסק דינו המהדהד בין כתלי בית המשפט:

"אני מבקש למצות את מלוא חומרת העונש עם הנאשם, למען יראו ויראו, ומטיל עליו בזאת מאסר של שנתיים!"

לפי החוק אפשר להטיל עונש מאסר בגין נהיגה בשלילה. האם להטיל עונש מאסר, כמו גם לכמה זמן, העניין נתון לשיקול דעתו של השופט. מי יהיה השופט שלי? אוי לי! זה יכול להיגמר לא טוב. מאד לא טוב.

נעשה לי רע על הלב. שפתי החלו לרחוש תפילה. "אבא יקר שבשמים, אתה השופט האמתי, ואתה יודע את האמת כי גם שלילת הרישיון לא הייתה מוצדקת, ואפילו אם כן, האם אצטרך לשבת במאסר? מה יהיה עם האשה והילדים, והעבודה, והלימודים, והחברים, והבושות".

"ריבונו של עולם, תעשה לי נס" התפללתי בצר לי.

ואז, בין שלוש לארבע בלילה. כאשר כולם נמים בשלוח ובעולמו של הקב"ה שורר שקט מבורך, ורק הצרצרים משמיעים את קולם ברמה ואילו אני מתפתל ומתגלגל מצד לצד, פתאום ניכרתי:

כוח הצדקה! - - -

גדול כוח הצדקה שיכול להטות הכף מחובה לזכות. אדם נותן צדקה ואינו יודע כי באותו רגע הוא שינה את כפות המאזניים בשמים. האמורא שמואל והחווה בכוכבים אבלט רואים קבוצת פועלים צועדת ליד שפת האגם. אבלט הגוי אומר לשמואל כי פועל פלוני עומד למות. נחש ארסי יכיש אותו בעוד שעה קלה. אבל האיש חוזר בחיים, ולאבלט הנדהם מתברר כי באותו יום נתן הפועל את פת לחמו לחברו הרעב. בזכות הצדקה ניצל ממות והנחש שהיה צריך לנשוך אותו, מת בעצמו. שמואל מסביר לאבלט כי אמנם לפי המזל של הפועל היה צריך למות, אך ישראל הם מעל המזל וזכות המצוה הגנה עליו. עלינו נאמר "וצדקה תציל ממות" אומר שמואל לאבלט הנכרי, החווה בכוכבים. (עיין שבת קנו).

מי יודע מה ערכה של צדקה.

שמעתי סיפורים לאין ספור על אנשים שהיו בכל מיני מצבים מעיקים, ותרמו כסף לצדקה, וראו ישועה מהירה שלא כדרך הטבע.

הדבר צף ועלה במוחי ברגעים הקשים הללו, ועל המקום נדרתי. "רבוננו של עולם, הריני מתחייב בזאת לתרום 200 ש"ח לצדקה, עבור עניי ארץ ישראל, ובקשתי שטוחה בפניך, אנא שלא לי ישועה".

לאחר דקה כבר ישנתי כמו תינוק. שווה גדולה ירדה עלי.

*

הגעתי לתחנת המשטרה בבית שמש. הפקיד מדפדף בניירת.

"התיק שלך הועבר לירושלים".

שיהיה כן.

נסעתי לירושלים, בתחבורה ציבורית כמובן. הרי אני בשלילה והרכב מותרם.

הגעתי ל'בנין כלל' במרכז העיר, המעלית טיפסה בין הקומות והביאה אותי למטה המשטרה.

בלב הולם ושפתיים ממלמלות תפילה אני ניגש אל היומנאי.

"כן אדוני".

התחלתי להסביר לו למה הגעתי לפה, ואיני יכול לשכוח את המבט מזרה האמיים שעמד בעיניו ואת הניגון בעת שהטעים בחומרה:

"נהגת בלי רישיון, אה?!"

טוב שלא הוא היה השופט, אחרת היה שולח אותי תיכף אל הגרדום...

"תלך עד קצה המסדרון, שם תיכנס לחדר האחרון מצד שמאל".

נגררתי ברגליים קפואות למחצה אל החדר האחרון, אחרי הקדמה כזאת!

"לא!" הודיע חגיגית. "לא חלה שום טעות. אין שום שלילת רישיון על שמך. יום טוב לך אדוני".

"אבל זה לא יכול להיות. שללו לי את הרישיון והזהירו אותי להתייצב בתחנת המשטרה יום אחרי שאשוב מחו"ל".

השוטר החל לצחק.

"שמע אותי, כרגע אין לך שום שלילה. אבל אם אתה נורא רוצה אפשר לסדר לך שלילה מידית. רוצה?"

"לא, לא. חלילה". התחלתי לסגת אחורנית. "אני מוותר על התענוג".

"אז אתה יכול ללכת".

נותר משהו קטן לברר.

"ומה עם הרישיון שנלקח ממני? איך אני אסע?" רק זה חסר לי, ששוב יתפוס אותי שוטר נוהג בלי רישיון...

"שמעת על משרד הרישיון?" לגם השוטר מבקבוק הקולה שלו, "גש אליהם והם יסדרו לך רישיון חדש. אתה משוחרר, ואל תבוא אלי פעם שלישית, כי אז אני אסדר לך שלילה כזאת שלא תשכח אותה לכל החיים".

יצאתי משם כל עוד רוחי בקרבי. והכל הסתדר כמו בחלום מתוק. קבלתי רישיון חדש, וגם הרכב המותרם חזר לידי בשעה טובה ובצורה חלקה בלי שום בעיות.

העניין היה מוזר בעיני מאד. כיצד נעלם הרישיון?

דברתי עם "מבין" אחד שמתמצא בנכחי הענין והלה אמר לי, "כנראה בעת שהעבירו את התיק מבית שמש לירושלים, הוא נאבד. אבל זה קורה אחת למיליון, ואתה הוא אחד ממיליון".

שמא ידוע לכם למה זכיתי להיות אחד ממיליון?

(הסיפור כולו אמת ונרשם כפי ששמעתי מפי בעל המעשה. שמות, מקומות, ופרטים מזהים נוספים, טושטשו עד ללא הכר מטעמים מובנים)

אני מקיש בדלת ונכנס פנימה. ניגש אל אחד הפקידים-השוטרים ומתחיל לספר שוב איזה עברייני אני. מציג בפניו את ההזמנה לתחנת המשטרה.

"תן לי לבדוק, רגע. מה אמרת מספר הזהות שלך?"

הוא מעלה את הנתונים על צג המחשב, ופונה אלי.

"לא אדוני, אין לך כלום".

"מה פירוש?"

"אין לך שלילה".

"מה זאת אומרת?"

"זאת אומרת שאין לך שלילה. כל טוב לך אדוני, אתה יכול ללכת הביתה".

זאת הייתה המנגינה הערבה ביותר ששמעתי בימי חיי.

אני יורד למטה, וברחבה שלפני בנין כלל לא יכול להתאפק, שולף מכיסי את הסלולארי ומקיש בלהיטות את המספרים.

"נס! אני שואג. אין לי שלילה".

זוגתי שתחי' שומעת ממני את הסיפור, אבל לא ממהרת להתלהב כמוני. "זה לא יכול להיות" היא טוענת בהגיון מפוכח. "אנחנו חיים בעידן ממוחשב. היום הכל רשום ומתויק. בטח הייתה להם טעות ואח"כ אתה תסבול מזה. תחזור למשרד ותבקש שיבדוק טוב טוב".

בלב כבד חזרתי לאותו חדר מאיים. אני ניגש שוב אל השוטר ואל מחשבו ומציג בפניו שוב את ההזמנה לתחנת המשטרה. "סליחה שאני מבלבל לך את המוח, אבל אני לא שקט. תגיד, אין כאן איזו טעות שאחר כך אני אשלם עליה ביוקר?"

"תזכיר לי את מספר הזהות שלך" הסתער השוטר על המקלדת והקיש עליה באצבע אחת. ספרה אחר ספרה.

קבצי הנתונים עלו שוב על המסך. הוא קרא שם ומלמל לעצמו.

מכתבים למערכת

1

מדרכת של רעות, ככל אימת שהנא אואים והואים, הריהם מצליים את ההצרכה האסתרתת בחייוני הנפש מתהום הנשייה לצמר קולמוס הכתיבה, אשר ישרטט עלי אנויף את המתרחש בתוככי הלב פנימה.

במה דברים אמורים? הלא ידעת אם לא שמעת, על ניב השפתיים המורגל פסי הכריות "רצח מכונן". ישנן בלוקסיקון הצברי דרכים שונות ומשונות כיצד לאמר תודה רבה לאיש אשר חייבים ביקרו, אבל כל האימים היפות נאמרות, מתי שהצנרה היא בחינת "לברוא יש מאין". או אל חובת "הכרת הטוב" לופת שמאצות כה רחבה, עד שקשה להאמינה במיאים, עט למי שנה מקצוץ...

אין ספק שאספקצריא הייתה השליח הטוב שדרכו נפנית בתחום שאני מוכר אליו, והוצאתי את כישרון הכתיבה הפוטנציאלית מן הכוח אל הפועל. המחויבות לכתיבת מאמר שבו צי הצניקה לי חדות ויצירה ופורקן לנפש.

יהושע ב.

2.

מה נאה ומה יאה שמו של העלון: "אספקלריא", אשר מציג על עצמו וצל תכנון כי זו באה אשר משמשת אספקלריא להבנת הפרשה בהבטיט שונים ומצורה את שולחן השבת! ישר כח על הצבודה הנפלאה שנגשית ומקצרת וצורכת הדברים שיותאמו לקריאה הנקלה, יהי רצון שחפץ השם בידכם יצליח ביתר שאת וצו אמן ואמן.

הרה"ט רבי מרדכי מלכא שליט"א, רב העיר אילצד

3.

... אספקלריא חוללה מהפכה. המלון הרחב של הנושאים, הסגנונות, הרבנים, המדורים, וכו' אורמים לקוראי העלון סחרחורת חיובית ביותר, סנוור של אור יקרות, וחשק על למצוא את המדורים הקרובים אליכם, שאת קריאתם לא יפססו אף פעם, מי על ידי הסטנדרט הביהכנ"ס, מי בצד המחשב לאחר יום עבודה צמוס, ומי אחרי הצילוף או על ידי צלחות ביצועי 'צונג השבת'. ישר כח!

הרה חיים רוטשטיין

4.

מנן הגר"ח זצ"ל היה ממריץ מאות צמלי תורה לכתוב, לחדש ולפרסם, מפני שהיה סבור שאחת מדרכי הרבצת התורה החשובות בדורינו היא על ידי פרסום דברי תורה ברבים. כמעט כל אברק תלמיד חכם ראוי להיות מריץ תורה ברבים, אך מכיון שמחויבה טכנית הדבר אינו מתאפשר, אי אפשר שכולם יהיו נושאי משרות, לכן הציג מנן זצ"ל לכתוב ספרים ולפרסם חידושי, להתמקד בנושא מסוים ולהשקיע בו את כל ישותק, או להתפרש על פני נושאים ומסכתות, הכל לפי אופי הכותב וטבעו. כק ניתן להריץ תורה לרבים!!! רבים מלאוני ישראל השקיעו כוחות אדירים בהצננת במות תורניות לפרסום חידושי תורה של לומדי התורה. מנן הגר"י אברמסקי זצוק"ל בצמנו, ערק בסלוצק את הטלון התורני המפורסם "יגדי תורה", ולפניו הו"ל קובץ זה מנן בעל ה"אבן האזל" זצוק"ל. גם אבי תנועת המוסר מנן הטלון רבי ישראל סלנטר זי"ע ערק את ה"תבונה", ומנן הטלון בעל ה"ערוך לנר" ערק את הקובץ התורני "שומר ציון הנאמן", וצוד וצוד. ו...כן, לכה הצורך האהוב שליט"א להצטרף למעגל קדוש זה. אשריו בנה ופבא. אשרי כל באי אספקלריא, כי טוב סחרה מכל סחורה. --- כה לחי!!!

שואל ברק אנוס

5.

אביצ תודתי, וארנן רינתי. ארטי חובה מצומקא דליבא להכיר טובה על שגשה צמי, וצל כן אצנה ואומר תודתי על שזכיתי להיות בכלל בית המדרש הגדול של "אספקלריא", וכלל היה לומדי "דף היומי", "פולמוס", "פרשת השבוע" והרבה הרבה חבורות הלומדים בבית המדרש הגדול הזה. ופרט שזכיתי לכתוב בכל שבוע מאמרי בטחון, עד שנוסף מזה "גיליון", הכל בזכות אספקלריא. ואין שום מילימט די בהצולת לומר ה"תודה רבה" כראוי.

הרה אברהם דניאל צפשטיין, לייקווד

6.

באמת יש תוצאת גדולה בנה שאתם צושים ופוצלים למצן הגדלת התורה, כי ישנם הרבה דברים שמסקרנים את הקוראים לחפש ולהיעזר מהידועות שיש לכל אחד, וחולץ מזה יש כאן אחדות בכלל כלל ישראל דרך התורה, וביחד עם תורה חסד. יהי רצון שתלכו צוד רבות בשנים להגדיל תורה ולהאדירה. בהצלחה רבה,

אריאל קטן, מקסיכו

7.

תמיד יש הפתעות... הברקות במקומות שלא ציפיתי להן. כל זאת כקורא, ככותב אני יודע שאספקלריא היא חלופה מאוד מאוד לכותביה. כל מי שבוצר אי שם בתוכו הצורך ליצור, לחדש, להביע, לצייר, לשורר מסביב לפרשת השבוע, אם יצירותיו צומדות בדרישות המסכרת. בהצלחה רבה, ושוב תודה, אין לך מושג כמה... זרם חשמל זורם במצמלים. רק יוצרים אינשהו צורך ושימוש באנרגיית החשמל - והזרם זורם.

משה נתן בויט

8.

מתוק מדבש!!! ערוק בטוב טעם, נושאים מרתקים פעם ראשונה שאני רואה את הגיליון!!! מצוניין לקבלו תמידים כסדרן

ביקר, יחיאל אולדהבר

קוראים יקרים ונכבדים, לתשומת לבכם: כאן לא מופיעים כל המדורים!

לקבלת אספקלריא המלאה במייל מדי שבוע, גם בפורמט מרווח הכולל כמאתיים עמודים בכל שבוע,

שלח בקשה 'הרשמה' ל: 9797@okmail.co.il

"אשרי מי שמתנזר משימוש במחשב ובמייל"

שמות המדורים המופיעים באספקלריא השבועית:

אבניה ברזל / הרב יהודה אייזנשטיין, מח"ס 'אהל מועד', מרבני ישיבת מיר, ירושלים || אדמה לעליון / הרב חיים שולביץ || אשרי האישי - פנינים והארות מכל הדורות || באר התורה / הרב יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים || באר צבי / הרב צבי קריזר, ראש כולל 'נזר אברהם' ומג"ש בביהכ"נ איצקוביץ' ב"ב, מח"ס 'באר צבי' || בית המשפט / הרב ישי יצחק שרגא, ר"מ בישיבת לב אליהו ומח"ס 'תורת העובר', ירושלים || דודי לי ואני לו / הרב פינחס מנחם שפירא || הכי איתמר / הרב איתמר טעף, מח"ס 'הכי איתמר', קרית ספר || הלכה בפרשה / הרב רפאל אלחנן רבינוביץ, מח"ס 'מאור יעקב כ"ג חלקים על הלכות המועדים וחדשי השנה' || הלכות הזמן / הרב יצחק יעקב פוקס, מח"ס 'הכשרות' תפילה כהלכתה' הליכות בת ישראל' || הלכתא מאורייתא / הרב יוסף אביטבול, מח"ס 'שערי יוסף ושא"ס', בני ברק || הלכתא רבתי לשבת / הרב נחום אייזנשטיין, תלמיד מובהק להגרי"ש אלישיב זצ"ל, מרא דאתרא 'מעלות דפנה', דיין ומו"צ בירושלים ע"ה"ק || השבת של מ"י / הרב יחיאל פישל רוזנר, מח"ס 'מנחת יחיאל' ו'השבת של מ"י' || התורה ומצוותיה / הרב אברהם מרדכי יוסף מרקסון, מח"ס 'סימני המצוות ושא"ס', דומ"צ באשדוד || ויאמר שמואל / הרב שמואל ברוך גנוט, מראשי ישיבת משאת המלך - אלעד, מח"ס 'ויאמר שמואל' ושא"ס || ויברך דוד / הרב דוד אריה הילדסהיים, מעורכי ספרי הגאון מרוגטשוב || ויצבור יוסף / הרב יוסף צברי, רב ומו"צ בעיר אלעד, ומח"ס 'ועין יוסף, שלחן מלכים ושא"ס' || חלקו של ידיד / הרב משה יעקב הלוי קנר, מח"ס 'שפתי מלך' על הרמב"ם, כותב 'איגרת לידיד', טורונטו - קנדה || חמדת משה / הרב משה שמואל דיין, בני ברק || חקירה בפרשה / הרב יהושפט שרגא רבינוביץ, מג"ש בישיבת מיר וראש מכון דעת סופרים || יקרה מפנינים / הרב מנשה פייגנבוים, מח"ס 'יקרה מפנינים' ע"ת || יש מאין / הרב יצחק שלמה פייגנבוים, מו"צ בבני ברק, מח"ס 'נר איש וביתו' ו'שמעיה טובה' || כיום יאיר / הרב נח גדליה קזקוב || כפטיש יפוצץ / הרב פינחס טרויבע, ראש כולל 'אבן ישראל' בירושלים || להתענג על ה' / הרב יעקב מנשה, מגיד מישורים בשכונת פסגת זאב || לויית ח"ן / הרב חיים נתן היילפרין, ר"מ 'עץ חיים' ו'אהבת תורה', מח"ס 'לקוטי שערי תשובה', מאנשעסטער || למען הסר ספק / הרב ישראל מאיר ווייל, מח"ס 'וביום השבת', 'השולחן כהלכתו', 'המועדים כהלכתו' || למעשה / הרב פנחס זרביב, מחבר סדרת הספרים 'למעשה', ומרבני המרכז התורני לב יצחק, אשדוד || מאור שעשועי / הרב מנחם צבי גולדבאום, מח"ס 'מוסר דרך', 'מאיר דרך', ו'אפיקי חיים' || מאחורי הפרשה / הרב יצחק לובנשטיין, מו"ל כתבי וספרי הגרי"א וינטרויב זצ"ל (קרית ספר) || מאיר לישראל / הרב ישראל מאיר בהגר"צ פלמן, מרבני כולל 'מדרש אליהו', מח"ס 'גבולות ישראל וקונטרס השביעית (אלעד) || מנהג ישראל תורה / הרב אריה הכהן פלשניצקי, מח"ס 'אתקינו סעודתא' 'שערי בית המדרש' ושא"ס || מנחת שלום / הרב אהרן אקר, דומ"צ בבית הדין 'דבר למשפט', ומח"ס 'משפטי אהרן' || מעדני מלך / הרב מרדכי מלכא, הרב הראשי לעיר אלעד, נשיא וראש מוסדות 'אור המלך', מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי ועוד || מעלת התורה / הרב אברהם דניאל עבשטיין, מח"ס 'מי מנוחות', לייקווד || מפרדס הכהונה / הרב גמליאל הכהן רבינוביץ, מחבר ספרי 'גם אני אודך' ושא"ס || מצוות הארץ בפרשה / הרב אברהם יוסף חבצלת, מרבני 'בית המדרש להלכה בהתיישבות' || משאת משה / הרב מנחם ישראל חזן, ר"מ בישיבת 'אור אליהו', מודיעין עילית || משל ונמשל / הרב מאיר ליכטנשטיין, מח"ס 'מנחת חינוך המבואר' || משפטי צדקך / הרב יהודה טננהויז, מח"ס 'משפטי צדקך על חו"מ' || מתורתו של הצפנת פענח / הרב אברהם ישעיהו הכהן בירנהק, מו"ל 'צפנת פענח החדשות', מודיעין עילית || נחלת ישכר / הרב ישכר דוד קלויזנר, עורך כתבי זקנו ה'משנה שכיר' הי"ד. מח"ס 'נחלת ישכר', קרית מלאכי || נחשבה / הרב יחיאל הלוי נוביץ, ראש כולל דעת יוסף - אשדוד, עורך ספרי מרן הגרי"ש רוזובסקי זצ"ל || עולמות בפירוש התורה / הרב זאב קופלוביץ || עיונים בפרשה / הרב יעקב ברמן, כולל פוניבז', בני ברק || עצי שיטים / הרב שמואל יוסף שטרן, מח"ס 'אוצר נחמד' ושא"ס || עקבי חז"ל / הרב אברהם יעקב גולדמינץ, מח"ס 'בדמיון חיי, שבילי דירחא, ושא"ס' || פניני פז / הרב אברהם נח זלצמן, מח"ס 'ארני פז' || פניני תרגום יונתן / ע"פ כתבי הרב מאיר שפרבר || פנימיות הפרשה / הרב ישראל מאיר גלינסקי, ר"מ בישיבת מאיר עיניים, ירושלים || פריו בעתו / הרב אברהם ישראל גולדנברג, מו"ץ בבית ההוראה של הגרש"ד גרוס (אשדוד) || פרחים לתורה / הרב ישראל חיים בלומנטל, מג"ש בכולל תורת מרדכי || פרפראות גימטריא / הרב מרדכי צבי סלומון || פרשה למעשה / הרב יאיר רינמן, מו"צ בבית הוראה 'נאות שמחה', מודיעין עילית || צוף התורה / הרב נעם לטר, נוי"ב בישיבת מיר, ירושלים || קדש הם / הרב שלמה הכהן מונק || רגע חושבים / הרב בנימין טאובה, קרית ספר || שבת מישראל / הרב ישראל פרידמן, רב קהילת 'שאריתקוב', מח"ס 'שבט ישראל', מאנשעסטער || שימו לב אל הנשמה / הרב נפתלי שמואל רייך, משפיע דישיבת 'תורת דוד', מונסי ניו יורק || שלהבת התורה / הרב שלמה משי זהב, מח"ס 'מחשבת שלמה, מחיית עמלק' || שמחת מיכאל / הרב דוד דרעי, מראשי ישיבת 'משכן אהרן' ומח"ס 'שמחת מיכאל על הש"ס, אלעד || שערים מצוינים בהלכה / הרב יוסף ישעיה ברוין, מרא דאתרא וחבר הבד"צ דק"ק שכונת קראון הייטס || שתו ושיכרו / הרב שמואל נוסבוים || תא שמע / הרב שמעון גרינפעלד || תבונות שורש - הארות בפרשה על פי שורשי התיבות / הרב אשר זאב שרייבר, מח"ס 'תבונות כפיו, תבונות מועד' || תבונות / הרב נחמן דרקסלר || פינת ההלכה / מרן הראשון לציון הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א, בעל 'ילקוט יוסף'. נמסר ע"י הרב ונערך ע"י הרב יצחק קורלנסקי || בנתיבות החינוך - הדרכה להורים, מחנכים ומשפיעים / הרב יעקב יוסף ווייס, משפיע ומדריך, מח"ס 'בנתיבות החיים', מאנסי נ.י. || חינוך בפרשה / הרב יחיאל מיכל מונרוביץ || תורת החינוך / הרב שלום קמינר, ייעוץ חינוכי והכשרה, הנחיית קבוצות והרצאות || חרוותא - שאלות לחידודא בפרשת השבוע / הרב בנימין צבי יהודה לוי, מח"ס 'לקוטי רש"י וליל משוורים על הגשפ"ם || כתב חידה / הרב אשר קופלוביץ || מלה צפונה / הרב יוסף שפר || פולמוס || פולמוס / הרב ... ורבני ולומדי אספקלריא || אספקלריא לדף היומי - הארות במסכת הנלמדת || אחרי במדבר / הרב נח גדליה קזקוב || 'מתוך ההפיכה' - סיפור היסטורי מפעים, מהעבר הלא רחוק / הרב חנוך חיים וינשטוק || מאורי אור / הרב זאב קופלוביץ || סיפור / נמסר לזיכוי הרבים ע"י ידיד אספקלריא || סיפור מיוחד / הסופר הרב יאיר וינשטוק

כבוד הרבנים החשובים, מזכי הרבים שיחי'

אחר מבוא השלום והברכה, כי לכם נאה כי לכם יאה.

'אספקלריא' שמה לה למטרה את עידוד לימוד הפרשה בעיון מקיף באספקלריית היהדות הנאמנה, לעורר את תשומת הלב למעלת לימוד הפרשה בעיון, שבלעדי זאת אין איש שם על לב, ואת השיתוף בפנינים והארות תורניות.

ע"מ להצטרף ל'אספקלריא' עליכם להציהר על כוונה להגיש מדי שבוע חומר כתוב ומרתק בנושאי פרשת השבוע לגווייהם. תכני החומר יכולים להתמקד בכל תחום מפרד"ס הפרשה, הן בתחומי הבנת הפרשה בעיון, והן בתחומי האגדה והרומז, המוסר והחזיון בעבודת השי"ת, וכר' וכר'.

החומר יכול: 'שם גליון' קולע (שילוה את הגליון באורח קבע), וחומר על פרשת השבוע הכולל בין 2000 ל-2200 סימני דפוס ('תוים', עם רווחים), חומר רציף הכולל כותרת ראשית + 2-3 כותרות משנה. על החומר לפתוח בפסוק מפרשת השבוע, והכרחי שיהיה כתוב בשפה קולחת ונעימה. חומר עיוני יש להפשיטו ולהציגו בשפה ברורה ונעימה. על החומר להיות כתוב ברמה גבוהה, הן בתוכנו והן בסגנון כתיבתו, בשים דגש על ריתוק הקוראים. מומלץ להציג את החומר לאחר עריכתו לפני מכר נוסף. אין המערכת מחויבת לשתף כל מאמר שמתקבל, ותוכל לשנות על דעתה את המאמרים או חלקם גם ללא סיבה, והינה רשאית להשתמש בחומרים לכל מטרה שתבחר. המערכת יכולה (אך אינה חייבת) לשלוח את החומרים לאלפים בהפצה רחבה בארץ ובהו"ל, לזיכוי הרבים ולהפצת המעינות. שימו לב: האחריות לתוכן המאמרים וסגנונם הינה על הכותבים שליט"א.

את החומרים יש לשמור בתצורת וורד 97-2003 ולשלוח עד יום רביעי בשעה 12:00 בבוקר
בברכת הצלחה רבה, יגדיל תורה ויאדיר! ישראל אברהם קלאר 9797@okmail.co.il